

KRIMINALOMSORGEN

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll

Evalueringsrapport 1: Hvem gjennomfører straff med elektronisk kontroll?

Tore Rokkan

Kriminalomsorgens Utdanningscenter KRUS
Oslo, mars 2012

Utgitt av:

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS

Postboks 6138 Etterstad

0602 Oslo

www.krus.no

Copyright: Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS, Oslo 2012

I serien:

KRUS rapport

Nr 2/2012

ISSN: 0803-9402

ISBN: 978-82-8257-016-9

ISBN: 978-82-8257-017-6

Det må ikke kopieres fra denne bok i strid med åndsverksloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorganisasjonen for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Forord

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll 1 er en delrapport laget på oppdrag fra Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF). Hensikten var å evaluere et prøveprosjekt med elektronisk kontroll (EK) i Norge.

EK er et ledd i å få en økt fleksibilitet og en individuell tilrettelegging av straffegjennomføring i Norge. Hensikten er flersidig i at det kan få ned soningskøen, det kan øke kvaliteten i soningen og gi lavere tilbakefall som effekt av soningsformen. Det er helt vesentlig å høste erfaringer for å vurdere om EK svarer til forventningene og som en konsekvens hvilket omfang det kan få innen straffegjennomføring.

Evalueringsarbeidet har fulgt prosjektet gjennom hele prøveperioden og har hatt fokus på områdene organisering, ressurser, kompetanse, teknolog og anbefalinger. Denne rapporten er rettet mot tilsatte i fengsel som kan motivere og anbefale EK til innsatte, beslutningstakere i region og friomsorgskontor som kan innvilge søknader om EK og domfelte/innsatte som kan søke om elektronisk kontroll. Rapporten er også rettet mot pårørende, samarbeidspartnere og andre som berøres av måtene straff gjennomføres på.

Den neste evalueringsrapporten om prøveprosjektet for straffegjennomføring med elektronisk kontroll handler om innhold. Rapporten vil foreligge høsten 2012.

KRUS, dato

Hans-Jørgen Brucker

Direktør

Sammendrag

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS har på oppdrag av Kriminalomsorgens sentrale forvaltning KSF evaluert prøveprosjekt med elektronisk kontroll (EK) i Norge.

Om straffegjennomføring med elektronisk kontroll i Norge

Målet med prøveprosjektet var å prøve ut en form for straffegjennomføring som gav fleksibilitet og hindret kødannelse. Dette skulle føre til økt kvalitet i soningen og gi lavere tilbakefall.

Økt fleksibilitet i straffegjennomføring peker både på kriminalomsorgens eget behov for fornyelse og tilpassing i forhold til lokale forvaltningssamarbeidspartnere. Samtidig gir økt fleksibilitet økt mulighet for individuell tilrettelegging av straffegjennomføring. Allerede fra 1980-årene av har det vært en økt oppmerksomhet rundt behovet for økt differensiering i straffegjennomføring (Hammerlin, 2008). I 1988 foreslo fengselslovutvalget i NOU 1988:37 at man etablerte ”straffullbyrdelse utenfor anstalt” som en egen gjennomføringsform hvor domfelte skulle bo utenfor anstalten, men under kriminalomsorgens kontroll. Et sentralt element i straffegjennomføringen skulle være fullbyrdelsesplanen som skulle utarbeides for soningstiden (Stortingsmelding nr. 27 (1997–1998), kap. 4).

Slik målet for EK-prosjektet ble presentert, inneholdt det flere ulike referanser som bidro til realiseringen:

- a. Målet om å hindre kødannelse peker direkte på den aktuelle situasjonen forut for oppstart av prøveprosjektet. 28.4.2006 var det 2737 domfelte som ventet på å få gjennomføre sin fengselsstraff. I tillegg var det nesten like mange som ventet på å få gjennomføre sin bøtedom. Den nye regjeringen hadde som hovedmål å avvikle soningskøen innen 2009 (Soria Moria-erklæringen 2005–2009). Her var straffegjennomføring med elektronisk kontroll et av flere tiltak for å øke kapasiteten i perioden.
- b. Straffegjennomføring med elektronisk kontroll skal øke kvaliteten i soningen. Kvalitet må forstås som en vesentlig egenskap ved denne soningsformen fremfor straffegjennomføring i fengsel. Kvaliteten kan både oppleves individuelt i forhold til den enkeltes forventninger, eller som et mål for riktig kvalitet i forhold til en standard. Tilbudet om et alternativ til å gjennomføre ordinær fengselsstraff kan i seg selv være en kvalitet, og medvirkning i planlegging og gjennomføring av planen vil også øke muligheten for å oppleve at forventningene til straffen innfris. Sett i et større perspektiv er forventninger til straff også noe som tilhører allmenheten generelt og andre berørte. Motsetningen mellom behovet for en forutsigbar reaksjon og målet om at straffen ikke skal være mer belastende enn nødvendig, løses gjennom individuell tilpassing og utforming av straffegjennomføringen.¹
- c. Det siste delmålet er lavere tilbakefall som en effekt av soningsformen. Flere studier viser at det er vanskelig å dokumentere målbare endringer i tilbakefall generelt, men at det er enkelte grupper som synes å ha lavere tilbakefall til ny dom; evaluering av delgjennomføring i Sverige viser positive funn i forhold til de som avslutter en lengre straff i fengsel. Studien omfattet 260 delgjennomførere i IÖV Utsluss sammenlignet med en kontrollgruppe. Det var særlig de eldre og de som var tidligere straffet som hadde et lavere tilbakefall til fengsel (Marklund & Holmberg, 2009). Unge domfelte i Danmark har et lavere tilbakefall enn man skulle forvente etter innføring av elektronisk kontroll. En ny effektundersøkelse viser et

¹ Se NOU 1988:37, kap. 3 for drøfting av prinsipielle synspunkter på innholdet i frihetsberøvelsen.

lavere tilbakefall for unge under 25 år som gjennomførte straff med fotlenke i forhold til de som gjennomførte straff i fengsel (Jørgensen, 2011).

Tidligere undersøkelser har konkludert med at det ikke er elektronisk kontroll i seg selv som påvirker tilbakefallet, men utvalget av domfelte som tas inn i EK. De samme undersøkelsene har derimot pekt på forskjeller i tilbakefall avhengig av innholdet i EK (Bonta, Wallace-Capretta & Rooney, 2000).

Målsetningen for prøveperioden var å etablere en kapasitet tilsvarende 130 fengselsplasser. Ved oppstart ble det fordelt 20 sett med fotlenker til hver av de seks prosjektenhetene. Fra 2010 ble antall fotlenker i Oslo og i Rogaland utvidet til 30 lenker for å unngå kø i avviklingen. På det meste har det i prosjektperioden vært nær 100 domfelte pålenket samtidig.² I gjennomsnitt har det vært 70,2 domfelte pålenket i prosjektperioden under ett.

Denne evalueringen er i seg selv et resultat av fokus på kvalitet og brukertilfredshet. I oppdragsbrevet fra Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF, 15.5.2008) til KRUS, bestillingen av evalueringen, heter det at:

Evalueringen vil være et sentralt ledd i kvalitetssikringen av straffegjennomføring med elektronisk kontroll underveis i prøveperioden, ved at evalueringen vil kunne bidra til at prosjektet kan støtte god praksis og resultater fra evalueringen skal kunne brukes av prosjektet til å korrigere kursen dersom det er nødvendig. Samtidig skal evalueringen være et viktig bidrag i vurderingen av videre drift og utvidelse etter endt prøveperiode.

Prosessevalueringen vil ha to hovedperspektiv:

A. Brukerperspektivet skal fokusere på innholdsaspektet, og særlig vektlegge domfeltes og pårørendes opplevelse av straffegjennomføringsformen. Hovedtyngden av evalueringen skal være på dette perspektivet.

B. Organisasjonsperspektivet skal fokusere på etablering, drift og styring i pilotenhetene eller utvalg av disse. Formålet er å kvalitetssikre etableringen av ordningen gjennom å identifisere erfaringer og praksis i pilotenhetene.

På grunn av andre oppgaver ble arbeidet med rapporten utsatt i et år. Dette har gjort at denne rapporten i mindre grad påvirker videreføringen av prosjektet. Fordelen er at rapporten har data for hele prosjektperioden og tilgang til tall om tilbakefall 3 år etter løslatelse for domfelte som gjennomførte straff i 2008. Tidligere delrapporter om organisasjonsperspektivet har i større grad påvirket utviklingen av prosjektet og andres oppfatning om prosjektet. Her er det imidlertid også andre suksesskriterier som er knyttet til etableringen av et nytt prosjekt og innføring av en ny form for straffegjennomføring.

Som prosjekt representerer straffegjennomføring med elektronisk kontroll en helt ny måte å jobbe på i kriminalomsorgen; nye strukturer, nye systemer, nye måter å samarbeide på mellom enheter i kriminalomsorgen og mellom kriminalomsorgen og nye samarbeidspartnere. Det er også en suksess at mange av de som er i målgruppen har søkt om å gjennomføre sin straff med fotlenke og at de aller fleste av de som har blitt lenket på, har gjennomført. Det er en første indikasjon på at de aller fleste oppfatter soningsformen som positiv og at de fleste som starter lykkes i å gjennomføre straffen med elektronisk kontroll.

Et av målene for prosjektet var å øke kvaliteten i straffegjennomføringen. Dette målet kan ses i forhold til den gruppen som gjennomførte straff med EK spesielt eller omfatte straffegjennomføring generelt. Denne rapporten tolker målet om en økt kvalitet på straffegjennomføring til å gjelde alle som gjennomfører straff. Denne

² 98 domfelte var pålenket samtidig i rapportering for fredag i uke 16 2010. 81 av disse var helgjennomførere, 17 var delgjennomførere.

evalueringen har derfor sett på hva som skjer i fengslene og med de andre formene for gjennomføring av straff i samfunn etter innføring av EK. I det siste kapitlet er det tatt inn funn til sammenligning mellom dem som gjennomfører straff med EK og dem som gjennomfører i fengsel. En ny tilbakefallsstudie bør derfor også inkludere den delen av målgruppen som gjennomfører straff i fengsel og de indirekte konsekvensene for andre former for straffegjennomføring i samfunn.

Den neste evalueringsrapporten om prøveprosjektet for straffegjennomføring med elektronisk kontroll handler om innhold. Rapporten vil foreligge høsten 2012.

Om evaluering av pilotprosjekt med EK i perioden 2008-2010

Evalueringen består av to hovedrapporter som har et brukerperspektiv på straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Denne første rapporten handler om utvikling og sammensetning av målgruppen, hvem som søkte, fikk og ikke fikk gjennomføre sin straff med elektronisk kontroll. Den andre rapporten vil undersøke innholdet i de tiltakene som deltagerne mottok.

Evalueringsarbeidet har fulgt prosjektet gjennom hele prøveperioden og produsert fem delrapporter som del av prosjektutviklingen. Rapportene har hatt fokus på områdene organisering, ressurser, kompetanse, teknologi og anbefalinger. Disse rapportene er ikke publisert, men kan skaffes på forespørsel. Sammendrag fra delrapportene er vedlagt denne rapporten.

Prøveprosjektet har omfattet seks prøvefylker med hver sin pilotenhet, en i hver av kriminalomsorgens regioner. Pilotenhetene er lagt til friomsorgskontoret i prøvefylket. Vestfold friomsorgskontor har ansvar for nattjeneste når de andre enhetene ikke er på jobb. Kriminalomsorgens IT-tjeneste KITT har ansvar for anskaffelse, teknisk drift og en felles vaksentral med kontinuerlig drift.

Oppstarten var i 2008 og prosjektperioden skulle vare i to år fra oppstart. Offisiell prosjektstart fant sted 1. september 2008. Pilotenhetene startet på ulike tidspunkter:

- Vestfold EK (region sør): 1. september 2008
- Oslo EK (region øst): 22. september 2008
- Hedmark EK (region nordøst): 6. oktober 2008
- Rogaland EK (region sørvest): 20. oktober 2008
- Troms EK (region nord): 3. november 2008
- Sogn og Fjordane EK (region vest): 17. november 2008

Av praktiske grunner ble prosjektperioden forlenget frem til 31. desember 2010. Fra 1. januar 2011 ble prosjektperioden videreført som prosjekt, men med en mer permanent form. Midler til prosjektet ble tilført gjennom regionene og ikke som direkte prosjektmidler, og det ble planlagt og gjennomført utvidelser med nye fylker i regioner som hadde pilotenhet: Hordaland i region vest og Agder i region sørvest. I tillegg har Akershus (i region nordøst) etablert et samarbeid med Oslo EK (i region øst) for etablering av EK i Akershus. Fra 1. januar 2012 ble beslutningsmyndigheten for vedtak om EK ble flyttet fra regionene til det enkelte friomsorgskontor.

I prosjektperioden, som varte i over 2 år fra oppstart i 2008, har 1679 gjennomført straff med elektronisk kontroll. 1520 av disse ble gjennomført som helgjennomføringer, dvs. at hele straffen ble gjennomført med fotlenke. 159 gjennomførte straff med elektronisk kontroll i den siste delen av en fengselsstraff som delgjennomførere.

Denne rapporten er rettet mot tilsatte i fengsel som kan motivere og anbefale elektronisk kontroll til innsatte, beslutningstakere i region og friomsorgskontor som kan innvilge søknader om elektronisk kontroll og domfelte/innsatte som kan søke om elektronisk kontroll. Rapporten er også rettet mot pårørende, samarbeidspartnere og andre som berøres av måtene straff gjennomføres på.

Rapporten er delt i tre hoveddeler: Første del er en beskrivelse av rammer, mål og forutsetninger for prøveprosjektet: Hva er straffegjennomføring med elektronisk kontroll sett fra et brukerperspektiv? Del to går gjennom kjennetegn ved brukerne som gjennomførte straff med elektronisk kontroll. Siste del av rapporten presenterer funn fra brukerundersøkelser både fra domfelte som gjennomførte straff med elektronisk kontroll og innsatte som gjennomførte straff i fengsel.

Om denne evalueringsrapporten

I denne rapporten evalueres prøveprosjektet for straffegjennomføring med elektronisk kontroll (EK) fra oppstarten i 2008 til 2010. Målgruppen omfattet nesten 4000 domfelte til fengselsstraff kortere enn fire måneder eller som hadde fire måneder igjen av en lengre dom. 80 prosent av disse søkte (3098 søknader) og nesten 1700 domfelte har gjennomført straff med EK i denne perioden. 79 har blitt overført fengsel før straffen var gjennomført.

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll er egentlig to ulike prosjekter:

De som gjennomfører hele dommen med EK har ofte en kort dom, rundt 30 dager, for ruspåvirket kjøring, høy fart eller økonomisk kriminalitet (bedrageri / økonomisk utroskap). De fleste er menn (12 prosent kvinner), de er midt i livet, 30–50 år; det er også flere er unge. To av fem bor med ektefelle/samboer og barn. Færre enn 1 av 10 opplyser at de har kontakt med hjelpeapparatet under straffegjennomføring. Motivasjonen for å søke EK var å unngå fravær fra jobb og ikke miste kontakt med familien. 2 av 10 har er tidligere dømt for samme eller annen type lovbrudd. 1 av 10 er dømt på nytt 3 år etter endt straffegjennomføring med EK.

Den andre gruppen som gjennomfører straff med EK er delgjennomførere. Denne gruppen utgjør 159 av de 1679 som gjennomførte straff med EK i prøveperioden. 10 av de 159 ble tilbakeført til fengsel før de var ferdig med straffen. Delgjennomføreren kommer oftest fra et fengsel med lavere sikkerhetsnivå (åpent fengsel). 1 av 5 delgjennomførere har dom på kortere enn 4 måneder og kunne derfor ha gjennomført hele straffen som helgjennomførere. 40 prosent av delgjennomførerne er dømt for vold, som kan være grunn til at mange av dem ikke har søkt eller har fått avslag på søknad om helgjennomføring. 25 prosent av de med korte dommer er dømt for økonomisk kriminalitet (bedrageri / økonomisk utroskap) og 15 prosent har dom for brudd på vegtrafikkloven (ruspåvirket kjøring / fart).

De med mellomlange dommer, fra 4 til 6 måneder, er ofte dømt for økonomisk kriminalitet, narkotikakriminalitet eller vold (hhv. 35, 24 og 20 prosent). De med lange dommer (over 6 måneder) utgjør 25 prosent av alle delgjennomførerne. Også her domineres gruppen av økonomisk kriminalitet og narkotikakriminalitet (hhv. 35 og 37 prosent). Delgjennomføreren er mann (12 prosent kvinner) og litt eldre enn helgjennomføreren.

Bildet viser at det er de med korte dommer, både blant helgjennomførere og for delgjennomførere, som søker om å gjennomføre straff med EK. De som søker EK er relativt ressurssterke domfelte som oftere har jobb og familie enn de som ikke søker om EK. De aller fleste opplever også å bli godt ivaretatt, både i forhold til informasjon, tilgjengelighet, diskresjon og samtaler. Mange må endre/tilrettelegge hverdagen sin for å passe inn i et EK-skjema. Avtaleskjema med inne- og utetider er den største utfordringen. For andre er det oppmøtene på friomsorgen som er belastende. En grunn for dette er lang eller tungvint reisevei. Mange oppfatter EK som krevende, men mindre krevende enn f.eks. fengsel. Det ser ut til at det som oppleves som krevende er praktiske konsekvenser av EK. På spørsmål om fordeler og ulemper ved EK nevnes oftest positive utsagn knyttet til følelser, mens negative utsagn som oftest er beskrevet som konkrete forhold.

Sammenligner vi brukerundersøkelser for EK og fengsel, får vi frem to ulike bilder ved det å gjennomføre ubetinget straff. Innsatte i tre åpne fengsler (fengsel med lavere sikkerhetsnivå) har svart på de samme eller tilsvarende spørsmål som domfelte i EK. De innsatte i fengsel er litt eldre, gjennomsnittsalder 37 år. 2 av 5 er gift/samboer. Kun en av fire bor med barn. De fleste var dømt for ruspåvirket kjøring, fart, vold og annet. Noen flere hadde tidligere dom for samme/annen type lovbrudd. Nesten dobbelt så mange i fengsel som i EK har hatt kontakt med hjelpeapparatet under straffegjennomføring. Det gjelder særlig kontakt med NAV Trygd (9,5 prosent), sosialkontor (8,8 prosent), og med behandling for psykisk helse/rus (6,8 prosent). Flere i fengsel hadde deltatt på kurs, gått på skole og benyttet bibliotek og helsetjeneste. Vesentlig flere i EK enn i fengsel hadde kontakt med kontaktperson/kontaktbetjent under straffegjennomføringen.

Innsatte i fengsel var mindre fornøyd med samarbeid under straffegjennomføringen og hvordan de ble sett av tilsatte i tiltaket enn de i EK. Flere i EK enn i fengsel har fått en fremtidsplan / individuell plan for straffegjennomføringen og tiden etterpå. Det er derfor ikke overraskende at dobbelt så mange i EK er fornøyd med at straffegjennomføringen har endret deres situasjon. Det store flertallet, både i fengsel og i EK, har likevel tro på et liv uten kriminalitet de neste fem årene etter straffegjennomføringen.

I kapittel 2 gjennomgås status ved avslutning av prosjektperioden for både hel- og delgjennomføring. EK er et tiltak som skal bidra til å redusere soningskøen og bidra til å hindre ny kø. I 2009 var det en nedgang i kortere ubetingede dommer, særlig for brudd på veitrafikkloven (reduksjon med 6 prosent). Dette bidro til en større nedgang av denne lovbruddskategorien i fengsel enn det antallet som gjennomførte straff for dette med EK. Dette gjorde det nok også vanskeligere for EK å rekruttere nok domfelte i flere av prøvetrykklene.

EK har ikke lyktes i å etablere det antall gjennomføringer som var planlagt. Dette var heller ikke mulig med den organiseringen prosjektet hadde: Hver EK-enhet hadde samme måltall og samme antall fotlenker til disposisjon. Kun to av enhetene har vært oppe i maksimum antall pålenkede, Oslo og Rogaland. I forhold til målgruppen størrelse er det likevel Sogn og Fjordane som har det relativt største antall søknader i forhold til målgruppens størrelse med 71 søknader av 72 utsendte informasjonsbrev i 2009.

Det lave antall domfelte gjennom året avslører en annen utfordring for EK; at ordningen er avhengig av et visst volum domfelte for å oppnå ønsket fleksibilitet. Det er først når antall domfelte i gjennomsnitt overstiger 20–25 at man får tilbake en fleksibilitet ved å kunne pålenke en ny gjennomføring med en kostnad som kan sammenlignes med fengsel. I dette ligger det et dilemma i forhold til den modellen og målgruppen som er valgt.

Det er gjennomført en foreløpig tilbakefallsmåling for de 99 domfelte som gjennomførte straff med EK i 2008. Målingen ble gjort i 3. november 2011 og viste at 6 av dem ble overført til fengsel før endt tid. Gjennomsnittlig straffelengde for alle var på 30 dager, 4 av de som gjennomførte EK i 2009, gjorde dette som en del av en lengre fengselsstraff (delgjennomfører).

- Gjennomsnittlig alder var 36 år, den yngste var 17 og den eldste 72 år. 13 av de domfelte var kvinner.
- 26 av de 99 domfelte hadde tidligere dommer siste 10 år, 9 av disse var for narkotikakriminalitet, 6 for ruspåvirket kjøring.
- 10 av de 99 domfelte har nye dommer som er ført i kriminalomsorgens fagsystem på undersøkelsestidspunktet. Av disse var fire dommer idømt i 2009, fem i 2010 og en i 2011. Tre av dommene var for økonomisk kriminalitet (bedrageri / økonomisk utroskap), to for narkotikakriminalitet og to for ruspåvirket kjøring.

Det også foretatt en måling for første halvår 2009 med totalt 401 domfelte. Denne målingen viser et tilbakefall til ny ubetinget dom på 9 prosent på undersøkelsestidspunktet. Dette bekrefter funnene fra målingen i 2008. Det er planlagt en ny måling av alle som gjennomførte EK i 2009 i andre halvår 2012, for å sikre at det er gått mer enn 2 år siden alle domfelte i utvalget sonet med EK.

Abstract

The Correctional Service of Norway Staff Academy (KRUS), on commission from The Norwegian Correctional Service Directorate (KSF), has evaluated the pilot project of electronic monitoring (EM) in Norway.

Implementing sentences with electronic monitoring in Norway

The aim of the pilot project was to try out a form of implementing sentences that gave flexibility and prevented waiting lists for the serving of sentences. This was supposed to lead to increased quality in the serving of sentences and to lead to lower recidivism.

Increased flexibility in the serving of sentences points to both the correctional service's need of renewal and adaptation in relation to local partners in the public services. At the same time, increased flexibility will provide increased opportunities for accommodating an individual in his or her serving of a sentence. Already in the 1980s there was increasing attention being paid to the need for increased differentiation in the implementation of sentences (Hammerlin, 2008). In 1988, the Panel of Prison Law Work³ suggested in a public exposition (NOU 1988:37) that one should establish the implementation of sentences outside the penal institution as an independent form of implementation in which convicts live outside the penal institution but under the supervision of the correctional service. A central element in the implementation of sentences was to be the implementation plan that was to be worked out for the period to be served (Whitepaper no. 27 (1997–1998), ch. 4).

As the aim of the electronic monitoring project was presented, it contained several references that contributed to the realization of it:

- a. The aim of preventing waiting lists points directly to the current situation before the project was started. On the 28th of April 2006, there were 2,737 convicts waiting in line to serve their prison sentences. In addition, there was almost the same amount of people waiting to be imprisoned for not paying fines. The new government had as one of its main aims to wind up the waiting line for serving sentences by 2009 (*The Soria Moria declaration 2005–2009*). Here, the implementation of sentences by means of electronic monitoring was one of several measures to increase the capacity in that period.
- b. Serving sentences by means of electronic monitoring is to increase the quality of the serving of the sentence. Quality must be understood as an essential characteristic of this form of serving a sentence, when compared to serving it in prison. Quality may both be experienced individually with regards to the individual's expectations, and as a measure according to a standard. To be offered an alternative to serving in prison might in itself be a quality, and partaking in the planning of one's serving period and carrying out the plan will also increase the possibility of experiencing that one's expectations of the punishment is met. Seen in a broader perspective, expectations of retribution are things that also belong to the public in general and other concerned parties. The contradiction between the need for a predictable penal reaction and the aim that a punishment should not be more straining than necessary is resolved through accommodating and tailoring the serving of a sentence according to the individual's needs and situation.⁴

³ Norwegian: *Fengselslovutvalget*.

⁴ Fundamental viewpoints on the content of the deprivation of liberty are discussed in NOU 1988:37, ch. 3.

- c. The last partial aim is lower recidivism as an effect of electronic monitoring being a form of serving a sentence. Several studies show that it is difficult to document measurable changes in the rate of recidivism in general, but certain groups do seem to have lower recidivism. An evaluation of convicts serving part of their sentences with electronic monitoring in Sweden (a back door EM scheme) shows positive findings compared with those who finish sentences of the same length in prison. The study included 260 back door servers who were compared with a control group. It was especially people who were older and had previous convictions who had a lower recidivism than one should expect after the implementation of electronic monitoring (Marklund & Holmberg, 2009). Young convicts in Denmark have had lower recidivism than expected following the implementation of electronic monitoring. A recent effect study shows a lower recidivism for young adults under the age of 25 who served their sentences with electronic monitoring, compared with those serving in prison (Jørgensen, 2011).

Previous studies have concluded that it is not electronic monitoring in itself that influences the rate of recidivism, but the selection of convicts that are granted EM. The very same studies have however pointed out that differences in the rate of recidivism depend on the content of the serving period with EM (Bonta, Wallace-Capretta & Rooney, 2000).

The goal of the test period was to establish a capacity that equalled 130 places in prison. At the start of the project, each of the six pilot units was given 20 sets of fetters (electronically tagged). From 2010, the number of fetters was expanded to 30 in Oslo and Rogaland, in order to avoid a queue in the implementation. At the most, 100 convicts have been tagged at the same time during the project period.⁵ On average, 70.2 convicts were tagged at the same time during the project period.

This evaluation is in itself a result of a focus on quality and user satisfaction. In the letter from the Norwegian Correctional Service Directorate (KSF, 15.5.2008) to the Correctional Service of Norway Staff Academy commissioning the evaluation, it was stated that the evaluation would be a central part of the quality assurance of the implementation of sentences by means of electronic monitoring in the test period, in that the evaluation could contribute to support good practice and that the results of the evaluation would be used to correct the project's direction if necessary. At the same time, the evaluation would be an important contribution to the assessment of whether to run and expand the EM scheme further after the test period is completed. The commissioning letter also stated that the process of evaluation should have two main perspectives:

- a. The user's perspective is to focus on the aspect of content, and especially on the convict's and his or her next of kin's experiences of this form of serving a sentence.
- b. The organizational perspective is to focus on establishing, running and governing the pilot units or a selection of these. The purpose is to assure quality in establishing the arrangement through identifying experiences and practices in the pilot units.

Due to other tasks, the work on this report was postponed for a year. Consequently this report will influence the furthering of the project to a lesser degree than it would have otherwise. But an advantage is that the report contains data from the whole project period, as well as access to numbers concerning recidivism 3 years after the release of convicts who served their sentences in 2008. Previous partial reports on the organizational perspective have to a greater degree influenced the development of the project and the opinion of others regarding the project. There are, however, other criteria of success linked to the establishment of a new project and the implementation of a new form of implementing sentences.

⁵ 98 convicts were tagged at the same time according to the report for Friday of week 16 in 2010. 81 were on a front door scheme and 17 were on a back door scheme.

As a project, serving a sentence by means of electronic monitoring represents a totally new way of working in the correctional service: new structures, new systems and new ways of collaboration between units in the correctional service and between the correctional service and collaborative partners. It is also regarded as a success that many in the target group have applied to serve their sentences with a fether, and that almost all who have been tagged have completed the sentence with EM. This is a first indication that almost everyone perceives this form of serving as positive, and that almost all who start their sentence in this manner are able to complete it with electronic monitoring.

One of the aims of the project was to increase the quality of the implementation of sentences. This aim may be seen in relation to the group who serve their sentences with EM in particular, or as encompassing the implementation of sentences in general. This report interprets the aim of increased quality as concerning all who serve sentences. This evaluation has therefore looked into what is happening in prisons and with other forms of serving sentences following the implementation of EM. In this report's final chapter, findings from prison and from EM are compared. A future study of recidivism should thus also include those in the target group who serve their sentence in prison and should look at the indirect consequences of EM on other forms of implementing a sentence in society.

The next evaluation report on the pilot project of implementing sentences by means of electronic monitoring will concern the content. The report will be published in the autumn of 2012.

Evaluation of the pilot project with EM in the period 2008-2010

The evaluation consists of two main reports taking the perspective of the user on the implementation of sentences by means of electronic monitoring. This first report concerns the development and the make-up of the target group, who applied and who were granted and not granted electronic monitoring. The other report will investigate the content of the measures that the participants received.

The evaluating work has followed the project throughout the test period and has produced five partial reports that have been a part of the development of the project. The reports have focused on organization, resources, competence, technology and recommendations respectively. These reports have not been published, but may be provided on request. Abstracts of the partial reports are attached this report.

The pilot project has incorporated six test counties, one in each of the regions of the correctional service. The pilot units have been placed at the probation offices in the test counties. The probation office of Vestfold has been responsible for the night shift for all the units, the other units being closed at night. The Correctional Services IT Centre has been responsible for providing technical solutions, running the technical operation and for the shared EM control centre which runs continuously.

The project started up in 2008 and the project period was to last for two years from the start date. Officially the project started on the 1st of September 2008. The pilot units started on different dates:

- Vestfold EM (Southern region): 1st of September 2008
- Oslo EM (Eastern region): 22nd of September 2008
- Hedmark EM (Northeastern region) 6th of October 2008
- Rogaland EM (Southwestern region) 20th of October 2008
- Troms EM (Northern region) 3rd of November 2008
- Sogn og Fjordane EM (Western region) 17th of November 2008

The project period was prolonged to the 31st of December 2012 for practical reasons. From the 1st of January 2011, the project period was furthered as a project in a more permanent form. Funds for the project were provided through the regions and not as direct project funds. Expansions to new counties in regions that had pilot units were planned and carried out: Hordaland in the Western region and Agder in the Southwestern region. In addition, the county of Akershus (in the Northeastern region) has established a collaboration with Oslo EM (in the Eastern region) for the purpose of establishing EM in Akershus. From the 1st of January 2012, the decision-making authority regarding EM was moved from the regions to the probation offices.

1,679 people served their sentences with electronic monitoring during the pilot project, a period that lasted for two years from when it started up in 2008. 1,520 of these were on an EM front door scheme, meaning that the whole time the sentence was served with a fetter. 159 were on an EM back door scheme, in which the final part of a sentence is served mainly in prison.

This report addresses employees working in prisons who can motivate and recommend serving with EM to inmates, decision-makers at a regional level and at the single probation office which is in the position to grant applications for EM as well as convicts/inmates who are in the position to apply for EM. It also addresses convicts' next of kin and/or cohabitants and other parties that might be affected.

The report is divided into three main parts. The first part describes the framework, aims and prerequisites for the pilot project: what is serving of a sentence with EM seen from the user's perspective? Part two reviews characteristics of the users who served with EM. The last part of the report presents findings from three user surveys involving both convicts serving with EM and in prison.

This evaluation report

This reports is an evaluation of the pilot project of implementing sentences by means of electronic control (EM) from when it started up in 2008 until 2010. The target group include almost 4,000 convicted people who were to serve their sentences in prison for less than four months. 80 per cent of them applied for (3,098 applications) and almost 1,700 convicts served their sentences with EM in this period. 79 were transferred to prison before the serving of the sentence with EM was completed.

Implementation of sentences by means of electronic monitoring is really two projects:

The ones serving their whole sentence with EM – 'front door servers' – often have a short sentence, approximately 30 days, and are convicted for driving while intoxicated, speeding or for economic crimes (fraud, embezzlement, etc.). Most of them are men (12 per cent women), in the mid-life, 30-50 years of age; there are also a few youngsters. Two out of five live together with a spouse or cohabitant and children. Fewer than 1 out of 10 state that they have had contact with public services during their time of serving. Factors that motivated application for EM were to avoid absence from work and to not lose contact with family. 2 out of 10 had previous convictions. 1 out of 10 have been convicted anew 3 years after they completed serving a sentence with EM.

The other group that serve sentences with EM is the group of so-called 'back door servers'. This group comprises 159 of the 1,679 that served with EM during the test period. 10 of the 159 were transferred back to prison before completing the sentence with EM. A back door server usually comes from a low security prison (open prison). 1 of 5 back door servers are sentenced to less than 4 months imprisonment and could thus have served their whole sentence as front door servers. 40 per cent of back door servers are convicted for violence,

which may be the reason why many of them have not applied or have not been granted EM front door. 25 per cent of those with short sentences are convicted for economic crimes (fraud, embezzlement, etc.) and 15 per cent are convicted for road traffic offences (driving while intoxicated, or speeding).

The medium-to-long-term sentences, from 4 to 6 months, are often convictions for economic crimes, drug-related crimes or crimes of violence (35, 24 and 20 per cent, respectively). Convicts with long sentences comprise 25 per cent of all back door servers. The prevalent form of crime in this group is also economic crime and drug-related crime (35 and 37 per cent respectively). The back door servers are male (12 per cent female) and a bit older than the front door servers.

The picture shows that it is the ones with short sentences, both amongst back door and front door servers, who apply for serving with EM. The applicants are relatively resourceful people who more often have a job and a family than the ones who do not apply. Almost all of them experience that they have been sufficiently attended to in the EM scheme with regards to information, availability, discreetness and conversation. Many have to change or adapt their everyday lives in order to fit into an EM scheme. The fixed entrance and exit times are the greatest challenge. Others experience the obligatory attendance at the probation office as a strain, a cause for this being a long or inconvenient way to get there. Many experience EM as demanding, but less demanding than for instance prison. It seems that those things that are experienced as demanding are the practical consequences of the EM scheme. When asked about the pros and cons of EM, positive statements often concern emotions, whilst negative statements most often concern very practical and concrete matters.

Comparing the user surveys from EM and prison, we get two different pictures of serving an unconditional sentence. Inmates serving time in three open prisons (low security prisons) have participated in a survey like the ones serving with EM. The inmates are a bit older, the average age being 37. 2 out of 5 are married or have a cohabitant. Only 1 out of 4 lives together with children. Most of them were convicted for driving while intoxicated, speeding, violence and crimes in the 'other' category. Some also had previous convictions. Almost twice as many in prison than in the EM scheme were in contact with public services during the sentence, especially contact with the social security service (9.5 per cent) and the social welfare service (8.8 per cent), and/or in treatment in the mental health service or for alcohol or drug problems. More people serving in prison have attended courses or school and use the library and healthcare service in prison than people serving with EM. In the EM group, more have had contact with their designated contact person than the people serving in prison have had with their contact officer.

Convicts serving sentences in prison were less satisfied than convicts serving with EM with the co-operation with the staff during the time of their serving and how they experienced being seen by the employees in prison/EM. More of those serving with EM have had a future plan or individual plan for the serving time and the time that follows immediately after the sentence is done. It is therefore no surprise that twice as many serving with EM are happy that the serving of the sentence has changed their situation. The large majority of both convicts serving in prison and with EM still believe in a life without crime in the coming five years.

Chapter 2 reviews the status quo at the termination of the project period, both with regards to the front door and the back door schemes. The purpose of EM was also that it would contribute to reducing the waiting list for serving sentences and to prevent new queues. 2009 saw a reduction in short, unconditional sentences, especially for road traffic offences (a 6 per cent reduction). This caused a larger decrease in this offence category than the number that served their sentences for such offences in the EM scheme. This also made it harder to recruit enough convicts in several of the test counties.

One has not managed to establish as many implementations of sentences with EM as planned. It was not really possible with the kind of organization the project had: each EM unit had the same capacity and number of fetters at their disposal. Only two of the units ran on maximum capacity, Oslo and Rogaland. Relative to the size of the target group, it is the county of Sogn og Fjordane that has had the largest number of applicants, 71 applications from the 72 letters of information that were sent out.

The low number of convicts throughout the year reveals another challenge for the EM scheme: the arrangement depends on a certain number of convicts in the scheme if it is to achieve the kind flexibility that is desired. The flexibility of being able to tag a new offender for a cost that is comparable to prison is not achieved before the number of convicts in the EM scheme surmounts 20–25. Herein lies a dilemma with regards to the model and target group that has been chosen for EM in Norway.

A preliminary measuring of recidivism amongst the 99 convicts that served sentences with EM in 2008 has been conducted. The measuring was carried out on the 3rd of November 2011, and showed that 6 of them had been transferred to prison before completing their sentence in the EM scheme. The average length of sentences of imprisonment was 30 days; 4 of the convicts that completed serving with EM in 2009 did that as a part of a longer sentence served in prison (back door servers).

- The average age was 36, the youngest being 17 and the eldest being 72 years of age. 13 of the convicted people were women.
- 26 of the 99 convicts had also been convicted previously in the last 10 years, 9 of them for drug-related crimes, 6 for driving while intoxicated.
- 10 of the 99 convicts have been subjected to new convictions registered in the correctional service's professional system at the time of measuring. Of these, 4 had been convicted in 2009, 5 in 2010 and 1 in 2011. 3 of the convictions were for economic crimes (fraud or embezzlement), two for drug-related crimes and two for driving while intoxicated.

We also conducted a measuring of 401 convicts in total for the first half of 2009: this showed a rate of recidivism (new unconditional sentences) of 9 per cent at the time the measuring was conducted. This result supports the findings from the measuring in 2008. We plan to conduct a new measuring of all who served sentences with EM in the second half of 2012, in order to ensure that more than 2 years have passed since all the convicts in the selection served with EM.

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Sammendrag	4
Om straffegjennomføring med elektronisk kontroll i Norge	4
Om evaluering av pilotprosjekt med EK i perioden 2008-2010	6
Om denne evalueringsrapporten	7
Abstract	10
Implementing sentences with electronic monitoring in Norway	10
Evaluation of the pilot project with EM in the period 2008-2010	12
This evaluation report	13
1: Hva er straffegjennomføring med elektronisk kontroll?	18
1.1: Den norske debatten	19
1.2: Den norske modellen	20
1.3: Hvem gjennomfører straff i Norge – og hvordan?	21
1.3.1: Målgruppen for elektronisk kontroll	23
1.3.2: Lovbruddskategorier	25
1.4: Straffegjennomføring i fengsel og i samfunn	26
1.4.1: Valg av prøvefylker til EK	27
1.5: Kapasitet og soningskø	28
1.6: Politisk motgang og medgang. Hjemmet som fengsel.	29
1.6.1: Valg av organisasjon, form og mål og målgruppe	30
1.6.2: Statisk og dynamisk kontroll	31
1.7: Prosjektutvikling og evaluering	32
2: Status for prosjektperioden 2008–2010	33
2.1: Søknadsutvikling for helgjennomførere	35
2.2: Status for delgjennomføring	38
2.2.1: Hvem søker delgjennomføring?	39
2.2.2: Kjønn og alder	41
2.2.3: Lovbrudd	42
2.2.4: Hvem får ikke delgjennomføring med EK?	45
2.3: Hvem gjennomfører straff med EK?	46
2.3.1: Geografiske forskjeller	48
2.4: Hvordan påvirker EK andre straffereaksjoner?	55
2.5: Hvordan har EK påvirket straffegjennomføring i fengsel?	58
2.6: Hvordan påvirker EK straffegjennomføring i samfunn?	67
2.6.1: Forskjeller mellom prøvefylkene	70
2.7: Tilbakefall	74

3: Brukerundersøkelser for domfelte med elektronisk kontroll og innsatte i fengsel	77
3.1: Kvalitetsmålinger for straffegjennomføring med elektronisk kontroll.....	77
3.2: Brukerevalueringer for straffegjennomføring med EK.....	78
3.2.1: Hvem har svart og hvem har ikke svart	78
3.2.2: Om de som svarer på undersøkelsen.....	79
3.2.3: Informasjon til domfelte	82
3.2.4: Kontakt med frimsorgen og innholdet i soningen.....	84
3.2.5: Kontroller.....	86
3.2.6: Tilbud.....	88
3.2.7: Oppfatning om straffegjennomføringen	89
3.2.8: Forskjeller og likheter mellom pilotenhetene	96
3.3: Brukerevalueringer for gjennomføring av straff i fengsel.....	98
3.3.1: Hvem har svart på brukerevaluering av fengsel	98
3.3.2: Hvordan opplever innsatte det å gjennomføre straff i fengsel?	99
3.3.3: Forskjeller og likheter mellom fengslene	108
3.4: Hva er forskjellen mellom å gjennomføre straff i fengsel og med elektronisk kontroll?	109
3.5: Nye utfordringer etter innføring av elektronisk kontroll?	111
Litteraturliste:	115
Vedlegg:	117
Figurer:	118
Tabeller:.....	120
Sammendrag av delrapport 1: Organisering	121
Sammendrag av delrapport 2: Ressurser.....	122
Sammendrag av delrapport 3: Kompetanse	122
Sammendrag av delrapport 4: Teknologi.....	123
Begreper og definisjoner i straffegjennomføring med elektronisk kontroll:	124
Skjemaer	126

1: Hva er straffegjennomføring med elektronisk kontroll?

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll omtales med flere ulike navn: *fotlenke*, *fotlenkesoning*, *hjemmesoning med EK*, *elektronisk straff*, *elektronisk overvåkning* osv. I engelskspråklige land brukes oftest benevnelsen *Electronic monitoring* (EM). I Sverige brukes benevnelsen *intensivovervåkning med elektronisk kontroll* (IÖV), mens man i Danmark sier *fodlænke* når man snakker om elektronisk kontroll.

Elektronisk kontroll har også andre anvendelsesområder enn innenfor straffegjennomføring. I Norge har politiet et oppdrag om å etablere voldsalarm ved kontaktforbud med elektronisk kontroll (også kalt omvendt voldsalarm, elektronisk merking eller tagging). Det har også vært en diskusjon om å innføre bruk av elektronisk kontroll i forbindelse med varetekt i Norge. Disse prosjektene inngår ikke i denne evalueringen. Det er stor variasjon i måter å bruke teknologi på for å gjennomføre straff eller forebygge straffbare handlinger. Det er derfor viktig å sette seg inn i hva som er formålet og på hvilken måte teknologien brukes for å sammenligne ulike prosjekter eller prosjekter i forskjellige land.

Det norske prøveprosjektet for straffegjennomføring med elektronisk kontroll omfatter egentlig også to forskjellige prosjekter: *helgjennomføring* (front-door), som innebærer at en domfelt kan gjennomføre hele sin ubetingede fengselsstraff med fotlenke, og *delgjennomføring* (back-door), som innebærer at en domfelt kan gjennomføre den siste delen av en lengre fengselsstraff med fotlenke. Tidsrommet for gjennomføring er i begge tilfeller maksimalt fire måneder, slik at en helgjennomfører kan ha en fengselsdom på inntil fire måneder, mens en delgjennomfører kan ha inntil 4 måneder igjen til løslatelse.

Det var Sverige og England som var først ute med å prøve ut bruk av elektronisk kontroll som en del av straffegjennomføringen allerede fra tidlig i 1990-årene. Etter hvert har flere europeiske land som Nederland, Danmark, Skottland, Frankrike, Sveits, Tyskland, Italia, Belgia, Portugal og Spania kommet til. Det er flere forskjeller landene imellom. Det brukes i hovedsak to ulike systemer for den elektroniske kontrollen: Radiofrekvens (RF-teknologi) og Globalt posisjoneringssystem (GPS). RF-teknologien er den mest brukte og er også den som brukes i Norge, Sverige og Danmark. GPS alene er brukt i mindre skala i noen av landene, eller som et supplement til RF-teknologien. Det finnes også andre former for elektronisk kontroll som bl.a. bruker telefonnettet for å identifisere domfeltes posisjon.⁶

I de fleste land er kontrollen i hovedsak knyttet til hjemmet. Begrepet 'hjemmesoning' er derfor mer betegnede for denne gjennomføringsformen enn begreper som henspiller på bruk av elektronikk. I flere land er hjemmesoningen total. Det vil si at den domfelte tilbringer hele døgnet i sitt eget hjem og er avhengig av andre for å ivareta gjøremål utenfor huset. I den nordiske modellen legges det isteden vekt på at domfelte skal ut av hjemmet for å delta i jobb, sosialt liv og møte for kriminalomsorgen. Her er straffegjennomføringen også begrunnet ut fra den domfeltes behov for en positiv utvikling i forhold til kriminalitet. Dette er en viktig forskjell for å forstå begrunnelsene for innføring av straffegjennomføring med elektronisk kontroll.

⁶ Den første løsningen er overvåkning ved hjelp av RF-teknologi med tradisjonell radiofrekvens der man kan overvåke om domfelte (med fotlenke) befinner seg innenfor en bestemt sone rundt en sender. Senderen er stasjonær, og plassert i domfeltes eget hjem. Utstyret varsler om at domfelte forlater hjemmet/sonen. Teknologien gir ikke mulighet for å spore hvor domfelte er når han eller hun har forlatt sonen.

Den andre typen teknologi er overvåkning ved hjelp av GPS-teknologi. Denne teknologien gir mulighet for å følge domfelte som har på seg den mobile senderen til enhver tid. Man kan med denne type teknologi følge domfeltes bevegelser "aktivt" til enhver tid (sanntid) eller benytte informasjonen "passivt" ved å i ettertid kunne se hvor domfelte har beveget seg.

1.1: Den norske debatten

Grovt sagt er det to begrunnelser bak innføring av straffegjennomføring elektronisk kontroll (EK). Den ene er kapasitetsmessige årsaker. EK er en rask og fleksibel måte å etablere nye soningsplasser på. I flere land er det private firmaer som etablerer de tekniske løsningene, mens kriminalomsorgen kun har variable kostnader knyttet til kontroll og oppfølging. Selv i Norge hvor det er kriminalomsorgen selv som driver infrastrukturen, er det å utvide med en ny plass for gjennomføring av straff med fotlenke forbundet med en liten kostnad. Kostnadsargumentet er også viktig i mange land hvor det å gjennomføre straff med fotlenke er billigere enn en soningsplass i et fengsel med lavere sikkerhetsnivå.

Det andre argumentet for innføring av EK er hensynet til den enkelte domfelte, at han/hun får en ønsket positiv utvikling, og ikke påføres skade som følge av straffegjennomføringen. Dette humanistiske argumentet finner vi igjen i synspunkter om alternativer til fengsel fra 1970-årene, og fra diskusjoner om mer individuell differensiering av straffegjennomføring fra 1980- og 1990-årene (Hammerlin, 2008). Argumentene finner vi igjen i etableringen av andre alternative straffereaksjoner til fengsel som samfunnsstraff, ”Program mot ruspåvirket kjøring” (tidligere ”Promilleprogram”) og dommerledet narkotikaprogram (ND). Også de som var innsatt i fengsel skulle få mulighet til en positiv utvikling ved gjennomføring av straff i institusjon (§ 12-soning) og hjemmesoning (§ 16 første ledd).

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll ble første gang foreslått innført i Stortingsmelding nr. 27 (1997–1998) *Om kriminalomsorgen*, hvor meldingen hadde referanse til de svenske erfaringene. Her ble det foreslått en forsøksordning med EK som en form for gjennomføring av fengselsstraff og ikke som en egen straffereaksjon. Denne forskjellen var viktig for å hindre at straffegjennomføring med elektronisk kontroll skulle fortrenge andre straffereaksjoner i samfunn, f.eks. samfunnsstraff og ”Program mot ruspåvirket kjøring” og dermed øke straffeomfanget istedenfor å redusere bruk av fengselsstraff.

Forslaget om forsøk med elektronisk kontroll ble ikke fulgt opp i første omgang. Isteden ble det innført en mer begrenset ordning med gjennomføring av straff utenfor fengsel etter straffegjennomføringsloven § 16 første ledd. Her kunne opptil halvdelen av straffen gjennomføres utenfor fengsel dersom det var hensiktsmessig og nødvendig for å fremme en fortsatt positiv utvikling hos domfelte. Her var det særlig hensynet til domfelte som begrunnet behovet for straffegjennomføring utenfor fengselet. Ordningen ble lite brukt. I forbindelse med etableringen av forsøk med elektronisk kontroll, valgte man å stryke kriteriet om nødvendighet for å bli vurdert for hjemmesoning. Når straffegjennomføring med elektronisk kontroll senere ble innført, skjedde det ved å utvide den eksisterende bestemmelsen om hjemmesoning.

I diskusjonen om innføring av forsøk med elektronisk kontroll var det flere viktige argumenter for og imot ordningen. Argumentene for EK var både knyttet til behovet for avvikling av soningskø, hindre ny kødannelse og styrke kvaliteten i straffegjennomføringen. Argumentene mot EK var knyttet til de samme områdene, og særlig til hvorvidt elektronisk kontroll styrket kvaliteten i straffegjennomføring eller om tiltaket i hovedsak var en løsning på kapasitetsutfordringene i kriminalomsorgen.

Flere reagerte mot bruk av hjemmet som arena for straffegjennomføring. Mange mente at dette rokket ved grunnleggende prinsipper om ansvarsdeling i påføring straff, belastning for familien og reproduksjon av sosial ulikhet. Flere har tatt for seg hvordan den domfelte selv påtar seg ansvaret for straffegjennomføringen – ”Det er jeg som har gjort hovedjobben” (Bakosgjelten, 2010). På den ene siden kan dette ses som en individuell tilrettelegging av straffen, på den andre siden som en disiplinering og innordning i system. Diskusjonen om mer individuell utforming av straff har sitt utgangspunkt i diskusjonene fra 1980-årene, og er oftest begrunnet i behov for behandling eller rehabilitering. Disiplineringen innebærer at systemet forutsetter at domfelte

innordner seg vilkårene og derved påfører seg selv straff. Det klassiske bildet på dette fenomenet er Jeremy Bentham's panoptikon hvor fangene kunne observeres som silhuetter i gjennomsiktige celler, mens den som stod for kontrollen ikke kunne bli sett. Michel Foucault (1995, s. 201–209) bruker dette bildet i overført betydning for å forklare maktprinsipper i moderne former for straff.

Skillet mellom hjemmesoning etter straffegjennomføringsloven § 16 første ledd (§ 16.1) og elektronisk kontroll er målgruppen og utforming av kontrollregimet. Mens målgruppen etter § 16.1 begrenses til de tilfellene hvor det vil være ”hensiktsmessig for å sikre en særlig positiv utvikling”, gjelder § 16.2 (annet ledd) de tilfeller hvor det anses ”hensiktsmessig for å sikre en positiv utvikling”. Dette betyr at det kreves mindre når det gjelder den utvikling domfelte har vist under straffegjennomføringen for å innvilge soning etter § 16.2 enn etter § 16.1. I motsetning til § 16.1 kreves det ikke en allerede etablert positiv utvikling for § 16.2 så lenge overføringen anses hensiktsmessig for en fremtidig positiv utvikling (Prop. 135 L (2010–2011), pkt. 11.5). Kontrollen i EK gjennomføres elektronisk, bruk av egne tilsatte og ved eksterne kontrollører. Elektronisk kontroll omfatter også to målgrupper, både de som avslutter en lengre fengselsstraff hvor EK kan ses som en del av en progresjon og de som gjennomfører hele straffen med EK.

Hjemmet som arena for straffegjennomføring involverer også samboende og annen familie må forholde seg til domfeltes inne- og utetider og kontroller ved hjemmekontroll. Samtidig er familien en viktig motivasjon for mange som gjennomfører straff med EK. Samboende over 18 år skal samtykke i gjennomføring av EK i deres hjem. Informasjon til samboende og barn og samboendes rolle i straffegjennomføringen er viktig i diskusjonen om EK.

Det har vært oppmerksomhet omkring spørsmålet om de som ikke har fast bopel, og om dagens prøveordningen ekskluderer denne gruppen fra å søke og få gjennomføre straff med EK. Vi har ingen data om de som ikke søker EK, men ser at det er flere blant dem som har fått innvilget EK som ikke eier sin egen bolig. Mange er unge og bor hjemme eller sammen med venner. Andre har aleneansvar for barn og bor hos foreldre under gjennomføringen. Det synes i mindre grad å være et skille mellom dem som har bolig og dem som ikke har, men mer et skille mellom kvaliteten på boligene som domfelte har. Dette forholdet gjelder også på andre områder i domfeltes liv – som sysselsetning, familie, bosted, transport osv. Alle disse forholdene griper inn i gjennomføringen av straffen.

Det finnes ytterligere argumenter mot EK i det faglige og politiske ordskiftet om EK. I hovedsak følger argumentene to hovedlinjer: På den ene siden at straffen blir privatisert, usynlig og får en mindre preventiv effekt, og på den andre siden det at domfeltes hjem brukes som et fengsel vil reproducere sosiale skiller gjennom ulikheter i straffegjennomføringen (jf. bl.a. Innst. 420 S (2010–2011)).

1.2: Den norske modellen

Den modellen som ble foreslått i Norge er i stor grad inspirert av erfaringene fra Sverige og Danmark. I begge disse modellene var ordningen et alternativ til fengselsstraff; i Sverige som Intensivovervakning (IÖV) (helgjennomføring) og IÖV Utsluss (delgjennomføring), mens ordningen i Danmark var rettet mot bestemte grupper domfelte (trafikkriminalitet og unge lovbrytere) i helgjennomføring. I Norge inngikk forslaget i regjeringens handlingsplan for å avvikle soningskøen, som ble behandlet i stortinget i 2006. I 2007 ble forslag ”Om lov om endring i straffegjennomføringsloven mv.” vedtatt og trådte i kraft 1. august 2008. En måned senere, den 1. september 2008, var den første domfelte i gang med sin straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Prøveprosjektene var lagt til friomsorgen i seks prøvefylker, et i hver region. Fylkene varierte mht. geografi, demografi og kriminalitetsbilde.

I den norske modellen ble det lagt vekt på et omfattende innhold og et tydelig kontrollregime. Krav til sysselsetning og oppmøter hos kriminalomsorgen inngår i en gjennomføringsplan⁷, som også inneholder en timeplan for alle inn- og utganger uken igjennom (aktivitetsskjema). Domfelte skal aktivt medvirke i planleggingen og gjennomføringen av straffen, og antall møtepunkter mellom domfelte og tilsatte i kriminalomsorgen skal være høyt.

Sysselsetningen er et viktig vilkår for å få innvilget straffegjennomføring med EK og skal hindre isolasjon og sikre sosial deltagelse i gjennomføringstiden. Det er satt et krav til sysselsetning på 20–40 timer per uke (minimum 15 timer). 'Sysselsetning' er et bredere definert begrep enn 'jobb' og kan innebære mange ulike typer aktiviteter. Kravet er at disse aktivitetene skjer utenfor hjemmet og at de skal kunne kontrolleres ved en kontaktperson på stedet og ved kontrollbesøk fra EK-konsulent / ekstern kontrollør. Kontrollsidene har også blitt tillagt mye vekt. Kontroll skal både skje gjennom en avgrensning av hvem som får gjennomføre straff med EK, individuell tilrettelegging av aktivitetsplan, uanmeldte kontrollbesøk på arbeidsplass og i hjemmet og lav toleranse for brudd på vilkår om rusforbud.

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll er i hovedsak organisert som om det skulle ha vært en ordinær fengselsstraff. Det innebærer at eventuell overføring til fengsel ved brudd skjer uten opphold som om det var en overføring mellom fengsler. Det innebærer også mulighet til å kunne søke overføring til § 16.1 (hjemmesoning).

1.3: Hvem gjennomfører straff i Norge – og hvordan?

I 2009 ble det anmeldt nesten 398 000 lovbrudd, en økning på 2,9 prosent sammenlignet med 2008. Vinningslovbrudd og narkotikaforbrytelser økte med henholdsvis 7,1 og 4,8 prosent. I 2010 ble 394 000 lovbrudd anmeldt, hvorav nesten 271 000 var forbrytelser⁸. Vinningskriminalitet og skadeverk hadde en betydelig nedgang fra 2009. Narkotikalovbrudd økte imidlertid med 15,6 prosent, og er i antall på samme nivå som i årene 2001/-02.

I løpet av 2009 ble 277 000 forbrytelser anmeldt, 4,9 prosent flere enn i 2008, mens antall forseelser gikk ned 1,3 prosent. Blant forseelsene er det en spesielt stor nedgang for anmeldte trafikklovbrudd, med 6 prosent. I 2010 ble det registrert 2,3 prosent færre forbrytelser og 2,5 prosent flere forseelser enn i 2009. Sammenlignet med året før er det 10 800 færre vinningslovbrudd og 3 200 færre skadeverk.

I 2009 var det en nedgang i alle hovedtypene straff, der forenklede forelegg hadde klart størst antallsmessig nedgang. Det var størst prosentvis reduksjon av samfunnsstraff og ubetingede fengselsdommer, med henholdsvis 10 og 9 prosent. I alt ila domstolene 20 900 straffereaksjoner, 1 350 færre enn i 2008. Mer enn halvparten av alle straffereaksjonene for forbrytelser ble avgjort med forelegg, 23 prosent med ubetinget fengsel, 13 prosent med betinget fengsel og 7 prosent med samfunnsstraff. Det ble registrert 336 000 straffereaksjoner i 2010, 7,6 prosent flere enn året før. Totalt medførte dette 292 500 straffede personer, hvorav

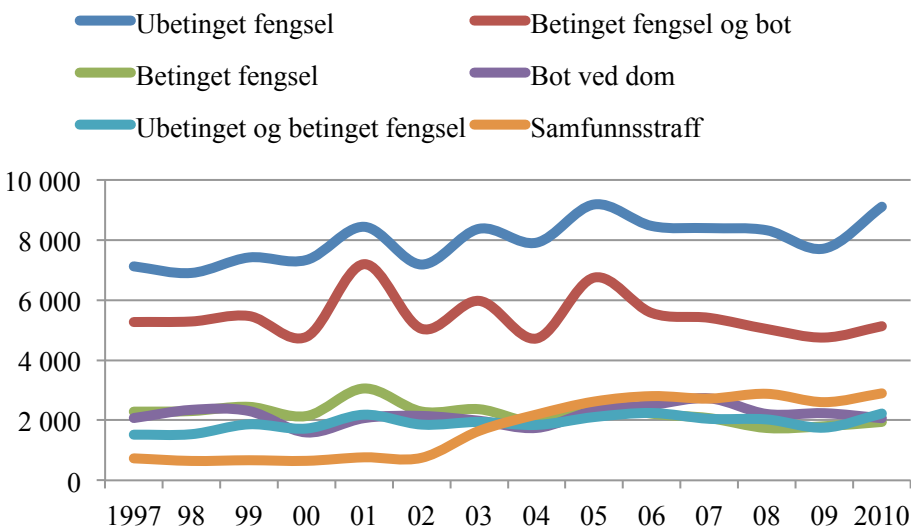
⁷ Gjennomføringsplanen er et enkeltvedtak om organisering og innholdet i straffegjennomføringen basert på egnethetsvurdering av domfelte.

⁸ Strafferetten skiller mellom forbrytelser og forseelser, hvor forbrytelser i hovedsak viser til handlinger av mer alvorlig art. Utenfor straffeloven omfatter forbrytelser oftest straffbare handlinger som kan medføre fengsel ut over tre måneder. Av lovbruddskategoriene som er vanligst i EK er økonomi-, narkotika og vold forbrytelser og brudd på veitrafikkloven forseelser. Noen former for forseelser kan likevel ha en strafferamme ut over tre måneder. Mest relevant her er ruspåvirket kjøring, som likevel behandles i rettssystemet som en forseelse.

9,6 prosent av disse ble straffet for en eller flere forbrytelser. For alle lovbruddskategoriene var det flere straffereaksjoner enn i 2009. Narkotikakriminalitet økte med nesten 16 prosent i forhold til året før, mens antall straffereaksjoner med vinnings- og voldskriminalitet økte begge med om lag 10 prosent.

Det ble registrert fem prosent færre straffereaksjoner for forbrytelser i 2009 i forhold til 2008. Med unntak av seksualforbrytelser var det nedgang for samtlige lovbruddskategorier. Antallsmessig var reduksjonen størst for narkotikakriminalitet (400 saker), og reaksjoner mot brudd på legemiddeloven stod for bortimot hele denne nedgangen. Narkotikakriminalitet var likevel den største lovbruddskategorien, og var hovedlovbrudd i 43 prosent av alle forbrytelsessakene. Etter en nedgang i 2009 var det en økning for de fleste typer straff i 2010. Antall ilagte samfunnsstraffer og betingede fengselsdommer økte med henholdsvis 11 og 8 prosent fra 2009 til 2010. Størst økning var det imidlertid for ubetinget fengsel, med nesten 20 prosent flere dommer enn året før. Det er en økning for alle de tre store lovbruddskategoriene; vinning-, vold- og narkotikalovbrudd.

Figur 1: Straffereaksjoner, etter type reaksjon og lovbruddskategori. 1997–2010. (Kilde: SSB, tabell 26).

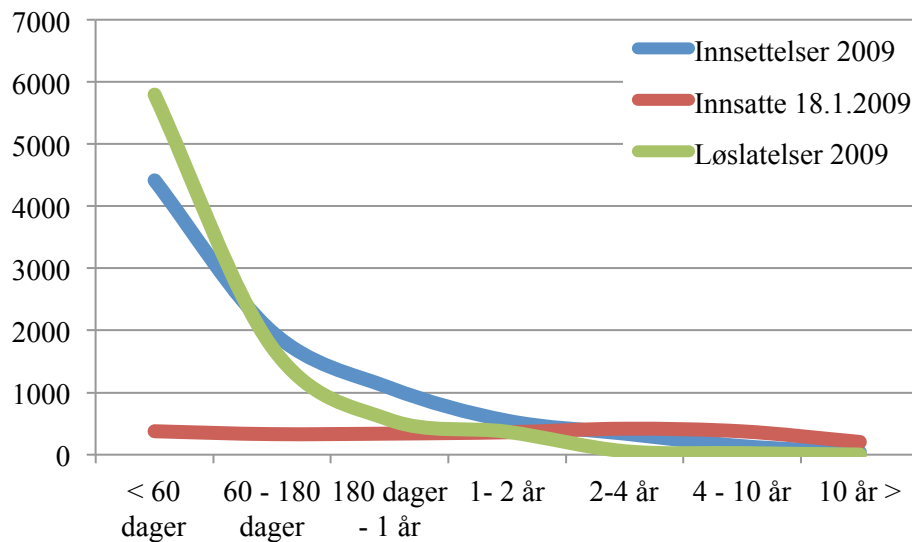
1.3.1: Målgruppen for elektronisk kontroll

Alle domfelte med fengselsstraff kortere enn fire måneder og innsatte som hadde mindre enn fire måneder til forventet prøveløslatelse inngikk i målgruppen. Den første gruppen fikk informasjon ved at alle med rettskraftig dom fikk brev fra kriminalomsorgen med informasjon om muligheten til å søke ordningen og 14 dagers frist til å søke. I brevet var det informasjon om ordningen og et enkelt søknadsskjema. Innsatte i fengsel fikk informasjon gjennom fengselet de satt i. Alle domfelte som hadde tilhold i et prøvefylke kunne søke. Det betyr at domfelte med folkeregistrert adresse i et annet fylke kunne søke hvis han/hun hadde tilgang til en tilfredsstillende bolig i et prøvefylke.

For å undersøke hvem som kan gjennomføre straff med EK, må vi først få et bilde av hvem som gjennomfører fengselsstraff i Norge generelt.

Hvert år er det rundt 8500 innsettelser etter dom til fengsel og omtrent like mange som slipper ut. Samtidig er det rundt 2500 dømte som sitter i fengsel på en gjennomsnittlig dag. Mange undersøkelser om innsatte i fengsel er basert på undersøkelser av de som sitter i fengsel, og ikke av de som settes inn eller slippes ut.

Figur 2: Doms lengde for innsettelse i fengsel (n=8537), innsatte (n=2404) og løslatelse (n=8540) i 2009.

Figuren over viser domslengde for innsettelse i fengsel, innsatte på en dato og løslatelse gjennom året. Flere enn halvparten av alle dømte som settes i fengsel har en dom som er kortere enn 60 dager. Blant de som løslates har to av tre gjennomført en dom kortere enn 60 dager. Ser vi på gjennomsnittet blant innsatte som sitter i fengsel, er det kun en av seks som har en dom på 60 dager eller kortere.

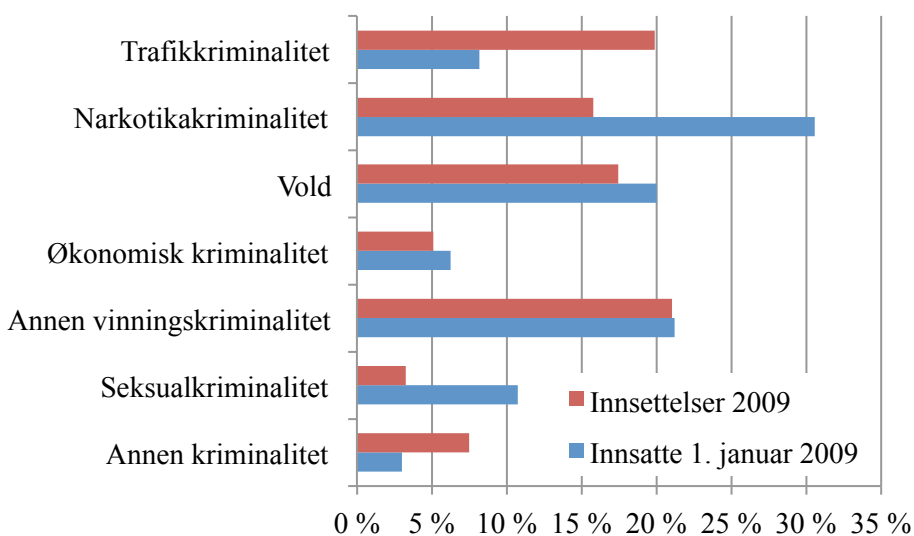
De som gjennomfører straff med elektronisk kontroll inngår i figuren over. I 2009 ble det iverksatt 787 straffgjennomføringer med EK, 708 av disse som helgjennomføring. Forholdet mellom innsettelse, innsatte og løslatelse er viktig å ha med seg for å forstå hvem som søker om EK som hel- og delgjennomfører. Helgjennomførere rekrutteres blant dem som har en dom på fire måneder eller mindre. Denne gruppen omfatter rundt 70 prosent av alle som dømmes til fengsel. Delgjennomførere rekrutteres blant dem som sitter i fengsel. For begge gruppene gjelder også andre vilkår, som at *overføring skal ikke besluttes dersom formålet med straffen eller hensynet til en sikkerhetsmessig forsvarlig gjennomføring taler mot det*.

Den høye andelen med korte fengselsdommer i Norge er viktig å ha med seg i sammenligning med Sverige og Danmark. I det nordiske residivprosjektet sammenlignes straffetider for de nordiske landene for innsatte i 2005. Her finner vi at 57 prosent av innsatte i Sverige har en straffetid på 6 måneder eller kortere. I Danmark er det 63 prosent som er dømt til 6 måneders fengsel eller kortere, mens tilsvarende tall for Norge er 81 prosent. En årsak til dette kan være fordelingen mellom fengselsdommer og samfunnsreaksjoner. I Sverige og Danmark gjennomførte to av tre straff i regi av friomsorgen i 2008. I Norge var tilsvarende andel 41 prosent (Kristoffersen, 2010, s. 20).

1.3.2: Lovbruddskategorier

Fordelingen av lovbrudd blant de som settes i fengsel i løpet av ett år, skiller seg en god del fra fordelingen av lovbrudd blant de som til en hver tid sitter i fengsel. Dette bl.a. fordi korte dommer utgjør en større andel av nyinnsettelsene. Forholdet mellom domslengde og lovbruddskategori er viktig for å forstå sammensetningen av målgruppen domfelte som kan søke om helgjennomføring og om delgjennomføring. 20 prosent av nyinnsettelsene i 2009 hadde trafikkriminalitet som hovedlovbrudd, mens andelen blant innsatte på en bestemt dag var under 7 prosent. Det er derimot en langt mindre andel av nyinnsettelsene som hadde narkotikakriminalitet som hovedlovbrudd (16 prosent), enn blant dem som satt i fengsel på en bestemt dag (se figur under). Figuren omfatter både doms- og varetektsinnsatte og innsettelse for bøtesoning.

Figur 3: Lovbruddskategori for innsatte per 1.1. 2009 (n=2611) og innsettelse i 2009 (n=11864). (Tall fra SSB, 2009, tabell 64 og 65).

Figuren over viser relativ fordeling på lovbruddskategori for alle innsatte en bestemt dag og for innsettelse i 2009. Størst forskjell er det for trafikkriminalitet, som ofte har korte dommer, og for narkotikakriminalitet, som oftere har lengre dommer. Undersøker vi hvilke lovbrudd som har relevans for straffegjennomføring i EK, har vi identifisert 15 ulike lovbruddstyper⁹ som i hovedsak dekkes av lovbruddskategoriene ruspåvirket kjøring (40 prosent), fart (20 prosent), økonomi (20 prosent), vold, narkotika, vinning og annen kriminalitet.

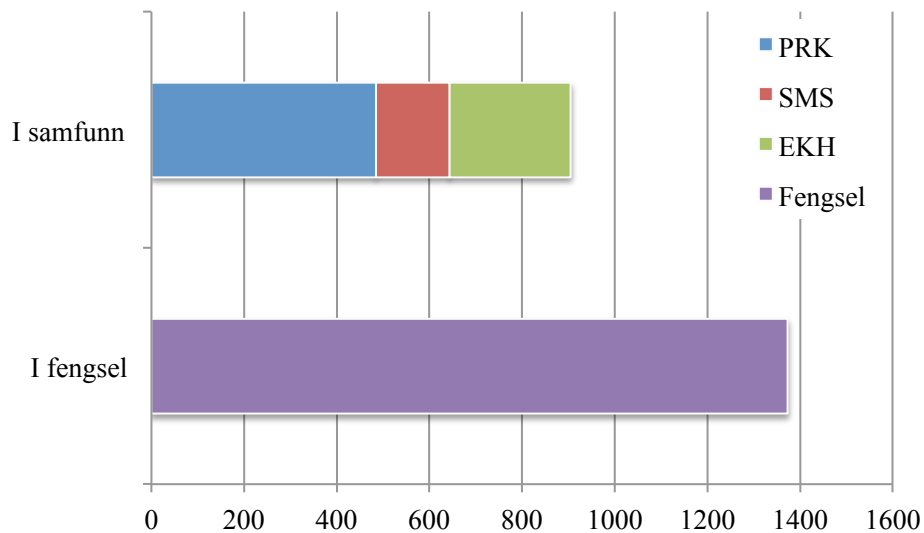
⁹ De 15 lovbruddene som i hovedsak er relevant for EK er narkotikaforbrytelse, dokumentfalsk, forbrytelse mot den personlige frihet, legemsforbrytelse, legemsbeskadigelse, tyveri, simpelt tyveri, brukstyveri av motorkjøretøy, bedrageri og økonomisk utroskap, heleri og etterfølgende bistand, heleri, forbrytelse mot lov om legemidler mv., narkotikabruk, forseelse mot veitrafikkloven, ruspåvirket kjøring.

1.4: Straffgjennomføring i fengsel og i samfunn

Hvem som dømmes til hvilke straffereaksjoner varierer fylkene imellom. Det kan skyldes flere forhold, bl.a. tilgjengelighet til tiltak i kriminalomsorgen. Det er derfor viktig å informere om muligheten til å søke om gjennomføring av fengselsstraff som hjemmesoning med elektronisk kontroll, samtidig som det er viktig å undersøke at muligheten for slik soning ikke fører til en straffeskjerpelse for domfelte som alternativt ville fått en annen straffereaksjon.

Figuren under viser helgjennomføring av dommer for ruspåvirket kjøring i 2009 i samfunn eller i fengsel. Kategorien *i samfunn* viser til betinget dom med "Program mot ruspåvirket kjøring" (PRK) med 484 dommer, samfunnsstraff (SMS) med 160 dommer og helgjennomføring med elektronisk kontroll (EKH) med 261 dommer. Totalt gjennomførte 905 personer som var dømt for ruspåvirket kjøring sin straff utenfor fengsel i 2009. 1373 som var dømt for ruspåvirket kjøring satt i fengsel. Noen av de som ble satt i fengsel ble overført til straffgjennomføring utenfor fengselet i løpet av soningstiden. 20 fikk prøveløslatelse, mens 2 fikk delgjennomføring med EK. På den andre siden var det noen av de som gjennomførte utenfor fengsel som brøt vilkårene og ble overført til fengsel før fullført straff; for dommer for ruspåvirket kjøring er antallet beregnet til totalt 85 personer – 50 fra "Program mot ruspåvirket kjøring", 30 fra samfunnsstraff og 5 fra elektronisk kontroll.

Figur 4: Straffgjennomføring i fengsel og i samfunn for ruspåvirket kjøring i 2009. N=2278.

Eksempelet i figuren for ruspåvirket kjøring viser hvordan ulike former for straff for samme type lovbrudd gjennomføres både i og utenfor fengsel, enten det er hele straffen eller deler av straffen. Dette kan forstås som en tilrettelegging slik at det er mulig for flere å gjennomføre straff. 'Net-widening' kalles det når alternative reaksjoner kommer i tillegg til de gamle reaksjonsformene, eller på annen måte bidrar til å øke antallet som gjennomfører straff. Dette kan skje direkte ved at ubetinget straff tilrettelegges slik at den velges fremfor betingede reaksjoner, eller indirekte ved at straffgjennomføringen i seg selv skaper mulighet for ny kriminalitet, brudd eller tilbakefall ('feedback løkker').

Å undersøke dette fullt ut er imidlertid en vanskelig oppgave fordi antall og sammensetning av dømte endres over tid. Det er også et spørsmål om man skal la være å utvikle alternativer til fengsel fordi det kan føre til økt bruk av straff i samfunnet generelt. I evalueringen har vi sammenlignet lovbruddskategorier, kjønn og alder for prøveperioden med EK (hhv. perioden 2006–2008 vs. 2008–2006) for de seks fylkene som har hatt prøveprosjekt med EK og for fylkene som ikke hadde tilbud om EK.

I 2009 var det på landsbasis en generell nedgang i gjennomføring av fengselsdom på 6 prosent fra 2008 og hele 12 prosent i forhold til toppåret 2007. Dette bildet slår forskjellig ut for prøvefylkene og de som ikke hadde prøveprosjekt. Undersøker vi for de vanligste lovbruddene i EK, finner vi en økning fra 2008 til 2009 på 2,4 prosent for alle EK-fylkene summert. Her er økningen sterkest for ruspåvirket kjøring (11 prosent), simpelt tyveri (17 prosent) og dokumentfalsk (11 prosent), mens det er en tilbakegang for brukstyveri av motorkjøretøy med 15 prosent og for heleri med 12 prosent. For de fylkene som ikke hadde prøveprosjekt med EK er det en samlet nedgang på 8,4 prosent for de samme lovbruddskategoriene. Her er tilbakegangen størst for heleri (19 prosent), brukstyveri av motorkjøretøy (18 prosent), ruspåvirket kjøring (15 prosent) og bedrageri/underslag (18 prosent), mens det var en økning for forbrytelser mot personlig frihet (10 prosent). Det kan være ulike forhold som skaper disse forskjellene. Det er også innbyrdes forskjeller mellom fylker som har EK og mellom fylker som ikke har EK. Blant EK-fylkene har det vært en generell nedgang for flere av lovbruddskategoriene i Troms og i Vestfold, mens det blant fylker som ikke har hatt EK har vært en økning i Sør-Trøndelag og i Hordaland.

1.4.1: Valg av prøvefylker til EK

De seks prøvefylkene ble valgt ut i samarbeid med regionene og fagforeningene. Det er et prøvefylke i hver av kriminalomsorgens seks regioner. Prøvefylkene representerer en bred variasjon av forhold som kan påvirke prosjektene; geografi, demografi, kriminalitet, kriminalomsorgens enheter, samarbeidspartnere osv.

I diskusjonene forut for etableringen av prøveprosjektene ble det også gjort andre valg som kan påvirke utviklingen. Prøveprosjektet skulle formelt ligge under friomsorgen i det fylket som hadde et prøveprosjekt. Alternativet var at prosjektet skulle knyttes til et fengsel eller til en ny enhet i samarbeid mellom fengsel og friomsorg. Sentralt i diskusjonen var også føringer om tettere samarbeid mellom fengsel og friomsorg generelt og ønsket om en mer enhetlig og sømløs organisasjon, både for domfelte og for tilsatte. Blant nytilsatte *kriminalomsorgskonsulenter*¹⁰ (EK-konsulenter) skulle halvparten ha sosialfaglig og halvparten fengselsfaglig bakgrunn.

Ser vi på de seks prøvefylkene som er valgt, finner vi ulike muligheter og utfordringer. Det har også vært en utfordring i prosjektperioden å ivareta forskjellene og samtidig utvikle felles systemer og rutiner for gjennomføring av straffen. En slik forskjell er bosted. I Vestfold bodde 66 prosent av de domfelte i EK i byene Tønsberg, Larvik, Sandefjord eller Horten. I Tromsø bodde 42 prosent av alle deltagerne i Tromsø by, mens i Hedmark var det kun 25 prosent som bodde i byene Hamar, Kongsvinger eller Elverum. For å gjennomføre straff med elektronisk kontroll er det tilstrekkelig at domfelte har bopel i det fylket straffen skal gjennomføres i. En mulig forklaring på økningen i dommer innenfor noen av lovbruddsområdene i EK er tilflytting av domfelte fra omkringliggende fylker – dette gjelder eksempelvis fra Akershus til Oslo, men er mindre relevant for f.eks. Sogn og Fjordane.

¹⁰ Tittelen ”kriminalomsorgskonsulent” ble brukt i ansettelse, men ikke godkjent i bruk som offisiell stillingstittel. Den nye felles identiteten skulle favne om en ny arbeidsrolle for tilsatte med bakgrunn fra fengsel og sosialt arbeid.

Det er også forskjell i organiseringen av kriminalomsorgen i EK-fylkene. I Oslo var EK-teamet en liten avdeling i et stort friomsorgskontor. I Sogn og Fjordane besto EK-teamet av flere tilsatte enn det var ved friomsorgskontoret i Florø (Sogn og Fjordane). Nærhet til og samarbeid med fengslene i regionen var også ulikt. I Tromsø er det et fengsel i byen, men lang vei til andre fengsler i regionen. I Hedmark og Vestfold er det flere fengsler i nær avstand med lavt sikkerhetsnivå, men med mange innsatte fra andre fylker.

Ser vi på fordelingen av lovbruddskategorier fylkene imellom, får vi også et bilde av ulikheter i de forskjellige typene lovbruddskategorier fylkene imellom. Alle fylker har mange domfelte som har gjennomført straff med EK for ruspåvirket kjøring, men relativt flest er det i Hedmark. I Oslo og Rogaland finner vi flere som er dømt for fart, mens Troms og Oslo har relativt mange som er dømt for økonomisk kriminalitet.

1.5: Kapasitet og soningskø

Planlegging av kapasitet er en hovedutfordring for kriminalomsorgen. Det har også vært et felles politisk mål å fjerne soningskøen, med flere og ulike begrunnelser. I juni 2007 behandlet odelstinget forslag til endring av straffegjennomføringsloven basert på prognoser om fremtidig plassbehov og bedring av innholdet i soningen (Justisdepartementet, 2006; Ot.prp. nr. 31(2006–2007); Innst. O. nr. 82 (2006–2007)).

I forarbeidet til lovendringene presenterte Justis- og politidepartementet en rekke forslag for å øke kapasiteten og etablere nye soningsplasser. Blant tiltakene var også det å styrke bruk av eksisterende alternative straffereaksjoner, ”Program mot ruspåvirket kjøring”, samfunnsstraff og hjemmesoning og å opprette en ny form for gjennomføring av ubetinget fengselsstraff i samfunnet ved hjelp av elektronisk kontroll.

I begrunnelsen for innføringen av straffegjennomføring med elektronisk kontroll begrunnes dette med to argumenter (Justisdepartementet, 2006, s. 47):

- Straffegjennomføring med elektronisk kontroll innebærer en helt annen grad av fleksibilitet enn fengselsinstitusjoner. Utstyret og dermed kapasiteten kan flyttes dit det er behov, og det er samtidig enkelt å utvide kapasiteten gjennom innkjøp av flere overvåkingssett.
- Elektronisk kontroll byr på et nytt virkemiddel i den overgangen vi har mellom straffegjennomføring i fengsel og straffegjennomføring ute i samfunnet. Gjennom å etablere et alternativ til tradisjonell soning kan vi unngå at førstegangsinnsatte eller unge lovbrøyttere settes i fengsel med de problemene som kan oppstå i den forbindelse.

Departementet hadde hentet frem argumentene om mer individuell differensiering i straffegjennomføringen fra tidlig i 1980- og 1990-årene. Det ble foreslått tre målgrupper som ble vurdert som relevante:

1. Delgjennomførere:
 - domfelte som allerede fullbyrder en dom på mer enn 18 måneder,
 - som har fire måneder eller mindre igjen å sone,
 - hvor straffegjennomføring med elektronisk kontroll fremstår som et eget tiltak med tanke på et liv uten kriminalitet,
 - hvor domfelte har vist motivasjon for endring,
 - som ikke innebærer noen sikkerhetsmessig risiko,
 - som ikke har gjennomført kriminalitet i eget hjem, alvorlig vold eller sedelighetskriminalitet.
2. Helgjennomførere:
 - domfelte som skal fullbyrde en dom på opptil fire måneder,
 - hvor straffegjennomføring med elektronisk kontroll fremstår som viktig for å leve et lovlydig liv,
 - som ikke har gjennomført kriminalitet i eget hjem, alvorlig vold eller sedelighetskriminalitet.

3. Varetekt:

- siktede som er i en situasjon der formålet kan ivaretas gjennom bruk av elektronisk kontroll,
- lengden av den elektroniske kontrollen kan variere mye.

Forslaget om bruk av elektronisk kontroll i varetekt ble trukket etter høringsrunden hvor instanser fra påtalemyndighetene mente at elektronisk kontroll ikke kunne sikre formålet med varetekten. Merk også at ordlyden i lov og forskrifter er endret i forhold til det opprinnelige forslaget.

Det ble også foreslått en rekke andre tiltak som ikke innebar lovendringer, både i form av langsiktige tiltak for utbygging av nye fengselsplasser, utdanning av flere tilsatte, styrket samarbeid med helsetjenesten om behandling av rusavhengighet og psykiske lidelser samt avtaler om retur av utenlandske innsatte.

1.6: Politisk motgang og medgang. Hjemmet som fengsel.

Den politiske debatten rundt EK i Norge har i stor grad handlet om bruk av hjemmet som arena for straffegjennomføring, og om hvordan sosiale ulikheter kunne føre til en sosial ulikhet i straffegjennomføringen. I diskusjonen er det to ulike perspektiver som brukes for og mot bruk av hjemmet som en arena for å gjennomføre straff:

- I et endringsperspektiv vil hjem og familie være viktig for å motivere, fremme og forsterke pro-sosiale verdier og støtte etablering av alternative løsningsstrategier. Hjemmesoning som en del av en individuell rehabilitering finner god støtte i teorier om sosial støtte. Dette perspektivet er gyldig så lenge det finnes en intensjon om endring, som det som er formulert i departementets mål *hvor straffegjennomføring med elektronisk kontroll fremstår som et eget tiltak med tanke på et liv uten kriminalitet* eller *hvor straffegjennomføring med elektronisk kontroll fremstår som viktig for å leve et lovlydig liv* (se kap. 1.5 over).
- I et straffeperspektiv er bruk av hjemmet mer problematisk. Hjemmet fremstår i vår kultur som noe privat og ukrenkelig. Med unntak av saker som gjelder barn, kan vanligvis ikke samfunnet gripe inn i denne sfæren. For gjennomføring av EK kan man argumentere for at søknaden om EK er en invitasjon fra domfelte om å få delta i et tiltak som involverer bruk av hjemmet. EK omfatter også sysselsetningssted og krav om kontaktperson på sysselsetningsstedet. Her foreligger det også en avtale knyttet til kontaktpersonens ansvar for tilsyn/oppfølging som en kontrolloppgave. Et alternativ her er, som i Sverige, å montere en alarmerhet også på arbeidsplassen.

Disse to perspektivene er begge nødvendige for å begrunne hjemmesoning med elektronisk kontroll. Med innføringen av hjemmesoning (§ 16.1), var det lettere å finne begrunnelse for et endringsperspektiv. Målgruppen var mindre og behovet for samarbeid om behandlings- og rehabiliteringstiltak var viktige politiske områder. Antall saker med hjemmesoning har økt jevnt i perioden siden innføringen av ordningen i 2003 og omfattet 64 domfelte i 2010.

Med elektronisk kontroll blir kontrollelementet tydeligere markert og målgruppen for tiltaket er bredere. Endringsperspektivet er blitt erstattet av domfeltes ”mulighet til å kunne ivareta sine sosiale og økonomiske forpliktelser under straffegjennomføringen og bidra til å redusere faren for ny kriminalitet” (*Forskrift til lov om straffegjennomføring, § 7.1*). Et eventuelt endringsbehov vil ivaretas gjennom samtaler med EK-konsulenten og andre aktiviteter som avtalt i gjennomføringsplanen.

Det er en spennende diskusjon om hva som er det straffende element i straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Husarrest forbindes med en sanksjon som får oss til å føle oss isolert og uten mulighet for å velge selv. Med elektronisk kontroll må du selv velge å følge reglene, du må gjøre jobben selv:

For å sette grense for hvor eg kan bevege meg, blir en nedtelling startet (10 min.) når fotlenka er festet til foten min. Eg måtte da gå langs veggen i alle rom der eg kan oppholde meg for å sette ei usynlig grense for hvor eg kan gå. Dette gjelder naturlig vis hele huset. Det er da ingen radius grense, men en grense som følger husets vegger. For å være sikker på at eg ikke glemmer meg, har eg hengt opp STOPP-lapp på ytterdøra :)
(Fra 18 dager hjemmesoning)

Regelverket forholder seg til boligen som en ramme for gjennomføringen av straffen. Domfelte gjennomfører straffen hjemme, mens all samhandling og samtale skjer utenfor boligen. Et utslag av dette er rusforbudet som opprettholdes på samme måte som i et fengsel – med kontroll ved oppstart, oppmøte og ved uanmeldte kontrollbesøk. Disse gjennomføres på trappen / i vindfang og vanligvis ikke inne i boligen. Andre samboende kan imidlertid bruke hjemmet på vanlig måte. Kriminalomsorgen skal likevel ha tilgang til EK-utstyret som er plassert i boligen.

Boliger er forskjellige og gir ulike boforhold. Kriminalomsorgen overprøver ikke hvordan domfelte bor så lenge boligen overholder de krav som gjelder for å kunne gjennomføre elektronisk kontroll: at arealet lar seg avgrense, at det er tilgang til telefon/mobilnett og at det er et stabilt boforhold i gjennomføringstiden slik at ikke nye samboende kan motsette seg tiltaket. Det er også et krav at domfelte har tilgang til toalett og eget bad, selv om standarden på disse tilbudene kan variere. Det er likevel en diskusjon om hvilken minimumsstandard som bør kreves for opphold over tid ut fra en helsemessig vurdering.

Adgangskontrollen reguleres av avtaleskjema som avtales med kriminalomsorgen som en del av gjennomføringsplanen. Avtaleskjemaet fungerer som en timeplan over inne- og utetider. Reelt sett er det også avtaleskjemaet som er det regulerende elementet i straffegjennomføringen. Avvik ved inn- eller utgang fra tidspunktene i avtaleskjema fører til en alarm. Alarmen behandles som et eventuelt vilkårsbrudd hos kriminalomsorgen. Det vil også gå en alarm ved forsøk på nedkobling eller manipulering av utstyret. Den domfelte vil ikke selv vite om alarmen går.

Denne evalueringen kan ikke belyse de politiske og ideologiske forskjellene som de ulike synspunktene i diskusjoner rundt EK representerer. Det er likevel viktig med slike diskusjoner for å avstemme og fornye måter å tenke straff på i samfunnet. Det er også et ansvar for denne og andre evalueringer å bidra med informasjon som gjør at disse diskusjonene blir relevante og får konsekvenser. Synspunkter om sosial skjevrekuttering har bl.a. ført til viktige refleksjoner i utviklingen av tiltakene for å hindre slike konsekvenser. Det innebærer et fleksibelt syn på hva som regnes for egen bolig og et pragmatisk syn på kravene til boligen.

De mer indirekte konsekvensene av hjemmesoning er vanskeligere å organisere seg bort fra. Noen passer alltid bedre til noen typer tiltak enn andre. Når ordningen er basert på at domfelte søker om EK istedenfor å ilegges hjemmesoning som en straffereaksjon, vil det alltid være mekanismer som gjør at noen er i en livssituasjon som passer bedre til ordningen, mens det for andre oppleves som enklere å velge det å gjennomføre straff i fengsel. Dette kan igjen ha flere og ulike årsaker. Noen av disse skal jeg belyse i gjennomgangen av brukerundersøkelsen blant innsatte i fengsel (kap. 3).

1.6.1: Valg av organisasjon, form og mål og målgruppe

Med innføring av EK var det et mål i seg selv at flere gjennomførte straff utenfor fengsel og i et tettere samarbeid med forvaltningssamarbeidspartnere utenfor fengslene. Den nye stortingsmeldingen (Stortingsmelding nr. 37 (2007–2008)) legger også mer vekt på samarbeid om og med den domfelte. Oppfølgingen av domfelte er et ansvar for flere etater og ikke minst for kommunene, hvor domfelte bor.

Det var derfor flere hensyn som måtte med i den norske modellen for straffegjennomføring med elektronisk kontroll. EK-erfaringene fra Sverige og Danmark bidro til større grad av forutsigbarhet i prosessen. Dette kan også ha styrket valg av system; den nordiske modellen bruker EK som et alternativ til fengsel og ikke som en selvstendig straffereaksjon. Dette gjør også at det ville være unaturlig å trekke inn eksterne samarbeidspartnere for å gjennomføre hele eller deler av ordningen, slik man gjør i England og flere andre land. Den nordiske modellen ser også ut til å ha et mindre behov for å legitimere beslutninger om straffegjennomføring gjennom domstolsbehandling enn flere andre europeiske land.

Justisdepartementet presiserte at kontrollnivået skulle være høyt, og sammenlignet dette med tilsvarende nivå som ved frigang fra fengsel og høyere enn ved § 12-soning (Justisdepartementet, udatert notat). Denne kontrollen skulle skje statisk ved hjelp av elektronisk kontroll og dynamisk ved bruk av tilsatte i kriminalomsorgen og eksterne kontrollører.

1.6.2: Statisk og dynamisk kontroll

Statisk og dynamisk kontroll er begreper som inngår i sikkerhet i kriminalomsorgen. 'Statisk kontroll' omfatter materielle og intenderte og regelstyrt kontroll, mens 'dynamisk kontroll' er resultatet av det relasjonelle samarbeidet med den domfelte. Statistiske kontrolltiltak kan planlegges, telles og registreres, mens dynamiske tiltak oppstår gjennom en relasjonsbygging mellom partene over tid.

I EK-teamene er det vanligst å skille mellom 'den elektroniske kontrollen' og 'den menneskelige kontrollen'. 'Den elektroniske kontrollen' er knyttet til fotlenken og adgangskontroll som beskrevet i avtaleskjema. 'Den menneskelige kontrollen' skjer ved hjemmekontroll, kontroll på arbeidsplassen og ved oppmøte hos kriminalomsorgen.

Det er mange statiske elementer i den menneskelige kontrollen som gjennomføres. Det utføres rutinemessig utåndingsprøve og kontrollsituasjoner som er begrenset til at den tilsatte registrerer at den domfelte er på riktig sted til riktig tid. Oppmøtene hos kriminalomsorgen har ofte også et dynamisk innhold gjennom individuelle samtaler, samtaler om endring i aktivitetsplan eller deltagelse i gruppebaserte tilbud.

En viktig avklaring var valg av teknisk system for gjennomføring av elektronisk kontroll. Det eksisterer i hovedsak to tekniske løsninger for kontroll som brukes ved hjemmesoning, RF-teknologi og GPS. I begge tilfeller festes en fotlenke til domfeltes ben. Fotlenkens signal fanges opp av en mobil eller en stasjonær kommunikasjonsenhet, og en alarm vil gå til en vaktentral om signal uteblir. Enkelte land benytter for øvrig begge systemer i ulike kombinasjoner.

Ved straffegjennomføring i eget hjem er det vanlig å benytte den RF-teknologien som forteller om domfelte er på rett sted eller ikke, men som ikke gir informasjon om bevegelser utenfor hjemmet. Det er denne type teknologi man bl.a. benytter i Sverige og Danmark. GPS-teknologi benyttes ofte for å overvåke spesielle typer lovbrøyttere som f.eks. sedelighetsdømte.

Det er ulike egenskaper ved de to systemene som avgjør hva som vil være hensiktsmessig for den oppgaven som skal løses. RF-teknologi vil være hensiktsmessig for hjemmesoning hvor inn- og utgang fra hjemmet er en viktig del av straffen. GPS vil brukes for å ha kontroll med domfeltes bevegelser utendørs, eventuelt knyttet til soner, områder eller personer som domfelte ikke har adgang til. Bruk av GPS gir i tillegg mye overskuddsinformasjon om domfeltes bevegelser. Den norske ordningen bruker RF-teknologi.

1.7: Prosjektutvikling og evaluering

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll ble etablert som en prosjektorganisasjon under Justis- og politidepartementet, Kriminalomsorgens sentrale forvaltning (KSF). Det ble nedsatt en styringsgruppe som bestod av etatsledelsen, fagforeningene, en prosjektledelse med prosjektleder og rådgivere fra departementet, ledere for de seks prøvefylkene, Kriminalomsorgens IT-tjeneste (KITT) og Kriminalomsorgens utdanningssenter (KRUS). Det ble også satt ned delprosjekter for teknologi (anskaffelse), organisasjonsutvikling og arbeidsprosesser, fagutvikling (innhold) og regelverk.

Midler til oppstart og første prosjektår ble kanalisert direkte gjennom prosjektorganisasjonen. Dette ble senere kritisert fordi regionens rolle i styringen ble uklare. For andre prosjektår ble midlene fortsatt fordelt som prosjektmidler, men gjennom regionen.

Det er forskjell i regionenes deltagelse i prosjektet. For alle prosjektene er det regionen som har hatt ansvar for utsending av brev og mottak av søknader, vurdering og avgjørelse om inntak. Regionalt nivå har i perioden vært avgjørelsesmyndighet for innvilgelse eller avslag på søknader, jf. Straffegjennomførings-loven § 16.2 og forskriften § 7–8. Regionalt nivå kan avslå innkomne søknader uten at egnethets-vurdering er foretatt, eller de kan avslå etter at friomsorgen har vurdert saken. Saker som klages inn til KSF er da ikke alltid fullt opplyst, og hvis KSF tar klagen til følge i saker hvor det ikke er foretatt en egnethetsvurdering, må saken gjennom en ny vurdering hos regionen med den mulige følge at saken avslås en gang til. Etter endt prosjektperiode vil avgjørelsesmyndighet for inntak overføres til lokalt nivå på samme måte som for andre saksområder.

En fordel med denne ordningen har vært mulighetene til å harmonisere praksis og justere regelverk. Det er etablert et forum for saksbehandlere på regionsnivå for å gjennomgå klagesaker og praksis. Det er likevel en utfordring å etablere lik praksis når det er mange forskjeller prøvefylkene imellom. Det bidrar til at avslag som gis i første vurdering (før eventuell egnethetsvurdering ved friomsorgskontoret) og andre vurdering (etter vurdering ved friomsorgskontoret) varierer prøvefylkene imellom. Det er flere forhold som påvirker samarbeidet mellom nivåene: saksmengde, kriminalitetstyper, søknadsutvikling, geografisk avstand, størrelse og ressurser og samarbeidsrutiner ellers. Etableringen av en prosjektorganisasjon har utviklet nye former for samarbeid mellom region og friomsorgskontor i prøvefylkene.

En utfordring med organisering på flere nivåer har vært saksbehandlingstiden. I fylker og perioder med lav innsøking til EK har den nære kontakten nivåene imellom ført til tettere samarbeid og en mer individuell vurdering før inntak. I fylker og perioder med et høyt antall søkere har avstanden nivåene imellom gitt økt behov for standardisering av prosessen, og periodevis ført til lengre saksbehandlingstid. I begge tilfeller kan dette påvirke hvem som får gjennomføre straff med elektronisk kontroll.

Evalueringen har vært en del av prosjektutviklingen som prosessevaluering gjennom fem rapporter¹¹. Fire av disse har temaer knyttet til utviklingsområder i prosjektperioden:

- 1: [Organisering](#)
- 2: [Ressurser](#)
- 3: [Kompetanse](#)
- 4: [Teknologi](#)

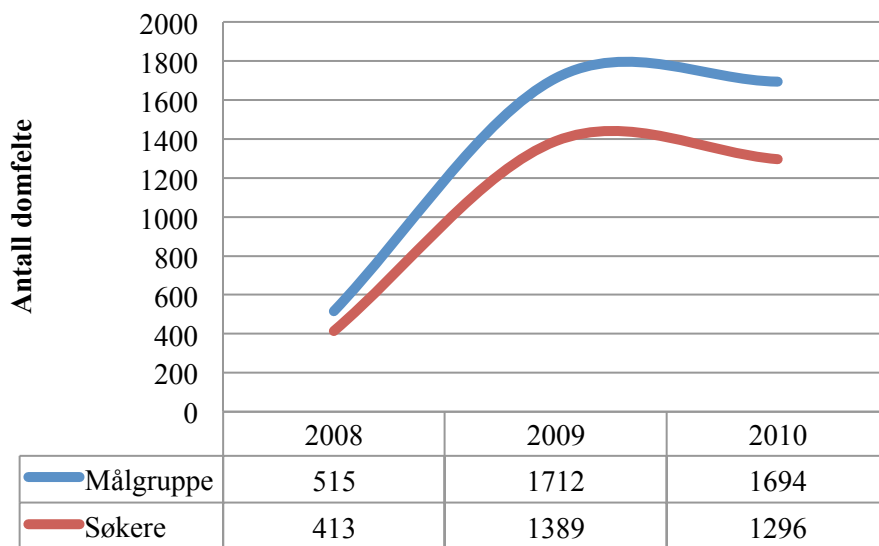
¹¹ Korte sammendrag av disse rapportene ligger som vedlegg i denne rapporten. Delrapportene er ikke publisert, men kan skaffes på henvendelse.

2: Status for prosjektperioden 2008–2010

I prosjektperioden på 2 år fra oppstart i 2008 har 1679 gjennomført straff med elektronisk kontroll. 1520 av disse ble gjennomført som helgjennomføringer, dvs. at hele straffen ble gjennomført med fotlenke. 159 gjennomførte straff med elektronisk kontroll den siste delen av en fengselsstraff som delgjennomførere. Senere i dette kapitlet skal vi se nærmere på delgjennomførere i EK.

En indikator for et forsøksprosjekt som EK er om brukerne (de domfelte) søker seg til det. I perioden 2008–2010 fikk nær 4000 domfelte brev med informasjon om å søke EK, og litt over 3000 søkte. Dette utgjør nær 80 prosent av målgruppen.

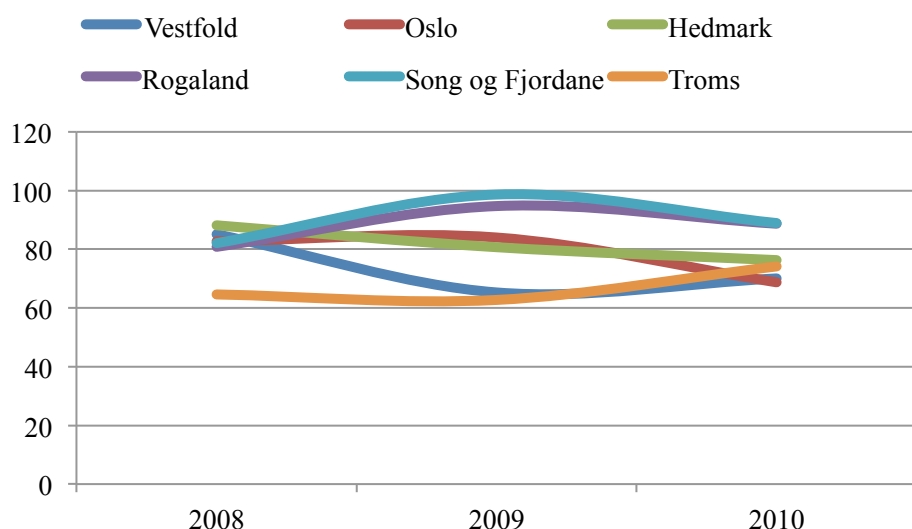
Figur 5: Forholdet mellom målgruppe og søknader til helgjennomføring i prøveperioden 2008–2010.

Det sendes ut et informasjonsbrev til alle domfelte som er dømt til fire måneders fengselsstraff eller kortere og som har adresse i prøvefylket, uavhengig av om de vil få innvilget søknad om EK eller ikke. I informasjonsbrevet opplyses det om at domfelte for vold eller seksualforbrytelser som hovedregel ikke vil få innvilget EK. Dette gjelder også for personer som er siktet for nye forhold eller besluttet utvist fra landet. Dette kan føre til en selvseleksjon av søkere. I prøveperioden var det en forutsetning at domfelte måtte bo i et av prøvefylkene under gjennomføringen. Domfelte som bor utenfor et prøvefylke kan likevel gjennomføre straff med EK i en midlertidig bolig som ligger i et prøvefylke. Det er kun domfelte som bor i et prøvefylke som får tilsendt informasjon om ordningen. Dette utgjør en feilkilde i beregning av svarandel ettersom det er tilfeller hvor personer har søkt og fått innvilget EK fordi de har hørt om EK via andre kanaler.

Oppstart ved de ulike enhetene skjedde på forskjellige tidspunkt. De seks pilotenhetene ble etablert i perioden 1. september til 17. november 2008. Utsending av informasjon til domfelte og saksbehandling av søknadene startet før det. I 2008 ble det sendt ut 515 brev og mottatt 413 søknader, i overkant av 80 prosent søkning. Høyest svarandel finner vi i Hedmark med 88 prosent og Vestfold med 85 prosent, lavest finner vi Troms med 65 prosent. Det er usikkerhet knyttet til startpunktet for utsending av informasjon, innholdet i informasjonen og registrering av utsendt informasjon. Flere søknader kan også ha blitt liggende over til saksbehandling i 2009. Dette påvirker også resultatene for 2008.

Figur 6: Andel søknader i forhold til utsendte informasjonsbrev 2008–2010 fordelt på prøvefylker. Antall informasjonsbrev ut er 3921, antall søknader inn er 3098, andel for alle enheter / alle år er 79 prosent.

I 2009 ble det sendt ut 1712 informasjonsbrev og mottatt 1389 søknader. I Sogn og Fjordane søkte nesten alle i målgruppen; etter utsending av 72 informasjonsbrev kom det inn 71 søknader om EK. Også Rogaland hadde en høy andel søkere med 95 % i 2009, mens Troms skåret lavt med 62 % og Vestfold hadde 65 prosent søknader i forhold til antall utsendte informasjonsbrev.

I 2010 er det en nedgang i andelen søkere til 77 prosent i gjennomsnitt for alle enheter. Det ble sendt ut 1694 infobrev og mottatt 1296 søknader. Igjen er det Sogn og Fjordane og Rogaland som får høyest andel søknader med 89 prosent. I Oslo har forholdet mellom informasjonsbrev og søknader sunket til 69 prosent.

Ser vi perioden under ett, så er det Sogn og Fjordane og Rogaland som har høyest andel søkere i forhold til målgruppen med hhv. 91 og 90 prosent. Troms med 67 prosent og Vestfold med 69 prosent har lavest andel søkere i forhold til målgruppen.

Tabell 1: Informasjonsbrev ut og søknader inn i antall og prosent fordelt på år og totalt.

Alle enheter	2008	2009	2010	Totalt
Informasjonsbrev ut	515	1712	1694	3921
Søknader inn	413	1389	1296	3098
Andel søknader	80,19	81,13	76,5	79,01

2.1: Søknadsutvikling for helgjennomførere

Av 3098 søknader ble 1722 innvilget. Det utgjør 56 prosent av alle søknader, og 44 prosent av alle informasjonsbrev som ble sendt ut i prøveperioden. Undersøker vi for forskjeller i vurdering av søknader i perioden, finner vi høyest andel innvilgede søknader i 2010, med 63 prosent og lavest i 2008 med 33 prosent. En feilkilde her kan være saksbehandlingstiden som gjør at søknader fortsatt er under behandling ved utgangen av hvert år. Vi har derfor valgt å ta med hele 2009 og 2010 i grunnlaget for å lette sammenligning årene imellom.

I 2008 var det Vestfold og Troms som innvilget flest søknader, hhv. 50 og 47 prosent. I Sogn og Fjordane og i Oslo ble det innvilget færrest søknader, hhv. 29 og 25 prosent. Gjennomsnittet for alle prøvefylkene i 2008 var 33 prosent.

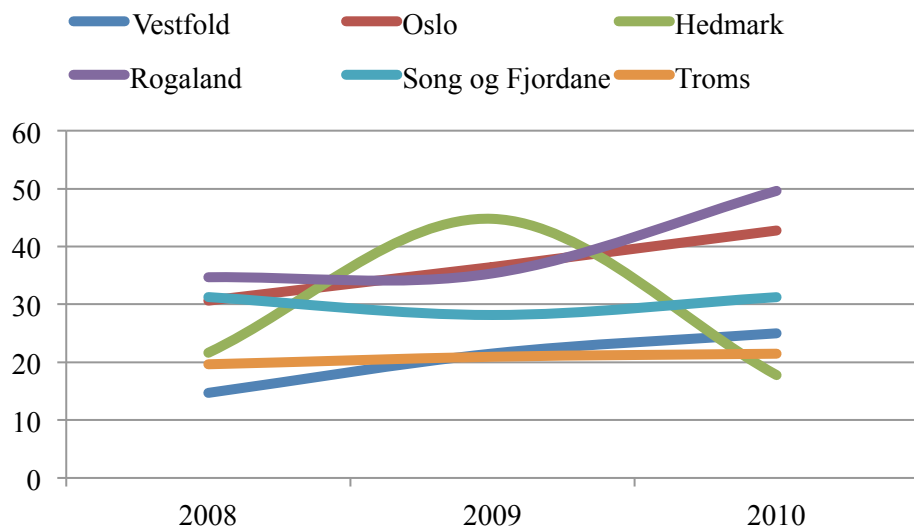
I 2009 var det Vestfold og Sogn og Fjordane som innvilget flest søknader med 77 prosent i Vestfold og 79 prosent i Sogn og Fjordane. I Oslo og i Rogaland ble 48 og 49 prosent av alle søknadene innvilget. Gjennomsnittet for alle i 2009 var 55 prosent.

I 2010 var det Hedmark og Vestfold som innvilget flest søknader med hhv. 76 og 71 prosent. Rogaland innvilget færrest søknader i 2010 med 56 prosent. Gjennomsnittet var 62 prosent.

Ser vi hele perioden under ett, er det Vestfold som innvilger flest søknader med 71 prosent. Oslo og Rogaland innvilger halvparten av mottatte søknader.

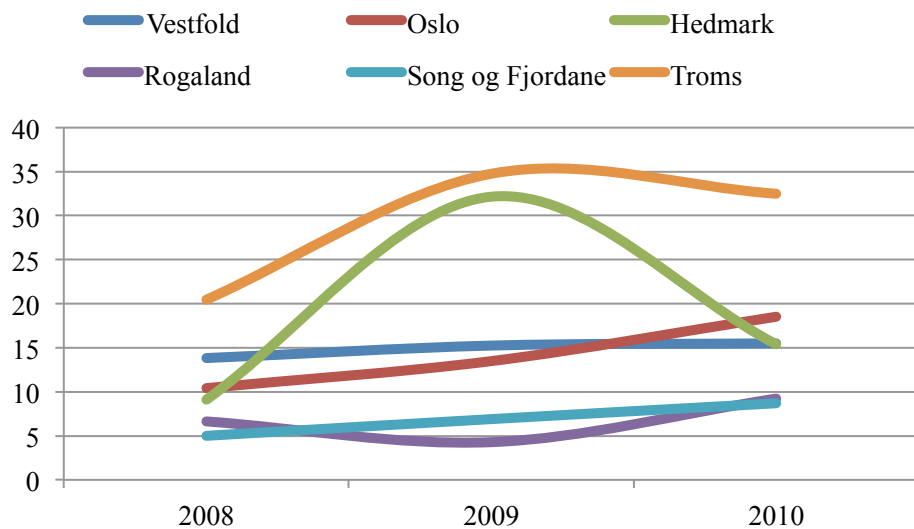
Vurderingen av søknadene skjer i to instanser. Først blir søknadene vurdert i forhold til målgruppen for tiltaket. Her vurderes domfeltes lovbrudd, om søkeren har nye straffbare forhold, skal utvises osv. Så sendes søknaden over til vurdering i friomsorgen for egnethetsvurdering før endelig avgjørelse. Avgjørelsen kan ankes. 341 har anket denne avgjørelsen, 296 klager ble ikke tatt til følge.

Figur 7: Avslag på søknader etter vurdering første instans i prosent per år. N=1041.

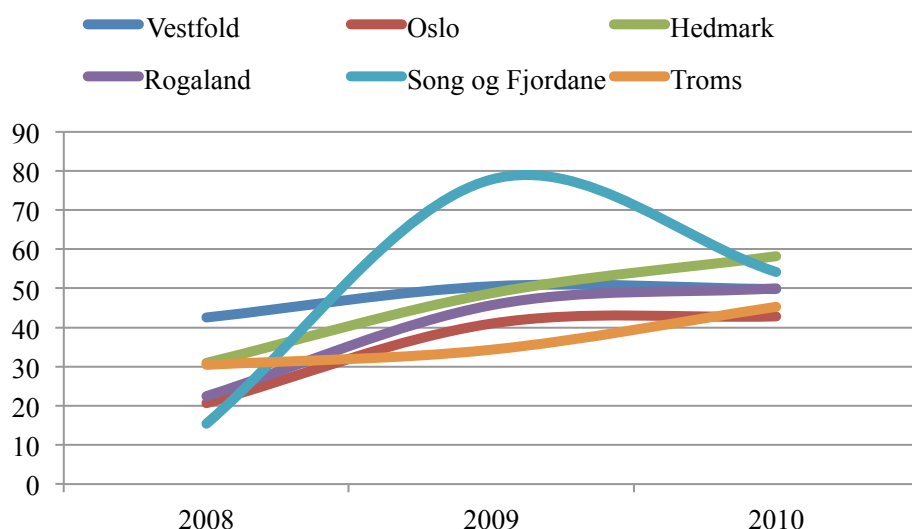
Delrapport 1 om organisering (se vedlegg) beskrev forskjeller enhetene imellom i forhold til praksis i søknadsbehandlingen. I enkelte fylker ble de fleste søknadene avklart i første vurdering, mens det i andre fylker ble sendt flere søknader til vurdering. Disse forskjellene finner vi også igjen for hele perioden.

Figur 8: Avslag på oversendte søknader etter vurdering i andre instans i prosent per år. N=314.

Forskjellene i søknadsbehandlingen synes likevel å ha liten effekt på andelen som får innvilget EK i forhold til målgruppen. Undersøker vi forholdet mellom alle som får informasjonsbrev og antall innvilgede søknader om helgjennomføring i perioden, ligger alle prøvefylkene på 40–55 prosent av alle som har fått informasjon om EK. Dette kan tyde på en selvseleksjon i hvem som søker om EK. Andelen i 2010 er høyest i Hedmark med 58 prosent, deretter Sogn og Fjordane med 54 prosent. Ser vi hele prøveperioden under ett, så er det Sogn og Fjordane som har relativt størst andel med 55 prosent. Det er en økning for alle prøvefylkene fra 45 til 48 prosent.

Figur 9: Andel innvilgede søknader om helgjennomføring i forhold til antall informasjonsbrev sendt ut. N=3921.

Figuren over viser andelen innvilgede søknader til EK helgjennomføring i forhold til domfelte i fylket med fengselsdom kortere enn fire måneder. Tendensen er at andelen domfelte som får innvilget EK har økt i løpet av prøveperioden.

Tabell 2: Informasjonsbrev, søknader og avslag i region (avslag 1) og avslag etter egnethetsvurdering (avslag 2) samt omgjøring av søknader (klagesaker, søknader trukket osv.) i antall.

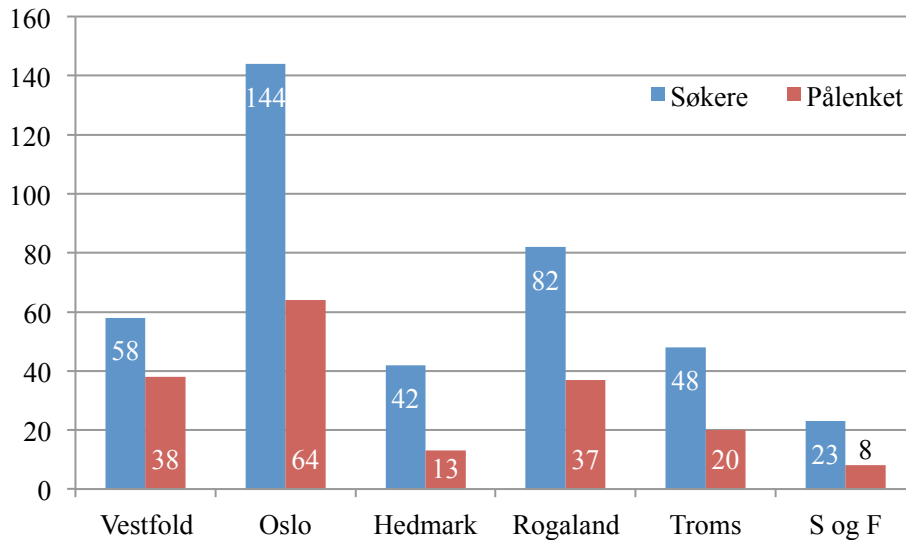
Alle enheter	2008	2009	2010	Totalt
Infobrev ut	515	1712	1694	3921
Søknader inn	413	1389	1296	3098
Avslått 1	111	453	477	1041
Søknader oversendt	278	911	895	2084
Avslått 2	31	139	144	314
Innvilget	136	770	816	1722
Omgjort	0	19	28	47

I tabell 2 ser vi antall informasjonsbrev, søknader og søknadsbehandlingen i alle regioner og enheter. Det er verd å merke seg at søknader fortsatt er i behandling ved tidspunkt for uttrekk av data (to år etter oppstart for hver EK-enhet). Dette gjør at antall behandlede søknader ikke omfatter alle som har søkt på daværende tidspunkt. Innvilgede søknader i 2010 kan omfatte søknader mottatt i 2009. Avslag 1 omfatter avslag gitt i første instans (i regionen), mens avslag 2 omfatter avslag etter gjennomført egnethetsvurdering av pilotenheten. Søknader oversendt er et uttrykk for gangen i søknadsbehandlingen. Innvilget er antall innvilget i forhold til søknader og omgjort er omgjørelser etter klagebehandling e.l.

2.2: Status for delgjennomføring

200¹² personer fikk innvilget delgjennomføring med elektronisk kontroll i perioden 2008–2010. 10 av disse ble tilbakeført til fengsel før endt tid. Delgjennomførerne utgjør i 12 prosent av alle som har gjennomført straff med elektronisk kontroll i perioden. Det er forskjeller fylkene imellom, både i antall søknader og i andel søknader som er innvilget:

Figur 10: Søkere og pålenkede for perioden 2008–2010 fordelt på EK-enhetene. N= hhv. 397 og 180.

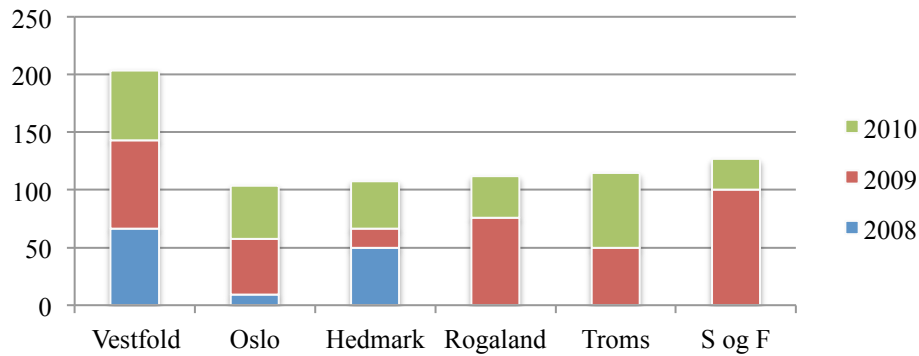

Figuren over viser antall søkere og pålenkede fordelt på prøvefylker for perioden 2008–2010. Forholdet mellom de to søylene viser andelen søkere som er pålenket i samme periode. Vi ser hvordan en høy andel av søkere til delgjennomføring i Vestfold gjennomfører EK (38 av 58 søkere), mens det i Hedmark er 13 av 42 søkere som gjennomfører EK).

I Vestfold er det en sterk økning i antall søkere fra 17 i 2009 til 38 i 2010. Andelen som får lenke har gått litt ned, fra 76 til 61 prosent. I Oslo har antall søkere vært stabilt for 2009 og 2010, og andelen som får lenke er stabilt rundt 47 prosent. I Hedmark er det en liten økning, fra 18 til 22 søkere i hhv. 2009 og 2010, og andelen som får EK har økt fra 17 til 41 prosent for de to årene. I Rogaland er antall søkere doblet fra 25 i 2009 til 50 i 2010. Her er andelen innvilgede søknader redusert fra 76 prosent i 2009 til 36 prosent i 2010. I Troms er antall søkere stabilt, mens andel innvilgede søknader er økt fra 50 til 65 prosent. Til sist Sogn og Fjordane hvor antall søknader i 2010 var 15 mot bare 4 året før. I 2009 ble alle pålenket, i 2010 ble kun 4 av 15 pålenket (27 prosent).

¹² Antallet delgjennomførere som ligger til grunn for beregningene her er 200 til forskjell fra 159 som tidligere i rapporten. Dette skyldes uttrekk fra ulike datasystemer hvor 200 domfelte som har gjennomført straff med EK har dommer som er initiert av et fengsel.

Figur 11: Antall innvilgede søknader om delgjennomføring for årene 2008–2010 per fylke. N=180.

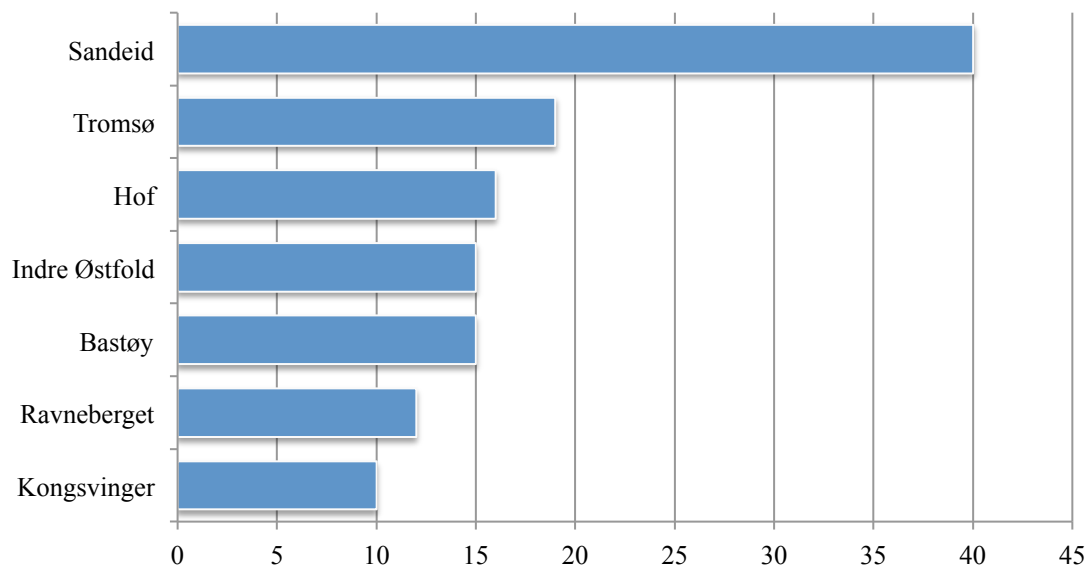

Figuren over viser at det er stor variasjon i andelen innvilgende søknader. I Vestfold er andelen relativt stabil for de tre årene. Det samme gjelder for Oslo (med unntak av 2008) og Troms. I Hedmark øker andelen som får delgjennomføring (DEK) parallelt med antallet søknader, mens i Rogaland synker andelen som får DEK med økende antall søkere. Det samme skjer i Sogn og Fjordane, selv om antallet søkere totalt sett er lavere.

2.2.1: Hvem søker delgjennomføring?

Fra Kompis KIF har vi hentet ut informasjon om hvilke fengsler som har initiert søknad om EK:

Figur 12: De 10 fengslene som initierer flest søknader om delgjennomføring i perioden 2008–2010. N=112.

Som vi ser av oversikten på forrige side er det et fengsel, Sandeid fengsel i Rogaland, som initierer langt flere søknader enn andre fengsler. Det er totalt 29 fengsler som står bak alle søknadene om delgjennomføring med elektronisk kontroll. Flere enn halvparten av disse er fengsler med lavere sikkerhetsnivå, eller fengsler som har både høyere og lavere sikkerhetsnivå.

Figuren over viser alle fengslene med ti eller flere overføringer til EK. Disse utgjør 64 prosent av alle delgjennomførere i perioden: Sandeid fengsel (40), Tromsø fengsel (19), Hof fengsel (16), Indre Østfold og Bastøy (15 søknader hver), Ravneberget (12) og Kongsvinger (10).

- Vestfold rekrutterer i hovedsak fra fengsler i egen region, region sør. Søknader kommer i hovedsak fra Bastøy og Hof fengsel, med 13 søknader hver. Begge er enheter med lavere sikkerhetsnivå. Ytterligere tre fengsler i regionen har initiert to søknader hver.
- Oslo rekrutterer flere enn halvparten av sine delgjennomførere fra andre regioner. Fra region nordøst fra Bruvoll fengsel (9), fra Kongsvinger (8) og fra Ilseng og Vestoppland fengsel, avdeling Valdres (med 5 søknader hver) og andre enheter. Oslo rekrutterer også fra fengsler i region sør, både fra Berg, Hof og Bastøy fengsel. Fra egen region, region øst, rekrutterer Oslo 15 innsatte fra Indre Østfold fengsel og 9 fra Ravneberget.
- Hedmark rekrutterer i hovedsak fra egen region, region nordøst og fengslene på Hamar og Ilseng, med fire søkere hver. Hedmark har også fått kvinnelige søkere fra Ravneberget fengsel i region øst.
- Rogaland rekrutterer i hovedsak søkere fra egen region, hvor Sandeid fengsel dominerer med 40 av 46 søkere. Rogaland har også søkere fra Åna og Stavanger fengsel.
- Troms rekrutterer kun fra egen region og særlig fra Tromsø fengsel med 18 av 28 søknader. I tillegg får Troms flere domfelte fra Bodø fengsel, avdeling Fauske (5) og Verdal fengsel (4).
- Sogn og Fjordane rekrutterer også i hovedsak i egen region, i hovedsak Bergen og Bjørgvin fengsel, men har også tre domfelte fra Vestoppland fengsel, avdeling Valdres, som ligger i region nordøst.

Gjennomgangen viser forskjell i antall fengsler og plassering av fengsel i eller utenfor egen region. Rogaland og Troms rekrutterer i hovedsak fra egen region og fra ett fengsel. Dette gjelder i særlig grad for Rogaland. For Oslo er rekrutteringen annerledes; flest domfelte kommer fra andre regioner, hovedsakelig fengsler i region nordøst. Oslo har også fengsler i egen region som også initierer mange søknader hver. Forskjeller i rekrutteringsgrunnlaget fra fengsel til fengsel kan være en forklaring på forskjellene fengslene imellom mht. antall søknader og andel søkere som får innvilget delgjennomføring.

2.2.2: Kjønn og alder

Det er 23 kvinnelige delgjennomførere i perioden. Oversikten baserer seg på et utvalg med 200¹³ domfelte som er registrert som delgjennomførere i perioden 2008–2010 i fagsystemet Kompis KIF.¹⁴ Andelen kvinner er 12 prosent, men varierer mellom enhetene, fra fem prosent i Vestfold til 25 prosent i Sogn og Fjordane. Det store antall kvinner finner vi i Oslo, med 11 kvinner i perioden. For alle som har gjennomført straff med EK i perioden er også andelen kvinner 12 prosent. Dette gjelder for alle prøvefylkene.

Tabell 3: Kvinner som delgjennomførere i antall og andel av alle delgjennomførere. Siste kolonne angir andel kvinner som gjennomfører straff med EK totalt. N totalt EK = 1673.

	DEK totalt	DEK kvinner	DEK % kvinner	EK % kvinner
Vestfold	38	2	5	13
Oslo	67	11	16	12
Hedmark	13	3	23	15
Rogaland	46	3	7	10
Sogn og Fjordane	8	2	25	10
Troms	28	2	7	14
Totalt DEK/EK	200	23	12	12

Halvparten av alle kvinnelige delgjennomførere kommer fra Ravneberget fengsel i region øst. De fleste av disse har gjennomført DEK i Oslo. Oslo EK har også delgjennomførere fra Bredtveit fengsel.

Gjennomsnittsalder for delgjennomførere var 38 år, med median på 38 år. Gjennomsnittsalder for kvinnelige delgjennomførere var 43 år, med median på 42. De yngste blant delgjennomførerne var 19 år, den eldste 69. Rogaland hadde det laveste aldersgjennomsnittet med 32 år. Det høyeste aldersgjennomsnittet for delgjennomførere finner vi i Hedmark med 45,5 år og i Troms med 45 år. I Oslo er aldersnittet i underkant av 40 år, mens delgjennomførere i Vestfold har et gjennomsnitt på 46 år.

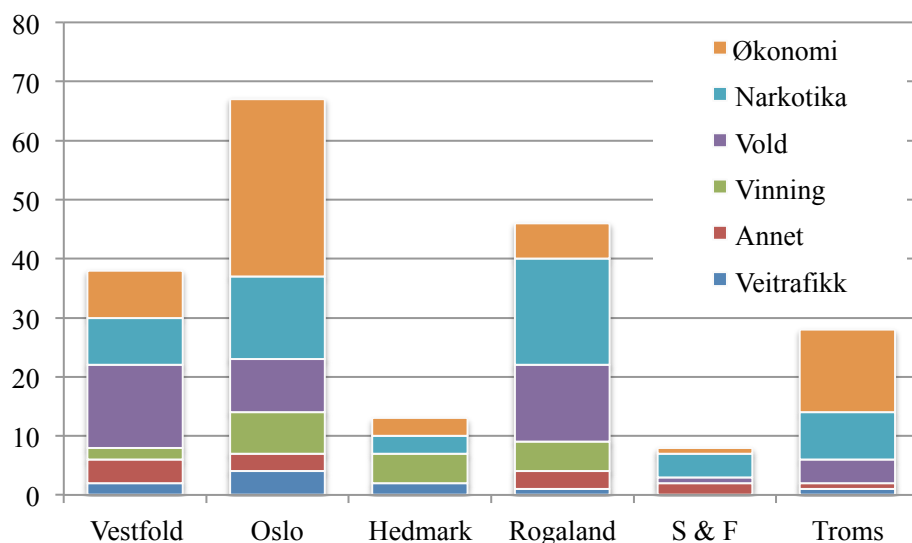
¹³ Antallet avviker fra antall delgjennomførere for prosjektperioden som oppgis til 168. Dette skyldes at det ikke har vært mulig å identifisere domfelte har delgjennomføring i EK. De 200 er identifisert gjennom avgang fra det fengselet hvor de gjennomførte straff før overføring til EK. Avviket kan skyldes forskjell i tidsperiode.

¹⁴ Det er forskjellige tall for Oslo (de manuelle rapporteringene oppgir 63 domfelte mens Kompis KIF oppgir 67), for Rogaland (rapporteringen oppgir 37 domfelte mens Kompis KIF oppgir 46) og Troms (den manuelle rapporteringen oppgir 20 domfelte mens Kompis KIF oppgir 28). Totalt avvik for alle enheter totalt er 20 domfelte.

2.2.3: Lovbrudd

Det er også forskjell enhetene imellom i forhold til delgjennomførernes hovedlovbrudd. Som vi ser av figuren under, er økonomi den største lovbruddskategorien, med 31 prosent av alle delgjennomførere. 27,5 prosent er dømt for narkotikalovbrudd og 20,5 prosent for vold. 5 prosent av delgjennomførerne er dømt for veitrafikklovbrudd og 6,5 prosent for annet (skadeverk, våpenlov, bildrap, falsk forklaring).

Figur 13: Fordeling av lovbruddskategorier for delgjennomførere 2008–2010 etter enhet i EK. N=200.

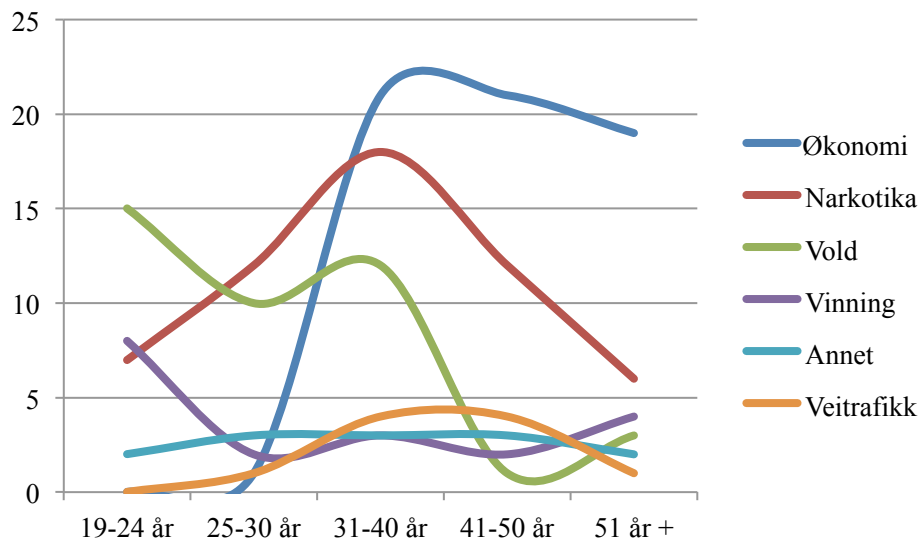
Tabell 4: Fordeling av lovbruddskategorier for delgjennomførere 2008–2010 etter enhet i EK. N=200.

	Vestfold	Oslo	Hedmark	Rogaland	S & F	Troms	Total
Veitrafikk	2	4	2	1	0	1	10
Annet	4	3	0	3	2	1	13
Vinning	2	7	5	5	0	0	19
Vold	14	9	0	13	1	4	41
Narkotika	8	14	3	18	4	8	55
Økonomi	8	30	3	6	1	14	62
Total	38	67	13	46	8	28	200

Figur 13 og tabellen over viser fordelingen av lovbruddskategorier enhetene imellom. Her ser vi forskjeller i andel lovbrudd innenfor de store lovbruddskategoriene: Nesten halvparten av alle økonomidømte finner vi i Oslo. Tromsø har også mer enn 20 prosent av alle økonomidømte delgjennomførere i perioden. Disse utgjør også halvparten av alle delgjennomførere i Troms. I Rogaland er det narkodømte som dominerer, og Rogaland har sammen med Oslo nær 60 prosent av alle delgjennomførere med narkotikadom. Rogaland har også mange som er dømt for vold, og har sammen med Vestfold 65 prosent av alle voldsdømte delgjennomførere. Oslo, Hedmark og Rogaland har flere vinningsdømte, mens veitrafikk er representert i nær alle enheter.

Undersøker vi lovbruddsfordelingen i hver enhet, ser vi hvordan Vestfold har mange delgjennomførere med voldsdommer, men få vinningsdommer. Oslo har mange som soner for økonomi og narkotika. I Hedmark er det flere med vinningsdommer, men ingen voldsdommer. I Rogaland er tyngdepunktet på narkotika og vold, men få økonomidommer. I Sogn og Fjordane er det relativt mange med narkotikadommer, mens Troms har flest med økonomi- og narkotikadommer og ingen vinningsdomme.

Figur 14: Forholdet mellom aldersgrupper og lovbruddskategori. N=200.

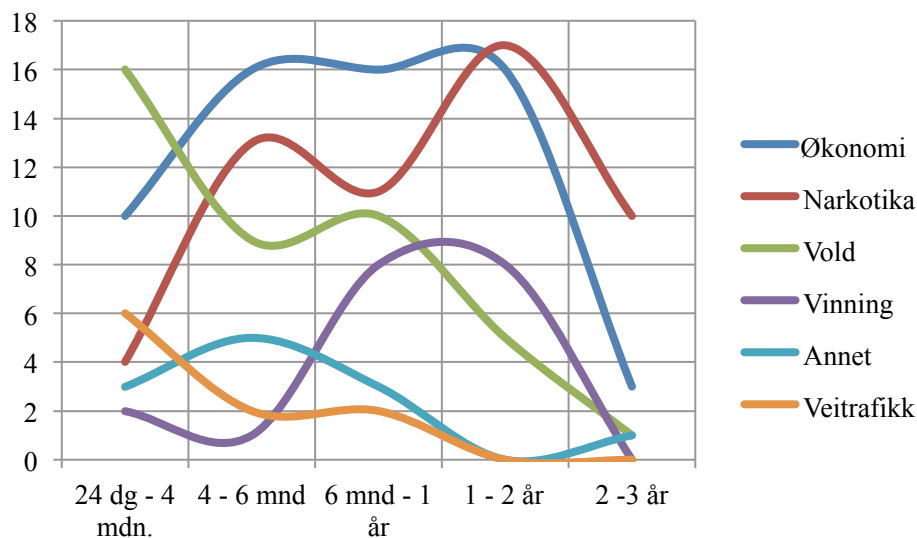

Figuren over viser sammenheng mellom aldersgruppe og lovbruddskategori. Økonomi dominerer gruppen fra 35 år +, men eksisterer ikke blant de yngste. Narkotika har en topp rundt 35 år, vold er høyest blant de unge for å synke etter 35 år. Veitrafikk er lav for alle aldersgrupper, men høyest blant de rundt 40 år.

Blant kvinner er det også økonomi som dominerer som hovedlovbrudd. Syv av 11 kvinner er dømt for økonomisk kriminalitet, alle for bedrageri/underslag. Fem av de syv kvinnene som var dømt for økonomisk kriminalitet gjennomførte EK i Oslo.

Domslengde for delgjennomførere er i gjennomsnitt 330 dager for hele den ubetingede delen av dommen. Lengden på dommen varierer fra 24 dager for økonomisk kriminalitet til dommer på rundt tre år for narkotikakriminalitet. En dom på 11 år er ikke tatt med i denne oversikten. Denne ene dommen vil øke gjennomsnittlig domslengde til 346 dager. Sett bort fra denne dommen er det to enheter som har delgjennomførere med lengre dommer enn gjennomsnittet: Oslo med 346 dager og Sogn og Fjordane med 532 dager.

Figur 15: Domslenge for ubetinget dom for delgjennomførere i EK. N=198.

Figuren viser en sammenheng mellom domslenge og lovbruddskategori. Den første kolonnen viser dommer opp til 4 mnd. Dette er domfelte som kunne ha søkt om helgjennomføring eller som har gjort dette, men fått avslag. Disse utgjør 21 prosent av alle delgjennomførerne. Nesten 40 prosent av disse igjen er voldsdomte, som i hovedsak ikke innvilges helgjennomføring. 25 prosent er dømt for økonomisk kriminalitet. Disse kan ha søkt, men fått avslag hvis lovbruddet ble begått i hjemmet eller de av en annen årsak ikke søkte eller ble innvilget helgjennomføring. 15 prosent av delgjennomførere med dommer under fire måneder har dom for veitrafikk. Også her kan det være personer som har søkt om, men fått avslag pga. rusproblemer, eller personer som ikke har søkt eller fått innvilget helgjennomføring med EK av annen grunn.

Andre kolonne viser domslenge fra fire til seks måneder, hvor økonomisk kriminalitet, narkotikakriminalitet og vold er de tre store kategoriene med hhv. 35, 24 og 20 prosent av alle delgjennomførerne. Kategorien *annet*¹⁵ utgjør her 11 prosent av de som soner dommer mellom 4 og 6 måneder og utgjør 23 prosent av alle delgjennomførerne i perioden.

Domfelte med domslenge på mellom seks måneder og ett år utgjør 25 prosent av alle delgjennomførerne. Her finner vi igjen domfelte for økonomisk kriminalitet, narkotika og vold med hhv. 32, 22 og 20 prosent. Her har også domfelte for vinningskriminalitet kommet sterkere inn med 16 prosent av alle med domslenger fra seks måneder til et år.

For dommer på mellom ett og to år er det narkotika som er den største lovbruddskategorien, tett etterfulgt av økonomisk kriminalitet – hhv. 37 og 35 prosent. Vinningskriminalitet omfatter 17 prosent av dem med dommer på mellom ett og to år. Denne doms lengden omfatter 23 prosent av alle delgjennomførerne i perioden.

Den siste kolonnen omfatter domslenger på mellom to og tre år. Her inngår kun åtte prosent av alle delgjennomførerne i perioden. To av tre er dømt for narkotikakriminalitet. Økonomisk kriminalitet er også med blant disse lengre dommene da de to dommene med lengder ut over tre år var for økonomisk kriminalitet og annet.

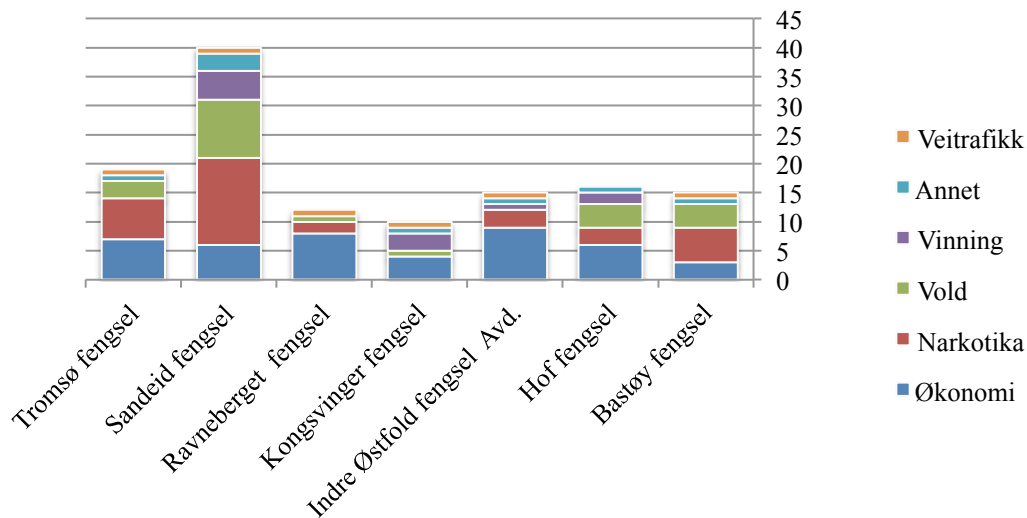
¹⁵ Kategorien "annet" inneholder flere andre typer lovbrudd som skadeverk, ran, smugling, uaktsomt drap, osv.

Generelt viser oversikten hvordan en av fire domfelte som kunne søkt helgjennomføring først tar turen om fengsel før de fortsetter som delgjennomførere i EK. Denne gruppen domineres av voldsdømte. Mange er dømt for økonomisk kriminalitet og veitrafikk. For straffeutmålinger fra fire måneder og oppover ser vi at et høyt antall domfelte for økonomisk kriminalitet og at antall narkotikadømte øker. Vinningskriminalitet kommer med dommer på over seks måneder samtidig som volds-kriminaliteten går ned.

2.2.4: Hvem får ikke delgjennomføring med EK?

Det finnes ikke tilgjengelig oversikt over hvilke fengsler som har domfelte som søker om delgjennomføring den siste delen av gjennomføringstiden. Tall fra ukestatistikkene viste 397 søknader og 180 inntak. Fra Kompis KIF har vi oversikt over avgivende enhet for de innsatte som har fått innvilget delgjennomføring i EK.

Figur 16: Fordeling av lovbrudd fordelt på avgivende enhet >10 delgjennomførere i EK. N=127.

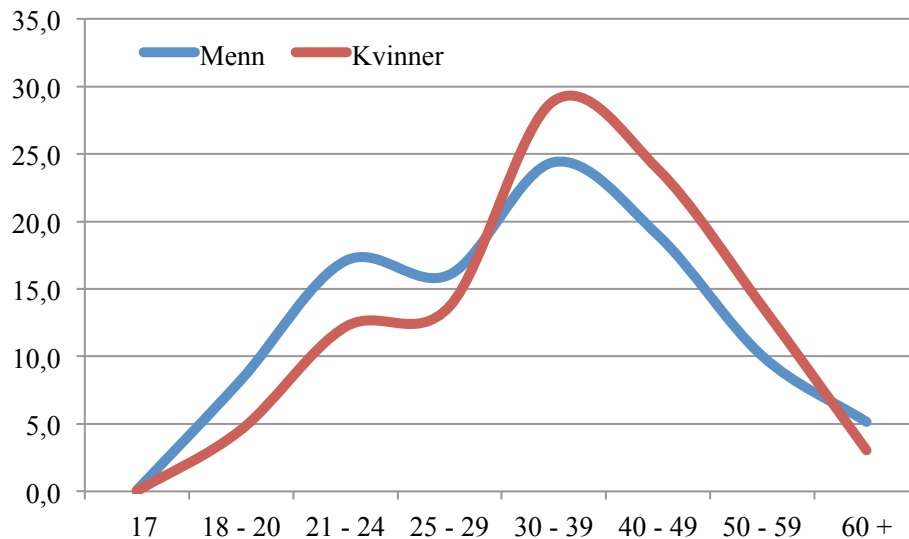
Fordelingen over viser hovedlovbrudd for de fengslene med 10 eller flere delgjennomførere i EK. Antall søknader og fordeling på lovbruddskategori henger i noen grad sammen med vurderinger i avgivende enhet, både mht. sammensetning av innsatte i forhold til lovbruddskategori, domslengde og progresjon. Eventuelle søknader om EK vil også henge sammen med forhold i regionen, antall enheter med ulike sikkerhetsnivå og rutiner for progresjonssoning. Til sist spiller nok spørsmål om informasjon, motivasjon og saksbehandling for å søke om delgjennomføring tidlig også inn.

2.3: Hvem gjennomfører straff med EK?

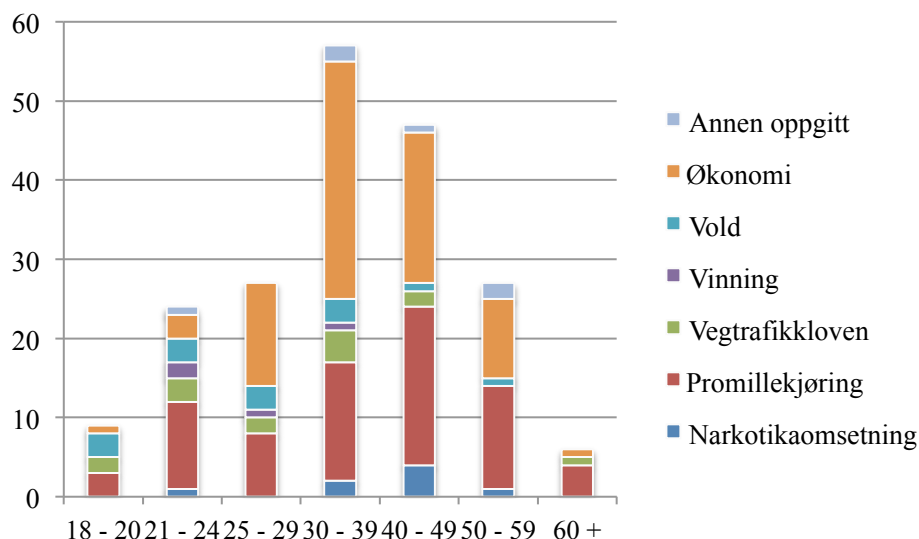
I dette kapitlet ser vi på hvem som gjennomfører straff med EK. Her inngår alle, både de som gjennomfører EK som hel- og delgjennomføring. Tallene omfatter alle som gjennomførte straff med EK de to første årene, regnet fra oppstartdato i enheten. Det vil si at utvalget for Vestfold omfatter perioden 01.09.08 til 1.09.10, for Oslo fra 22.09.08 til 22.09.10 osv. til Sogn og Fjordane som startet opp 17.11.08 og inkluderer inntak til 17.11.10. Dette utvalget gjør at enhetene er sammenlignbare for en like lang prøveperiode. De første figurene viser kjønn og aldersfordeling. Deretter ser vi på aldersfordeling i forhold til hovedlovbrudd. Flere tabeller viser hovedlovbrudd for alle og forskjeller for hver enhet.

Det er 197 kvinner som gjennomførte straff i EK i prøveperioden. Kvinner i EK er i gjennomsnitt eldre enn menn i EK. Figuren under viser relativ aldersfordeling på kjønn. Nær 42 prosent av mennene er yngre enn 30 år. 30 prosent av kvinnene er under 30 år. Hoveddelen av kvinner finner vi i aldersgruppene 30–39 år (29 prosent) og 40–49 (24 prosent).

Figur 17: Alder fordelt på kjønn, alle. Relativ fordeling. N=1476 menn, 197 kvinner.

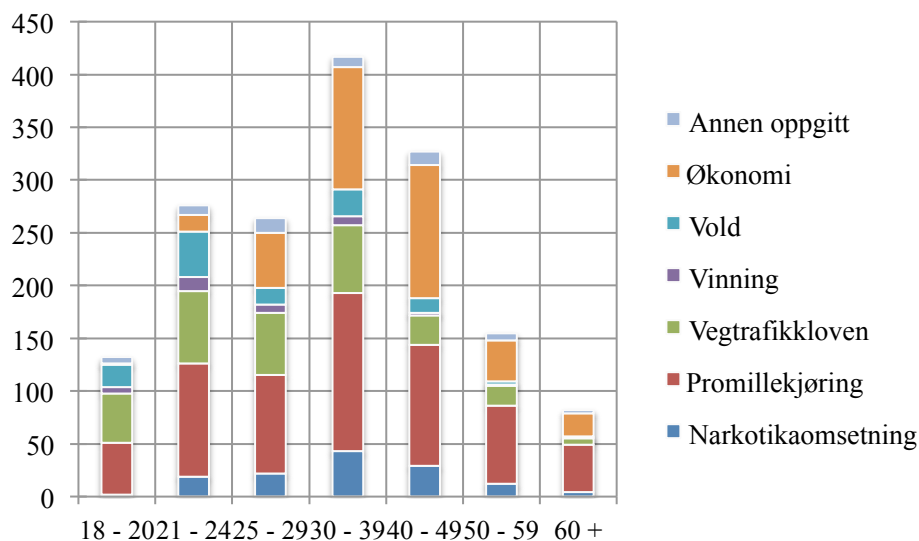

Figur 18: Alder fordelt på hovedlovbrudd for kvinner. Absolutt fordeling. N=197.

Figur 18 viser at økonomisk kriminalitet er den dominerende lovbruddskategorien for kvinner. 39 prosent er dømt for dette. I økonomisk kriminalitet inngår både bedrageri, økonomisk utroskap og dokumentfalsk. De fleste dommene er for bedrageri/utroskap (Straffelovens kap. 26). Dette gjelder særlig aldersgruppen 30–39 år, hvor økonomisk kriminalitet omfatter mer enn halvparten av de dømte. Den andre store kategorien lovbrudd for kvinner er ruspåvirket kjøring, som omfatter nesten 38 prosent av kvinner i EK. Det er særlig aldersgruppen 40–49 år som soner straff for ruspåvirket kjøring i EK.

Figur 19: Hovedlovbrudd fordelt på alder i EK. Absolutte tall. N=1673.

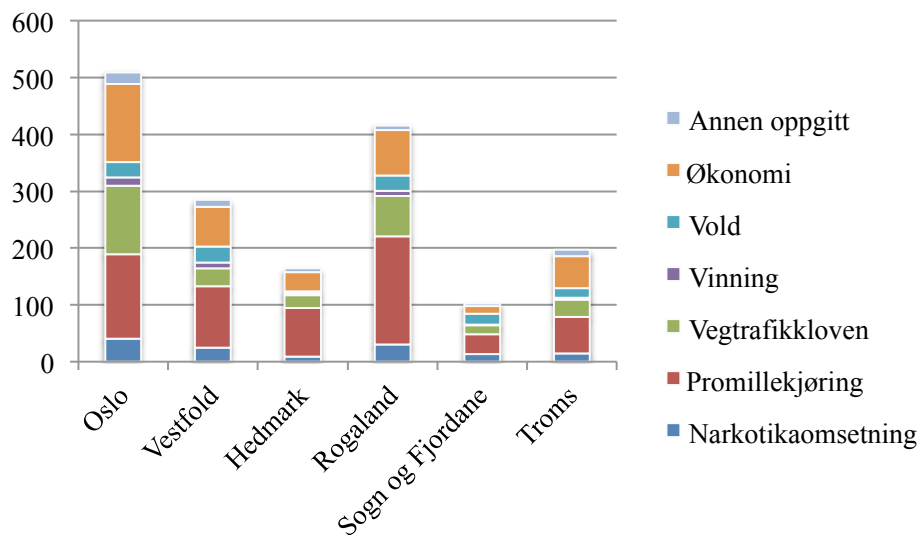

Figuren over viser aldersgrupper i absolutte tall. To domfelte på 17 år er overført til gruppen 18–20 år. Den dominerende aldersgruppen er 30–39 år, etterfulgt av gruppen 40–49 år. 40 prosent av de domfelte i prøveperioden var yngre enn 30 år. Figuren viser også hovedlovbrudd fordelt på aldersgruppene. Her ser vi at de to yngste gruppene domineres av ruspåvirket kjøring, fart (vegtrafikk) og vold. Aldersgruppen 18–20 år omfatter 7,8 prosent av alle som har gjennomført EK i prøveperioden. Aldersgruppen 20–24 år utgjør 16,5 prosent av alle i EK.

2.3.1: Geografiske forskjeller

Det er forskjeller mellom prøvfykene. Dette skyldes flere forhold, både antall domfelte, type lovbrudd, bruk av andre alternative straffereaksjoner og hvem som søker og får EK. For å måle styrken i de ulike forklaringene må vi undersøke flere og gjerne samtidige effekter for fordelingen.

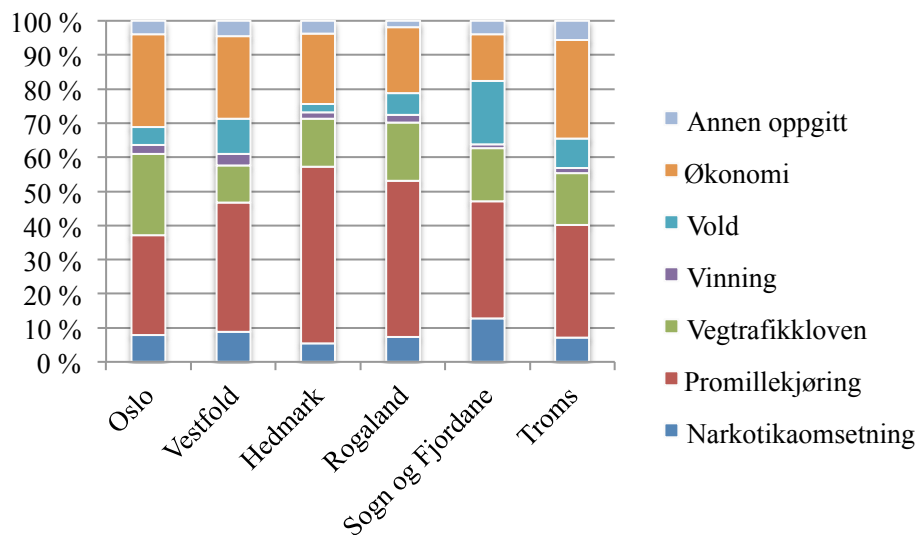
Figur 20: Hovedlovbrudd fordelt på enhet i EK. Absolutte tall. N=1673.

Av figur 20 over, kan vi lese at Rogaland har flest domfelte som gjennomfører straff for ruspåvirket kjøring, mens i Oslo er det flere som er dømt for fart og økonomisk kriminalitet. Oslo har dessuten flere som gjennomfører straff for vinning, mens Vestfold og Rogaland har flere som er dømt for vold.

I figuren på neste side ser vi den relative fordelingen av lovbrudd for hver enhet. Her ser vi andelen av kategorier lovbrudd i den enkelte enhet. Vi kan se av figuren under at Hedmark og Rogaland har relativt sett flere som gjennomfører straff for ruspåvirket kjøring enn de andre enhetene, og at Oslo, Troms og Vestfold har en større andel som er dømt for økonomisk kriminalitet. Sogn og Fjordane, Vestfold og Troms har flere voldsdomte enn de andre enhetene.

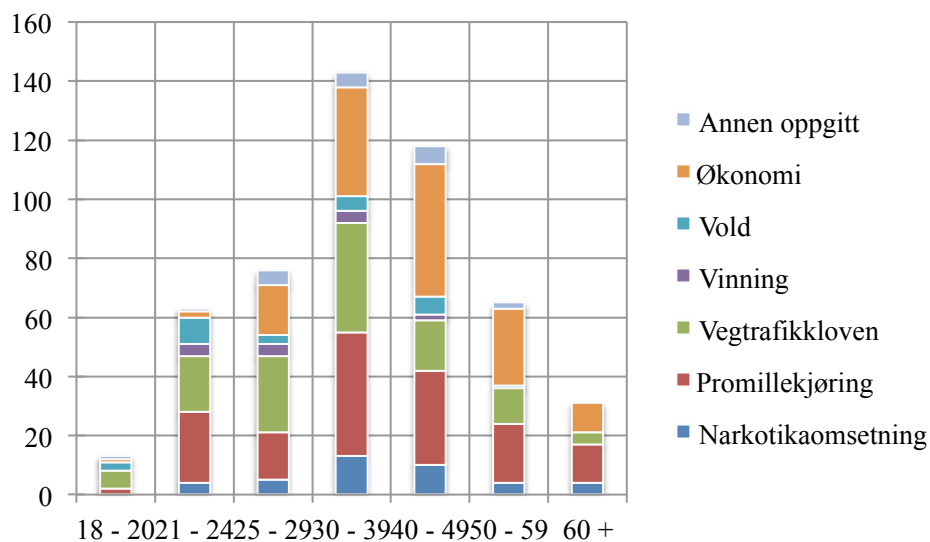
Figur 21: Hovedlovbrudd fordelt på enhet i EK. Relativ fordeling. N=1673.

Oslo (N=509)

I den videre gjennomgangen ser vi på fordelingen av hovedlovbrudd i forhold til alder på hver enkelt enhet. Antall (N) i hver tabell oppgir antall domfelte i enheten i prøveperioden.

Figur 22: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Oslo EK. Absolutt fordeling. N=509.

Oslo har svært få unge lovbrøyttere i EK. Kun 2,5 prosent av de som gjennomfører straff med EK i Oslo er under 20 år. Selv om vi tar med neste alderskategori, blir andelen unge under 25 år lavere enn 15 prosent. 59 av de domfelte i Oslo er kvinner, som gir en andel på 11,5 prosent.

Oslo har en relativt høy andel fartsdømte (vegtrafikkloven). Mange av disse er unge, men vi finner også flere i aldersgruppene 25–29 og over 30 år. De over 30 har oftere dom for økonomisk kriminalitet.

Tabell 5: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Oslo EK. Absolutt fordeling. N=509.

	18–20	21–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60+	Totalt
Narkotikaomsetning	0	4	5	13	10	4	4	40
Ruspåvirket kjøring	2	24	16	42	32	20	13	149
Vegtrafikkloven	6	19	26	37	17	12	4	121
Vinning	0	4	4	4	2	0	0	14
Vold	3	9	3	5	6	1	0	27
Økonomi	1	2	17	37	45	26	10	138
Annen oppgitt	1	1	5	5	6	2	0	20
Totalt	13	63	76	143	118	65	31	509

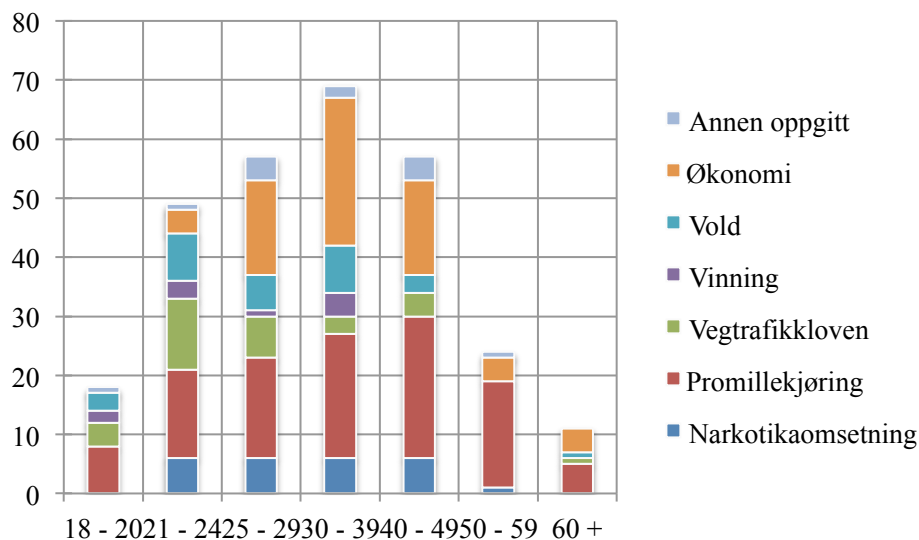
Tabellen viser den samme fordelingen som i figuren over. Ruspåvirket kjøring, brudd på vegtrafikkloven (fart) og økonomi er dominerende lovbrudd, og det er et relativt høyt antall domfelte i aldersgruppene 30–39 og 40–49 år.

Vestfold (N=285)

Vestfold har en høyere andel unge, særlig i aldersgruppen 21–24 år. 24 prosent av alle er yngre enn 25 år. Vestfold har 12,5 prosent kvinner blant domfelte i EK.

Figuren under viser at ruspåvirket kjøring og brudd på vegtrafikkloven (fart) er de største lovbruddskategoriene blant unge. Vestfold har også mange som er dømt for økonomisk kriminalitet, særlig i alderen 25–50 år. Det er også flere med voldsdommer i de samme aldersgruppene.

Figur 23: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Vestfold EK. Absolutt fordeling. N=285.

Tabellen under viser samme fordeling som figuren på forrige side. 43,5 prosent av alle er yngre enn 30 år.

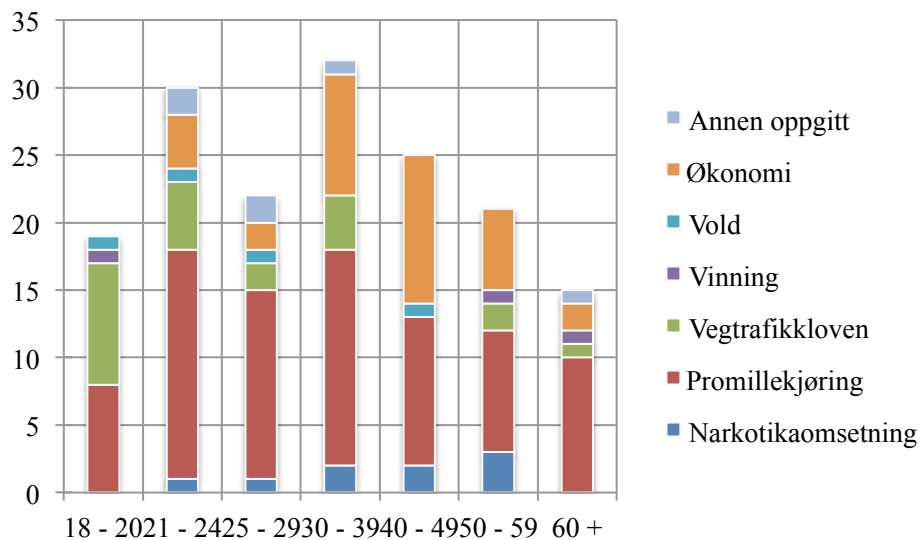
Tabell 6: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Vestfold EK. Absolutt fordeling. N=285.

	18–20	21–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60+	Totalt
Narkotikaomsetning	0	6	6	6	6	1	0	25
Ruspåvirket kjøring	8	15	17	21	24	18	5	108
Vegtrafikkloven	4	12	7	3	4	0	1	31
Vinning	2	3	1	4	0	0	0	10
Vold	3	8	6	8	3	0	1	29
Økonomi	0	4	16	25	16	4	4	69
Annen oppgitt	1	1	4	2	4	1	0	13
Totalt	18	49	57	69	57	24	11	285

Hedmark (N=164)

Hedmark har relativt flere unge som gjennomfører straff med EK enn de andre enhetene, de fleste for ruspåvirket kjøring eller fart. 30 prosent var yngre enn 25 år. Det er i hovedsak de under 25 år som er dømt for fart, og de som er over 30 år som er dømt for økonomisk kriminalitet. Ruspåvirket kjøring dominerer i alle aldersgrupper. 14,6 prosent av de som gjennomførte EK i Hedmark var kvinner.

Figur 24: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Hedmark EK. Absolutt fordeling. N=164.

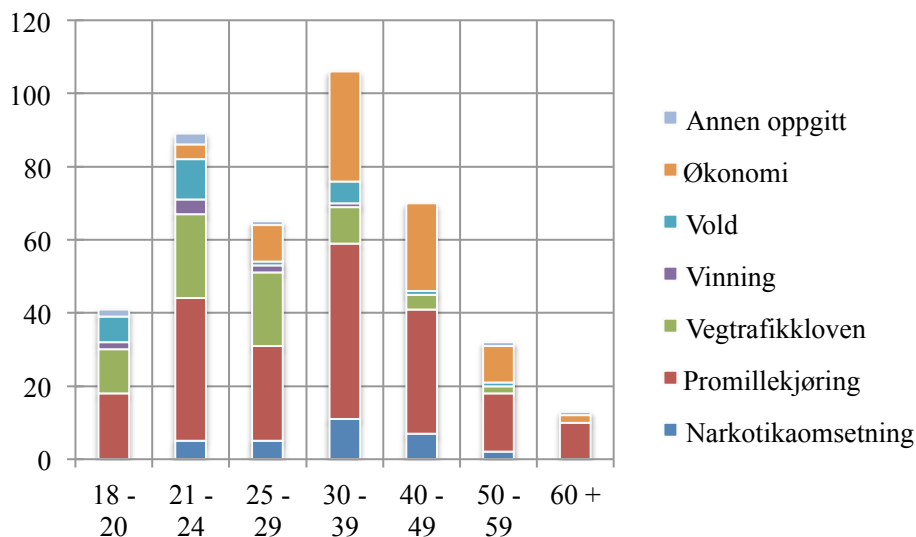
Mer enn halvparten av alle som gjennomførte straff med elektronisk kontroll i Hedmark var dømt for ruspåvirket kjøring. Tar vi med andre brudd på vegtrafikkloven omfatter denne gruppen 65 prosent.

Tabell 7: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Hedmark EK. Absolutt fordeling. N=164.

	18–20	21–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60+	Totalt
Narkotikaomsetning	0	1	1	2	2	3	0	9
Ruspåvirket kjøring	8	17	14	16	11	9	10	85
Vegtrafikkloven	9	5	2	4	0	2	1	23
Vinning	1	0	0	0	0	1	1	3
Vold	1	1	1	0	1	0	0	4
Økonomi	0	4	2	9	11	6	2	34
Annen oppgitt	0	2	2	1	0	0	1	6
Totalt	19	30	22	32	25	21	15	164

Rogaland (N=416)

Figur 25: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Rogaland EK. Absolutt fordeling. N=416.

Rogaland har også en høy andel som er dømt for ruspåvirket kjøring. I denne gruppen finner vi 46 prosent av alle som gjennomfører straff med fotlenke i Rogaland. Tar vi med andre domfelte etter veitrafikkloven, så får vi 63 prosent av alle. Vi ser at det er relativt mange i aldersgruppen 21–25 år. I denne gruppen finner vi også en høy andel voldsdomte. 30 prosent av alle domfelte i Rogaland er yngre enn 25 år. I underkant av 10 prosent var kvinner.

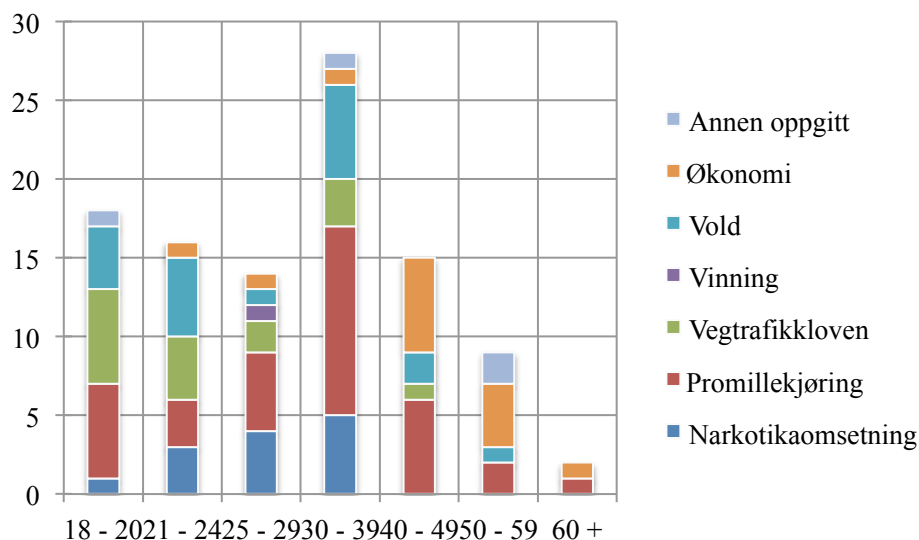
Tabell 8: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Rogaland EK. Absolutt fordeling. N=416.

	18–20	21–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60+	Totalt
Narkotikaomsetning	0	5	5	11	7	2	0	30
Ruspåvirket kjøring	18	39	26	48	34	16	10	191
Vegtrafikkloven	12	23	20	10	4	2	0	71
Vinning	2	4	2	1	0	0	0	9
Vold	7	11	1	6	1	1	0	27
Økonomi	0	4	10	30	24	10	2	80
Annen oppgitt	2	3	1	0	0	1	1	8
Totalt	41	89	65	106	70	32	13	416

Sogn og Fjordane (N=102)

Sogn og Fjordane har som Rogaland også har relativt mange unge domfelte i EK. Nær 18 prosent er yngre enn 20 år og 1 av 3 som gjennomfører straff med fotlenke i Sogn og Fjordane er yngre enn 25 år. Andelen domfelte med dom for vold er også relativt høy, nær 20 prosent.

Figur 26: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Sogn og Fjordane EK. Absolutt fordeling. N=102.

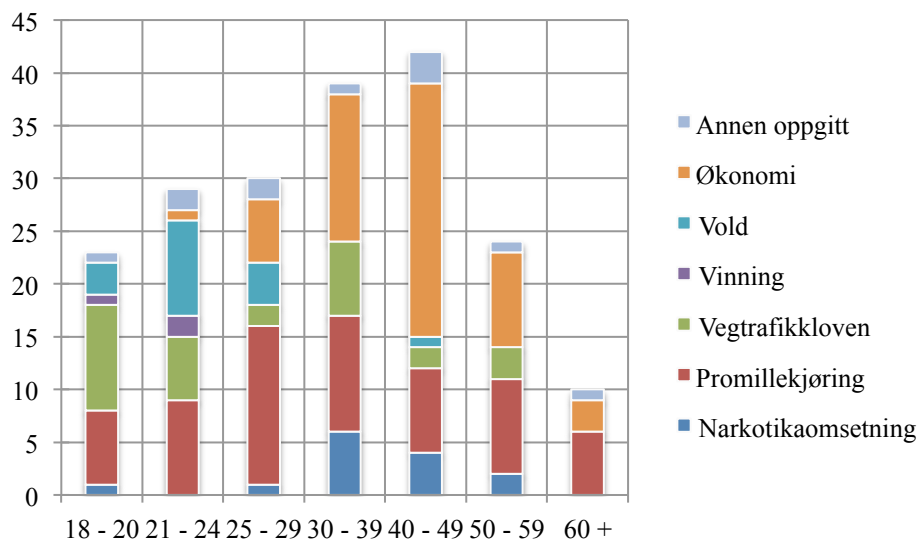
Sogn og Fjordane har relativt mange dommer for vold og få dommer for økonomisk kriminalitet. Dette kan bl.a. skyldes et lite antall domfelte (102) i perioden. 8 av disse var delgjennomførere. 10 prosent av de domfelte i Sogn og Fjordane var kvinner.

Tabell 9: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Sogn og Fjordane EK. Absolutt fordeling. N=102.

	18-20	21-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60+	Totalt
Narkotikaomsetning	1	3	4	5	0	0	0	13
Ruspåvirket kjøring	6	3	5	12	6	2	1	35
Vegtrafikkloven	6	4	2	3	1	0	0	16
Vinning	0	0	1	0	0	0	0	1
Vold	4	5	1	6	2	1	0	19
Økonomi	0	1	1	1	6	4	1	14
Annen oppgitt	1	0	0	1	0	2	0	4
Totalt	18	16	14	28	15	9	2	102

Troms (N=197)

Figur 27: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Troms EK. Absolutt fordeling. N=197.

I Troms er 25 prosent yngre enn 25 år. Mange av disse er dømt for brudd på vegtrafikkloven, men flere er også dømt for vold. Dette gjelder særlig i aldersgruppen 21–24 år.

Andelen som er dømt for økonomisk kriminalitet er stor. Nær 30 prosent av alle som gjennomførte straff med fotlenke i Troms var dømt for økonomisk kriminalitet. Nær 14 prosent av alle domfelte i Troms var kvinner.

Tabell 10: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Troms EK. Absolutt fordeling. N=197.

	18–20	21–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60+	Totalt
Narkotikaomsetning	1	0	1	6	4	2	0	14
Ruspåvirket kjøring	7	9	15	11	8	9	6	65
Vegtrafikkloven	10	6	2	7	2	3	0	30
Vinning	1	2	0	0	0	0	0	3
Vold	3	9	4	0	1	0	0	17
Økonomi	0	1	6	14	24	9	3	57
Annen oppgitt	1	2	2	1	3	1	1	11
Totalt	23	29	30	39	42	24	10	197

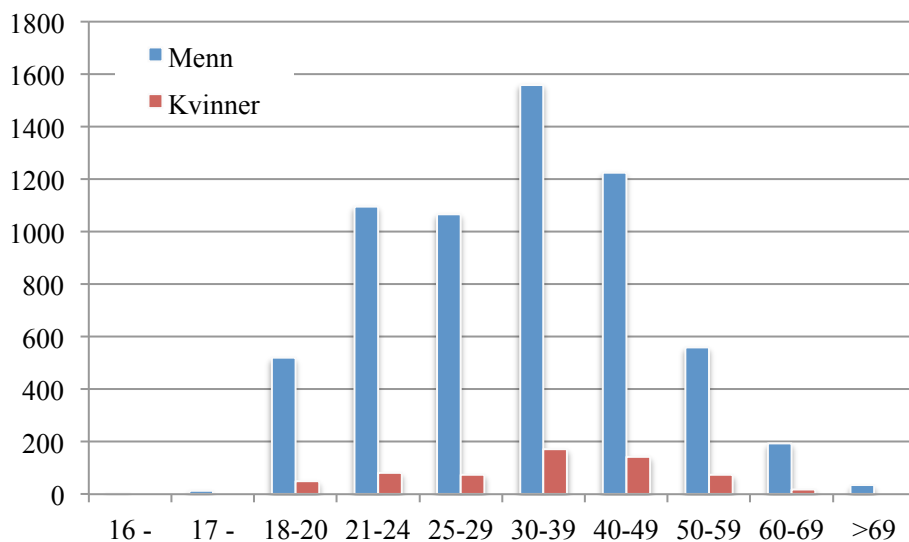
2.4: Hvordan påvirker EK andre straffereaksjoner?

Type dommer til straffegjennomføring varierer over tid og mellom fylker. Hovedtendensen under prøveperioden med EK var at det var en økning i narkotikakriminalitet og en reduksjon i trafikklovbrudd på landsbasis. Fra 2008 til 2009 var det også en særlig økning i vinningskriminalitet i Hordaland, Rogaland og Akershus. Oslo og Rogaland er de fylkene som hadde sterkest økning i antall narkotikalovbrudd. Denne økningen i narkotikakriminalitet fortsatte også i 2010. Det var en nedgang i vinningskriminalitet i Vestfold, Telemark, Buskerud og Agder-fylkene. I 2009 var det en nedgang i vinningskriminalitet i hele landet, mens det var en ny økning i 2010.

Utviklingen i voldskriminaliteten har vært relativt stabil de siste årene, men formen for vold har variert noe. Det ble anmeldt mer familievold og vold mot offentlig tjenestemann i prøveperioden. Dette kan også skyldes endret lovgivning. Det er Oslo og Finnmark som har flest anmeldte voldssaker i forhold til befolkningen. Det er flere anmeldte voldshandlinger i større enn i små kommuner. Det har vært en nedgang i anmeldt skadeverk fra 2009 til 2010 etter en periode med stabilitet. Ett av fire skadeverk skjer i Oslo. Generelt sett har det vært en nedgang for alle typer forbrytelser og forseelser med unntak av narkotikakriminalitet. Dette gjelder både narkotikaforbrytelser etter straffeloven (omsetning) og etter legemiddeloven (besittelse).

I fengslene har det vært en økning av det totale antall gjennomførte fengselsdøgn fra 1.286.083 i 2008 til 1.286.986 i 2009 og 1.374.919 i 2010. Dette er en økning i perioden på nær 7 prosent. Prøveprosjektet med EK utgjør bare en liten del av dette med 37306 gjennomførte døgn i EK i perioden 2008–2010. Dette utgjør 2 prosent av alle gjennomførte fengselsdøgn i 2009 og 2010. EK utgjør disse årene et av tre fengselsdøgn som blir gjennomført utenfor fengsel (i tillegg til gjennomførte døgn etter straffegjennomføringsloven § 12 (i institusjon), § 13 (på sykehus) eller § 16.1 (hjemmesoning)).

Figur 28: Fordeling av nyinnsettelser i eller utenfor fengsel i 2010, alder og kjønn. N=6883.

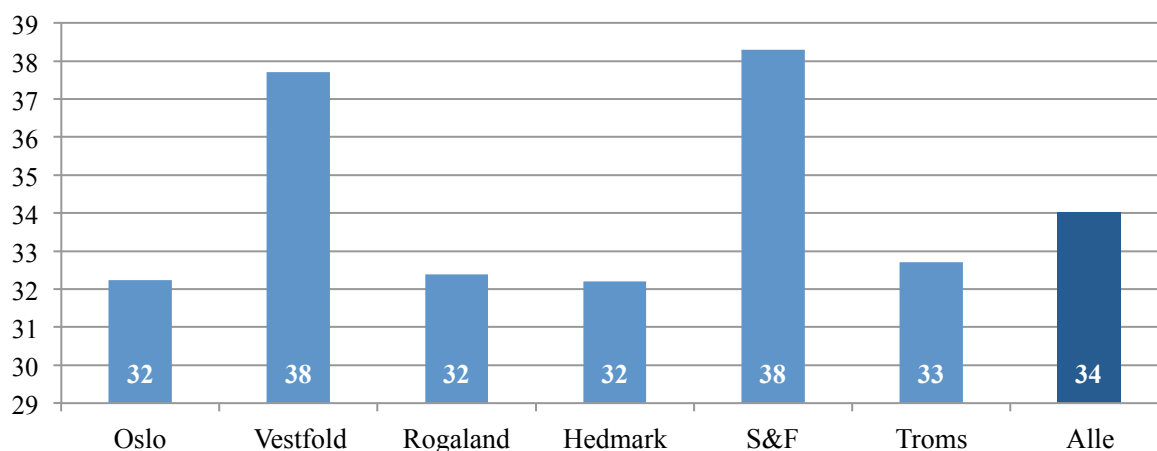

Denne økningen i antall fengselsdøgn skyldes flere lange dommer, bl.a. som følge av narkotikakriminalitet. Antall nyinnsettelser i fengsel går ned fra 2008 til 2009 med mer enn 15 prosent, og fra 2009 til 2010 med nær 11 prosent. Innsettelser med domslengde på opptil 120 dager, omfatter mer enn mellom 73 og 78 prosent av alle ubetingede dommer for hvert av de tre årene. I 2010 utgjorde EK nær 8 prosent av alle straffegjennomføringer for dommer under 120 dager.

Halvparten av alle nye dommer har en domslengde på 60 dager eller kortere. Nær 30 prosent av alle nye dommer har en domslengde kortere enn en måned. Ser vi på faktisk gjennomført tid i fengsel er fordelingen ytterligere skjev, hvor 64 prosent av alle i 2010 hadde kortere sittetid enn 60 dager (Kompis KIA rapport: 5-10). Kvinner som soner dom utgjør 9,7 prosent av alle innsatte.

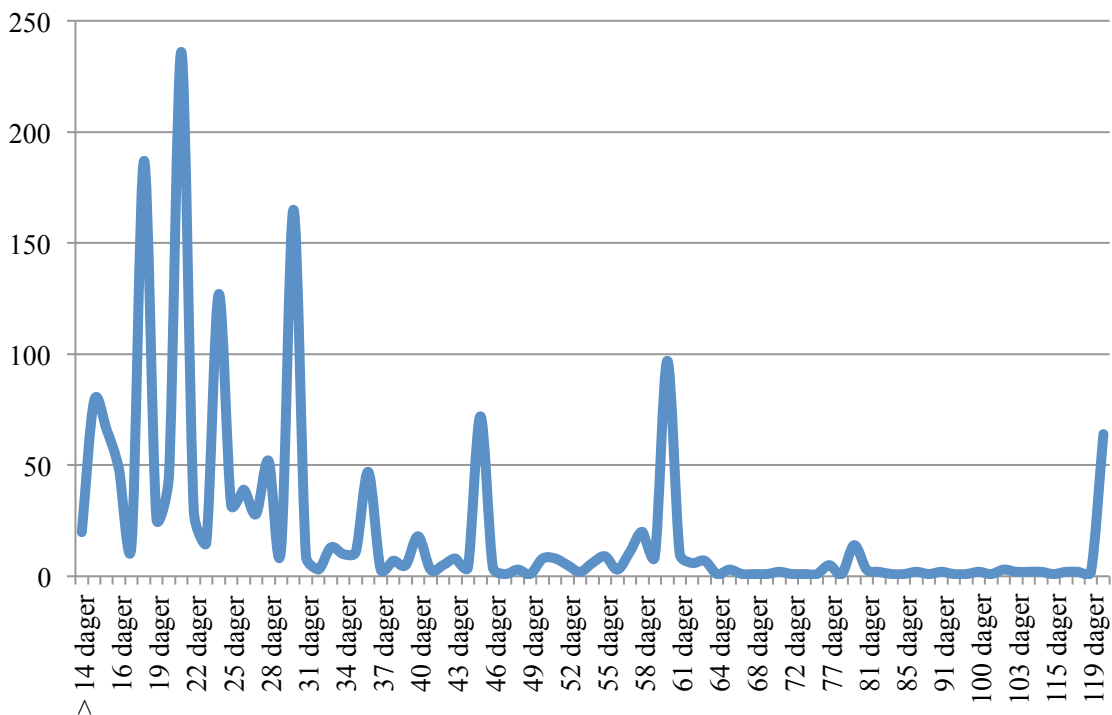
Gjennomsnittlig domslengde for alle i EK i prøveperioden var på 34 dager. Modus i fordelingen er 24 dager. 69 prosent av alle dommer som ble gjennomført med elektronisk kontroll i løpet av perioden var på 30 dager eller kortere. Ser vi på hver enhet, varierer gjennomsnittsdommene fra 32 dager (Oslo, Hedmark og Rogaland) til 38 dager (Vestfold og Sogn og Fjordane).

Figur 29: Gjennomsnittlig domslengde for hver enhet og for alle enheter i prøveperioden. N=1777.

Figuren over viser gjennomsnittlige domslengder for EK-enhetene. Domslengder på mer enn 120 dager (for delgjennomførere med mer enn 120 dagers total soningstid) er trunkert til 120 dager i figuren under.

Figur 30: Domslengde aktive saker i prøveperioden 2008–2010 for alle enheter. N=1777.

Figuren over viser fordelingen av domslengder for alle domfelte i EK samlet for hele prøveperioden. Det er 236 dommer på 21 dager, 187 dommer på 18 dager og 165 dommer på 30 dager. I underkant av fire prosent har dom på 120 dager eller mer (lengre dommer er trunkert til 120 i oversikten) og 8 prosent har lengre dom enn 60 dager. 69 prosent har dom på 30 dager eller kortere.

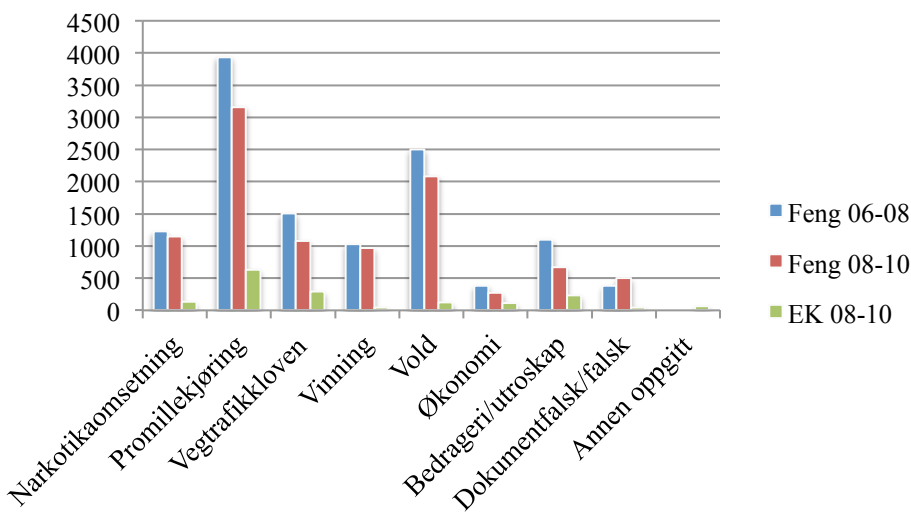
I Oslo er det 70 prosent som har dom på 30 dager eller kortere, og seks prosent har lengre dom enn 60 dager. I Vestfold er det 66 prosent som soner 30 dager eller kortere. I Rogaland og Troms er hhv. 72 og 73 prosent av dommene på 30 dager eller kortere.

2.5: Hvordan har EK påvirket straffegjennomføring i fengsel?

Dette kapitlet ser på hva som skjedde i fengslene da EK ble etablert, og under prøveperioden 2008–2010. Metoden som er valgt, er å se på alle straffegjennomføringer i fengsel for hver region for prøvefylket i regionens prosjektperiode på 2 år fra 2008 til 2010. Dette sammenlignes med den foregående to-årsperioden, 2006–2008. Det er tatt utgangspunkt i prosjektets periode og forskjøvet denne 2 år slik at den sammenlignende perioden tilsvarer det samme antall dager/datoer. Flere regioner, f.eks. region øst med prøvefylket Oslo, rekrutterer også fra omkringliggende fylker som tilhører andre regioner (region nordøst og region sør). Domfelte med dommer som er 120 dager eller kortere, kan søke EK. Oversiktene har brukt 90 dager som ”tidsvindu”¹⁶. Færre enn fem prosent av alle som har gjennomført straff med EK har dom på mer enn 90 dager. De aller fleste av de med dom på mer enn 90 dager er delgjennomførere, som har gjennomført en del av straffen sin i EK.

Ved siden av innføringen av EK (§ 16.2.) har det vært et ønske om å også øke bruken av hjemmesoning (§ 16.1.), særlig i forhold til unge lovbyggere. Et annet alternativ til delgjennomføring er løslatelse på prøve, hvor domfelte med straff på mer enn 73 dager kan løslates på prøve etter at 2/3 av straffen er gjennomført i fengsel. Bruk av hjemmesoning og prøveløslatelse kan ses på som alternativer til delgjennomføring med EK.

Figur 31: Fengsel >90 dager i perioden 2006–2008 (n=12074) og 2008–2010 (n=9893), helgjennomføring med EK 2008–2010 (n=1673). Absolutte tall.

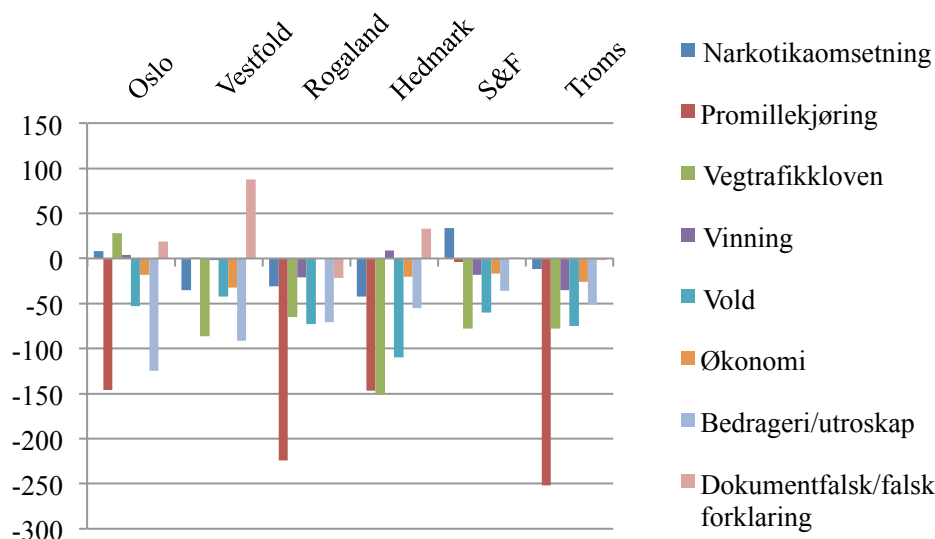
Figuren over viser endringen i gjennomførte fengselsstraffer på 90 dager eller kortere for hele landet (alle regioner) under prøveperioden for EK (2008–2010), to år før prøveperioden med EK (2006–2008) samt helgjennomføring med EK i perioden 2008–2010 fordelt på lovbruddskategorier.

Som vi ser av figuren, er det nedgang i alle regioner for alle lovbruddskategorier med unntak av dokumentfalsk / falsk forklaring. Her er det en økning fra 387 i perioden 2006–2008 til 504 for perioden 2008–2010. Tar vi med 48 som gjennomførte straff med elektronisk kontroll for denne typen lovbrudd i perioden, blir økningen enda større. For alle andre lovbruddskategorier er det en nedgang, størst for ruspåvirket kjøring, bedrageri / økonomisk utroskap og vold, men også for veitrafikk, narkotikaomsetning og vinning.

¹⁶ Tidsvindu på 90 dager er valgt fordi dette intervallet er tilgjengelig som statistikkrapport i kriminalomsorgens fagsystemer. For alle domslengder i kriminalomsorgen omfattet intervallet opp til 90 dager 63 prosent av alle domfelte i 2009. Alle domslengder opp til 6 måneder omfatter på samme måte 75 prosent av alle domfelte.

Vi kan undersøke disse endringene for hver region gjennom en figur (figur 32, neste side) som viser differansen mellom antall domfelte i fengsel for 90 dager eller kortere i perioden 2006–2008 vs. antall domfelte i fengsel for 90 dager eller kortere i perioden 2008–2010.

Figur 32: Differanse mellom ant. domfelte >90 dg. 2006–2008 vs. 2008–2010. Absolutte tall. N=-2181.

Det var en total nedgang i antall innsatte i fengsler som sonet 90 dager eller kortere på 2181 dommer. Størst var tilbakegangen i region nord og region sørvest med hhv. reduksjon på 531 og 507 dommer. Minst var reduksjonen i region vest og region sør med hhv. reduksjon på 178 og 199 domfelte i perioden.

Igjen ser vi at den største nedgangen er for ruspåvirket kjøring med en reduksjon på 772 dommer i fengsel totalt sett. Den største reduksjonen finner vi i region nord og sørvest med hhv. 252 og 224 dommer. På de neste plassene finner vi brudd på vegtrafikkloven (fart) med en reduksjon på 430 dommer og bedrageri / økonomisk utroskap med 429. Slår vi derimot sammen de to kategoriene med bedrageri / øk. utroskap og økonomisk kriminalitet får vi en reduksjon av slike dommer på hele 542 dommer fra perioden 2006–2008 vs. 2008–2010. For kategoriene som omfatter økonomisk kriminalitet er det størst reduksjon i region øst, deretter region sør.

For voldsdommer under 90 dager er det også en betydelig reduksjon med 413 dommer. Vi finner også igjen økningen i dokumentfalsk / falsk forklaring med 117 dommer. Her er økningen sterkest i region sør med 88 dommer, men det er også økning i region nordøst med 33 dommer og i region øst med 19 dommer. Det er en liten reduksjon i antall dommer for dokumentfalsk / falsk forklaring i region sørvest.

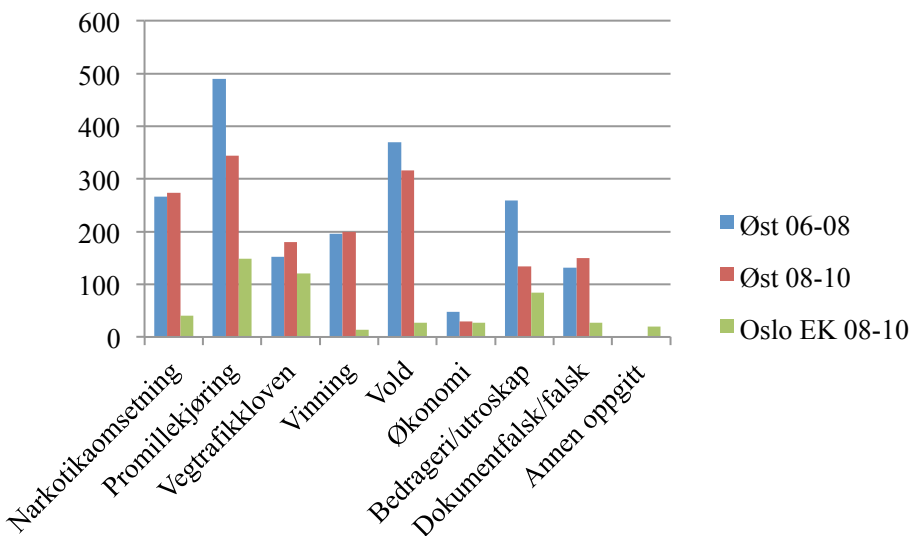
Ser vi på hver enkelt region, kan vi finne noen sammenhenger i fordelingene. I figuren på neste side har vi hentet ut fordelingen for region øst, hvor Oslo er et prøvefylke. I region øst inngår også Østfold fylke. Det er grunn til å tro at domfelte fra Oslo også gjennomfører straff i anstalt utenfor region øst, særlig region nordøst (Akershus, Hedmark, Oppland) og region sør (Buskerud, Vestfold, Telemark). For hvilke fengsler som inngår i de ulike regionene henvises det til kriminalomsorgens nettside <http://www.kriminalomsorgen.no>.

Region Øst (N for perioden 2006–2008: 1911, 2008–2010: 1628 og Oslo EK: 509)

For region øst ser vi fordeling på fengselsdommer i perioden 22.09.2008–22.09.2010 (prosjektperioden for EK), domfelte i Oslo EK i samme periode og fordeling på fengselsdommer 22.09.2006–22.09.2008.

Sammenligner vi periodene for fengselsdommer, finner vi igjen differansene for ruspåvirket kjøring, vold og bedrageri / øk. utroskap og økonomisk kriminalitet. Vi ser at det er en økning for brudd på vegtrafikkloven, narkotikaomsetning og dokumentfalsk / falsk forklaring. Trekker vi inn produksjonen i EK, ser vi hvordan EK bidrar til å redusere antall dommer for ruspåvirket kjøring som sones i fengsel. Det er en reduksjon i antall dommer for både vold og bedrageri / øk. utroskap, selv når man regner inn dem som gjennomfører straff med EK. For brudd på vegtrafikkloven er det det en økning i fengselsdommer på 28, i tillegg til 121 dommer for brudd på vegtrafikkloven i EK.

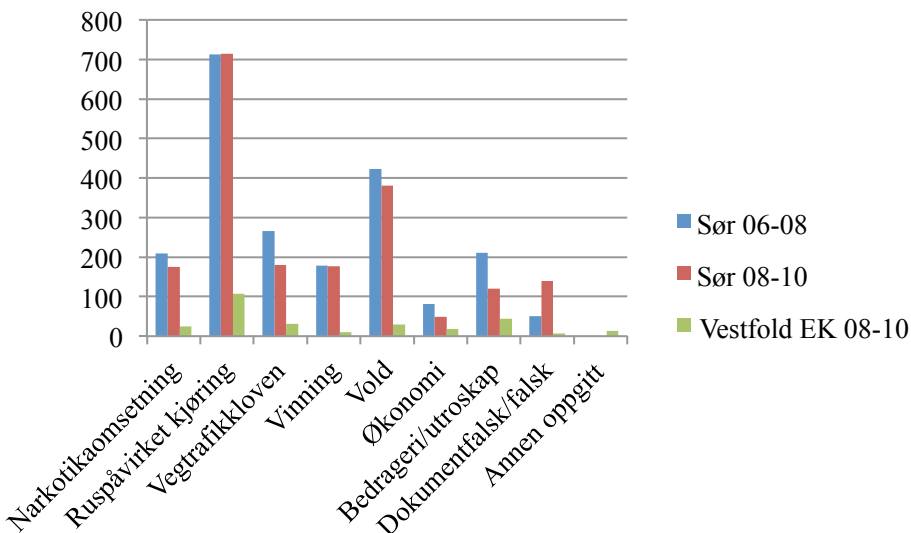
Figur 33: Fengsel i region øst >90 dager i perioden 2006–2008 (n=1911) og 2008–2010 (n=1628), helgjennomføring med Oslo EK 2008–2010 (n=509). Absolutte tall.

Region Sør (N for perioden 2006 -2008: 2132, 2008-2010: 1935 og Vestfold EK: 286)

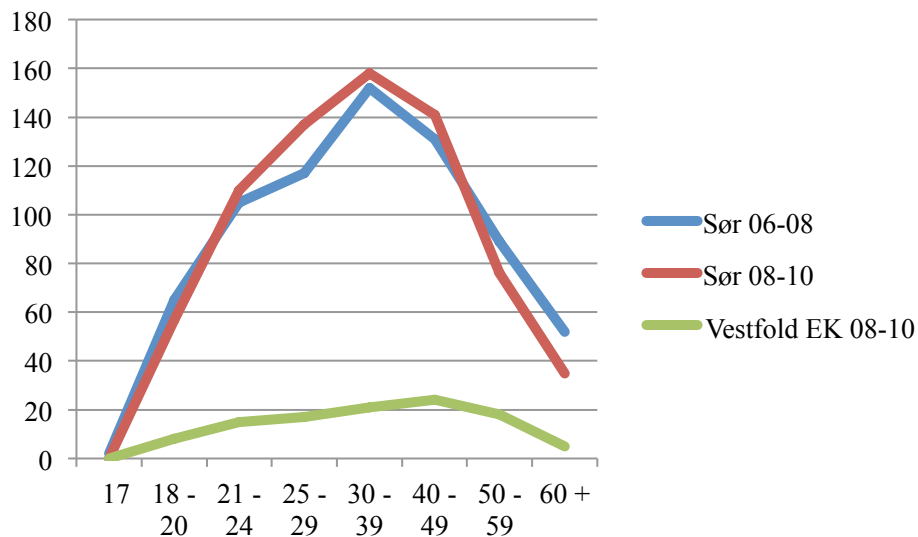
Undersøker vi for region sør og Vestfold, finner vi ingen reduksjon i ruspåvirket kjøring i perioden. I perioden 2006–2008 var det 713 som sonet fengselsstraff for ruspåvirket kjøring, i perioden 2008–2010 er tallet så og si det samme (714). I tillegg gjennomførte 108 sin dom for ruspåvirket kjøring med fotlenke i EK. Vi ser at den sterkeste veksten har skjedd i de eldre aldersgruppene, særlig aldersgruppen 40–49 år.

Figur 34: Fengsel i region sør >90 dager i perioden 2006–2008 (n=2132) og 2008–2010 (n=1935), helgjennomføring med Vestfold EK 2008-10 (n=286). Absolutte tall.

Vi leser av figuren at det er en nedgang for andre brudd på vegtrafikkloven, hvor EK kan ha bidratt med halvparten av nedgangen. Det er også nedgang for økonomi, bedrageri / økonomisk utroskap; nedgangen er dobbelt så stor som antall som soner dom for økonomi i EK. Vi har tidligere sett at det var en økning i antall domfelte for dokumentfalsk / falsk forklaring i region sør. Det er nær tre ganger så mange som gjennomførte straff for dette i perioden 2008–2010, totalt 148 domfelte, som i 2006–2008. 7 av disse sonet med fotlenke.

Figur 35: Aldersfordeling i region sør >90 dager i perioden 2006–2008 (n=1988) og 2008–2010 (n=1481), aldersfordeling for helgjennomføring med Vestfold EK 2008–2010 (n=416). Absolutte tall.

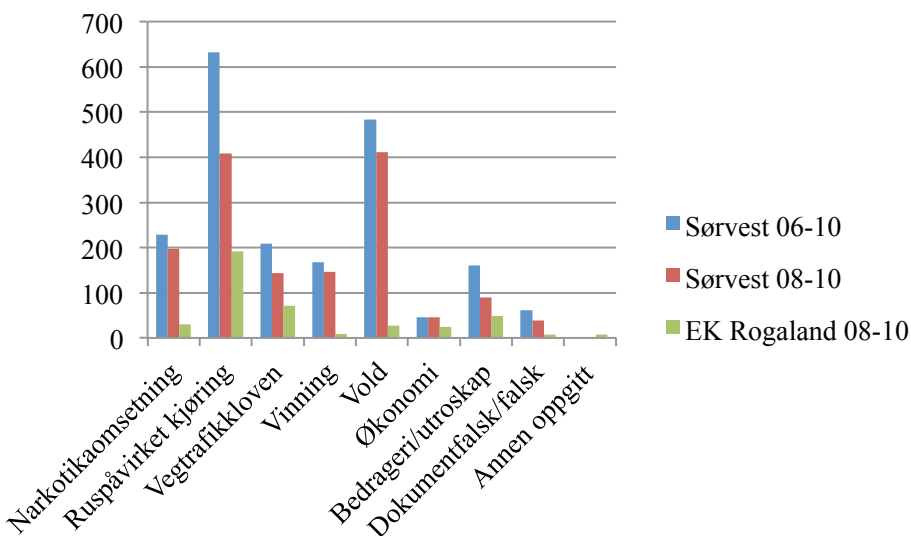

Figuren over viser aldersfordeling på dommer for ruspåvirket kjøring i region sør i perioden 2006–2008 og 2008–2010, og helgjennomførere i EK i perioden 2008–2010. Som vi ser er det totalt sett en økning for denne type dommer i regionen, og særlig for aldersgruppene fra 40–49 år.

Region Sørvest (N for perioden 2006 -2008: 1988, 2008-2010: 1481 og Rogaland EK: 416)

Figuren under viser fordelingen for region sørvest og Rogaland EK. Her ser vi en nedgang for alle lovbruddskategoriene, og EK har bidratt til denne reduksjonen. Dette gjelder særlig for ruspåvirket kjøring og bedrageri / øk. utroskap. Det har vært en liten økning for brudd på vegtrafikkloven når vi ser fengsel og EK under ett for perioden 2008–2010 (n=6 domfelte). Helgjennomføring med EK kan forklare opptil 82 prosent av reduksjonen av dommer sonet i fengsel > 90 dager i region sørvest.

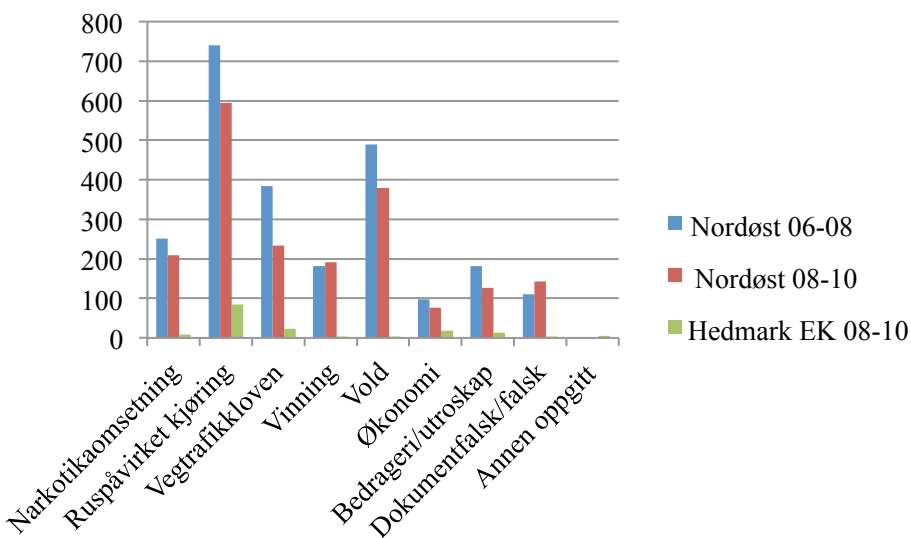
Figur 36: Fengsel i region sørvest > 90 dager i perioden 2006–2008 (n=1988) og 2008–2010 (n=1481), helgjennomføring med Rogaland EK 2008-10 (n=416). Absolutte tall.

Region nordøst (N for perioden 2006–2008: 2435, 2008–2010: 1952 og Hedmark EK: 164)

I nordøst gjennomføres straffer for et høyt antall dommer for ruspåvirket kjøring. Også her har det vært en reduksjon i antallet dommer på 147 fra perioden 2006–2008 vs. 2008–2010. Dette er høyere enn antall gjennomførte straffer for ruspåvirket kjøring i EK med 85 gjennomføringer. I region nordøst er det også en reduksjon i antall dommer for brudd på vegtrafikkloven, vold og økonomi / bedrageri / økonomisk utroskap. Det er imidlertid en økning i vinningsdommer og dom for dokumentfalsk / falsk forklaring.

Figur 37: Fengsel i region nordøst >90 dager i perioden 2006–2008 (n=2435) og 2008–2010 (n=1952), helgjennomføring med Hedmark EK 2008–2010 (n=164). Absolutte tall.

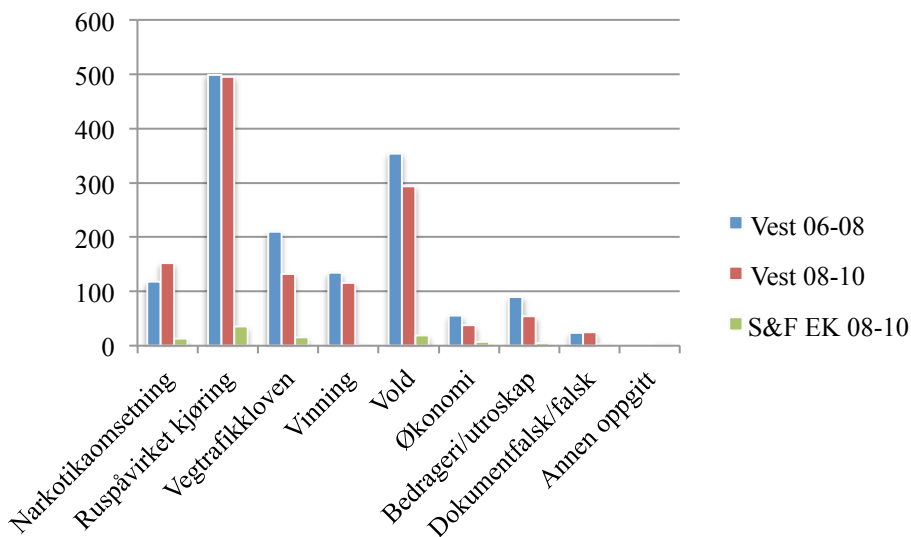

Region vest (N for perioden 2006–2008: 1484, 2008–2010: 1306 og Sogn og Fjordane EK: 102)

I region vest er det en liten økning med 34 dommer for narkotikaomsetning periodene. I tillegg kommer 13 dommer som er gjennomført med EK. For ruspåvirket kjøring er det også en økning når vi regner med de 35 som gjennomførte straff for ruspåvirket kjøring med fotlenke. For de andre lovbruddene er det en reduksjon. Den største nedgangen finner vi for veitrafikk og vold, med hhv. 78 og 60 domfelte i tillegg til 16 som gjennomførte straff for vinningskriminalitet og 19 for voldskriminalitet i Sogn og Fjordane.

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll kan på bakgrunn av disse tallene forklare 57 prosent av nedgangen i straffegjennomføringer i fengsel periodene imellom. Sterkest ser vi dette for økonomisk kriminalitet og for vold med hhv. 41 og 32 prosent.

Figur 38: Fengsel i region vest >90 dager i perioden 2006–2008 (n=1484) og 2008–2010 (n=1306), helgjennomføring med Sogn og Fjordane EK 2008-10 (n=102). Absolutte tall.

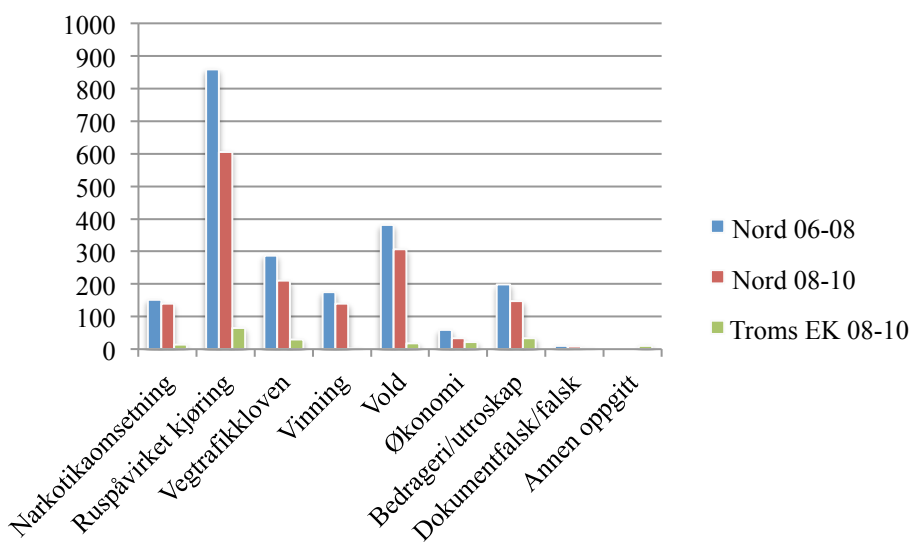

Region nord (N for perioden 2006–2008: 2122, 2008–2010: 1509 og Troms EK: 197)

I region nord er det en betydelig nedgang i antall dommer i fengsel for ruspåvirket kjøring, 252 færre domfelte. I tillegg kommer 65 som har gjennomført straff for ruspåvirket kjøring med EK. Det er også nedgang for de andre lovbruddskategorier, størst for brudd på vegtrafikkloven, vold og økonomi, bedrageri / økonomisk utroskap.

Gjennomføring med elektronisk kontroll kan forklare 37 prosent av nedgangen i fengselsstraffer for de korte dommene i region nord. Den er sterkest for økonomilovbruddene, hvor EK kan forklare 70 prosent av nedgangen i gjennomførte fengselsstraffer mellom de to periodene.

Figur 39: Fengsel i region nord > 90 dager i perioden 2006–2008 (n=2122) og 2008–2010 (n=1591), helgjennomføring med Troms EK 2008–2010 (n=197). Absolutte tall.

2.6: Hvordan påvirker EK straffegjennomføring i samfunn?

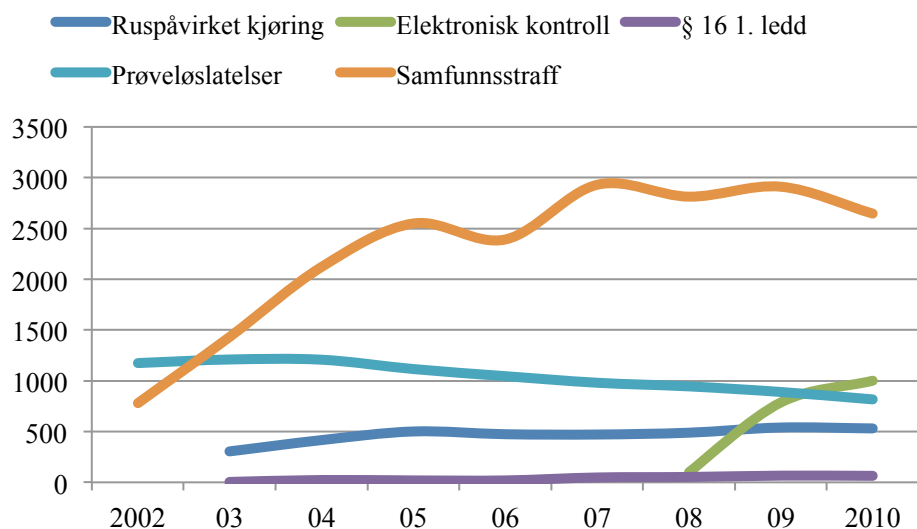
Det har vært en økning i bruk av hjemmesoning (§ 16.1.) fra rundt 30 til 60 overføringer per år i prosjektperioden. Tallene for hvert enkelt fylke hentet fra kriminalomsorgens fagsystem stemmer ikke overens med de offisielle tallene i kriminalomsorgens statistikk for bruk av hjemmesoning og prøveløslatelse. Generelt ser vi likevel en variasjon i andelen bruk av hjemmesoning, prøveløslatelse i de fylkene som har EK. To av tre som overføres til hjemmesoning har mindre enn en måned gjenstående soningstid.

Prøveløslatelser har hatt en jevn nedgang, fra i overkant av 1200 i 2004 til nær 800 i 2010. Det har vært en jevn nedgang i bruk av prøveløslatelse siden toppåret i 2004. Nær alle som prøveløslates har mindre enn en måned gjenstående soningstid. Nedgang i bruk av prøveløslatelse til fordel for delgjennomføring med EK kan være en ønsket konsekvens som gir bedre progresjon og tettere oppfølging av den domfelte der dette er hensiktsmessig. Samtidig burde andelen innsatte som kan få løslatelse på prøve øke som følge av at mange med korte dommer gjennomfører hele straffen med EK.

I hvilken grad innføringen av EK direkte påvirker bruk av andre straffereaksjoner er et kompleks spørsmål. På den ene siden er EK en hensiktsmessig måte å gjennomføre straff på for noen grupper domfelte som trenger tett oppfølging. Det er hensyn som også kan påvirke politi (påtale) og domsstol i deres påstand og dom i en sak. EK som en form for gjennomføring av ubetinget fengselsstraff er ikke direkte gjenstand for denne vurderingen, men indirekte inngår i det tilbudet som kriminalomsorgen gir og dette kan igjen påvirke hvem som soner ordinært i fengsel. Som delgjennomføring gir EK også mulighet for å planlegge en progresjon i gjennomføring av straffen som åpner nye muligheter for domfelte. Det er derfor interessant å se hvordan domfelte med mellomlange dommer, fire til seks måneder, kan nyttiggjøre seg delgjennomføring i soningsprogresjonen. Her er det særlig økonomi og narkotikadommene som dominerer.

Av figuren på neste side ser vi en stabil utvikling for ruspåvirket kjøring, rundt 500 saker per år fra år 2002. For EK ser vi prøveperioden fra starten i 2008 og frem til i dag. For § 16.1. er det en svak økning, mens det er en jevn nedgang i antall prøveløslatelser. For samfunnsstraff (tidligere samfunns-tjeneste) ser vi en nedgang med 260 iverksatte oppdrag fra 2009 til 2010.

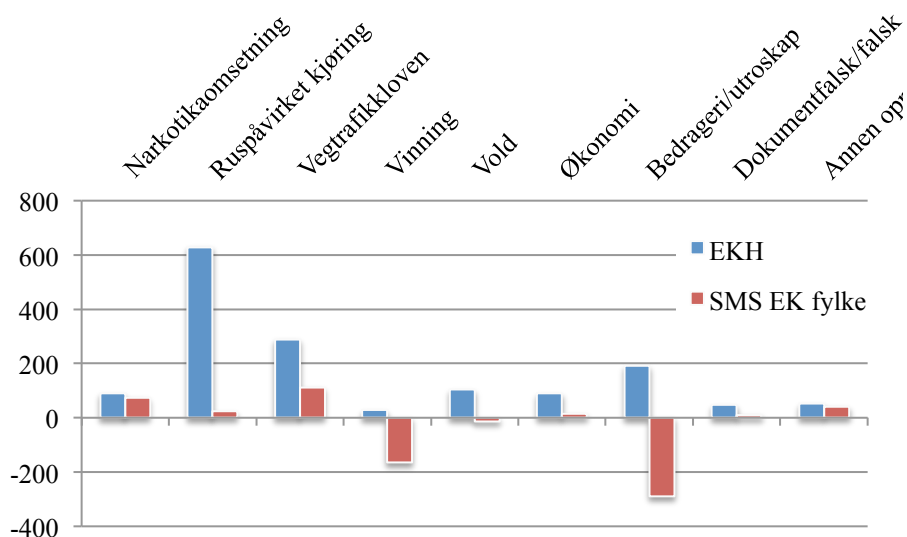
Figur 40: Sammenligning av ulike former for straffegjennomføring i samfunn¹⁷ 2002–2010 (KSF, 2010).

Undersøker vi utviklingen for samfunnsreaksjonene i prøveperioden for EK, får vi en nedgang for iverksatte tilsyn for samfunnsstraff på 195 hovedsakelig for vinningskriminalitet og bedrageri / økonomisk utroskap. Sammenligner vi nedgangen i straffegjennomføringer med samfunnsstraff med helgjennomføring med EK, får vi følgende sammenheng:

¹⁷ Straffegjennomføring i samfunn inkluderer her ”Program mot ruspåvirket kjøring” (tidligere ”Promilleprogram”), elektronisk kontroll (både hel- og delgjennomføring), § 16.1, prøveløslatelse og samfunnsstraff (tidligere samfunnstjeneste).

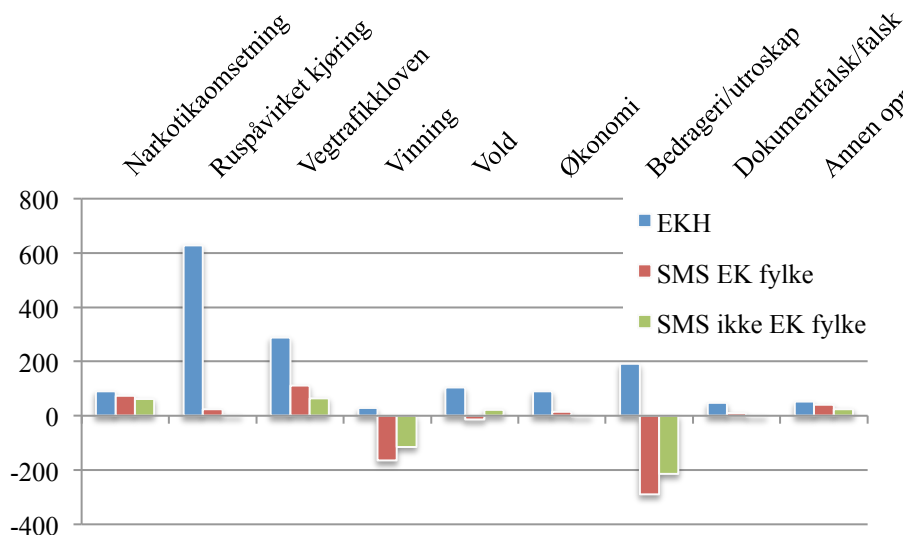
Figur 41: Differanse mellom helgjennomføring med EK og samfunnsstraff i prøveperioden 2008–2010 og perioden 2006–2008 for alle fylker. N EKH = 1520 og N SMS = -195.¹⁸

Som vi ser av figuren er nedgangen for samfunnsstraff innen lovbruddskategoriene vinning og bedrageri / økonomisk utroskap. For vinning er det en nedgang på 165 iverksatte tilsyn, mens EKH har 28 straffegjennomføringer for denne lovbruddskategorien. For bedrageri / økonomisk utroskap er nedgangen for samfunnsstraff (SMS) på 289 iverksatte tilsyn, mens helgjennomføring (EKH) har gjennomført 191 straffegjennomføringer for denne lovbruddskategorien.

¹⁸ EKH brukes her som forkortelse for EK helgjennomføring, SMS for samfunnsstraff, SMS EK fylke er samfunnsstraff i de fylkene som også har EK.

Figur 42: Sammenligning i differanse mellom helgjennomføring med EK (EKH) og samfunnsstraff i fylker med og fylker uten EK for EK prøveperiode 2008–2010 med tilsvarende periode 2006–2008 for alle fylker.

I figuren over har vi delt fylkene inn i fylker med EK og uten EK. For fylker med EK er det en nedgang i samfunnsstraff på gjennomsnittlig på 36 domfelte, mens det i gjennomsnitt er 159 færre iverksatte samfunnsstraffer i fylker uten EK. I fylker uten EK er det en sterkere økning for iverksatte tiltak for narkotikaomsetning og brudd på vegtrafikkloven. Det er også en sterkere nedgang i antall iverksatte tiltak for vinning og bedrageri / økonomisk utroskap i fylker uten EK.

For ”Program mot ruspåvirket kjøring” er det totalt sett en økning på 80 domfelte i perioden 2008–2010 sammenlignet med 2006–2008. Deler vi i fylker med og uten EK, finner vi en nedgang på 9 domfelte med ”Program mot ruspåvirket kjøring” i fylker med EK, mens det er en 89 flere domfelte som gjennomfører straff for ruspåvirket kjøring i fylker uten EK. Her er det forskjeller mellom EK-fylkene. I Oslo er det en økning i ”Program mot ruspåvirket kjøring” med 16 domfelte, mens Vestfold har en nedgang på 20 domfelte.

2.6.1: Forskjeller mellom prøv fylkene

Under skal vi sammenligne EK med andre straffereaksjoner i friomsorgen – hovedsakelig med samfunnsstraff, men også med ”Program mot ruspåvirket kjøring” for perioden 2006–2008 sammenlignet med prøveperioden for fylker med EK og fylker uten EK. Det er undersøkt for hovedlovbrudd, kjønn og alder og sett på differansen mellom de to årene før EK sammenlignet med prøveperioden for hvert fylke. Vi har også sammenlignet med andre fylker i regionen (fylker uten EK) for å se om forskjellene i EK-fylkene kunne skyldes andre effekter i EK-fylket. Tidsperiodene for andre fylker følger periodene for prøv fylket i regionen.

Oslo og region øst (Oslo og Østfold)

I perioden 2006–2008 ble det gjennomført 1084 straffereaksjoner ved Oslo friomsorgskontor. I perioden 2008–2010 ble det gjennomført 1594 straffereaksjoner, en økning på 510 fra foregående periode. 509 av disse ble gjennomført med elektronisk kontroll, hvorav 457 var helgjennomføringer og 52 var delgjennomføringer.

For Oslo var det en liten tilbakegang for vinningskriminalitet hvis man ser straffegjennomføring i samfunn under ett, mens økningen var sterk for brudd på vegtrafikkloven – både ruspåvirket kjøring og fart – vold og narkotikaomsetning. Denne økningen skyldes EK og ”Program mot ruspåvirket kjøring”.

Det var en nedgang i bruk av samfunnsstraff. Denne tilbakegangen omfattet i hovedsak lovbrudds-kategoriene bedrageri / økonomisk utroskap og vinningskriminalitet. Nedgangen i vinningskriminalitet er større enn antall vinningskriminelle i EK. Det har også vært en nedgang i antall domfelte som ble løslatt på prøve for lovbruddkategoriene bedrageri / økonomisk utroskap, dokumentfalsk / falsk forklaring og brudd på vegtrafikkloven. Det har vært en økning i antall prøveløslatte som var dømt for andre lovbrudd.

Sammenligner vi med andre fylker i region øst uten EK, finner vi at Østfold har en liten økning i antall domfelte i friomsorgen. Her er det 29 flere domfelte i perioden 2008–2010 sammenlignet med de to årene før (2006–2008). Her er det også en økning for brudd på vegtrafikkloven, særlig for fart, og også for vold og narkotikaomsetning. I Østfold har det vært en nedgang for bedrageri / økonomisk utroskap og økonomi. Disse endringene omfatter i særlig grad samfunnsstraffen, som likevel har en liten økning. Det er en sterk økning i antall prøveløslatte, men en nedgang i bruk av hjemmesoning.

Sett under ett er det i region øst en økning i ”Program mot ruspåvirket kjøring” og en nedgang i samfunnsstraff. Inkludert 509 som gjennomførte straff med EK (457 hel- og 52 delgjennomførere), ble det gjennomført 539 flere straffegjennomføringer utenfor fengsel i region øst i prosjektperioden.

Vestfold og region sør (Vestfold og Buskerud)

I Vestfold har det vært en nedgang i bruk av ”Program mot ruspåvirket kjøring” hvis vi ser de to periodene under ett. Det har vært en økning i bruk av prøveløslatelse, særlig for narkotikaomsetning, vinning og vold. For samfunnsstraff har det vært en nedgang for vinning, vold og bedrageri / økonomisk utroskap. Totalt har det vært en liten økning i antall domfelte med samfunnsstraff.

Sammenligner vi med andre fylker i region sør, finner vi en nedgang i Telemark for samfunnsstraffen med 19 domfelte. Totalt er det en nedgang i antall domfelte som soner utenfor fengsel i Telemark med 11 domfelte.

I Buskerud har det vært en økning i antall domfelte i samfunnsstraff med 29 domfelte.

For region sør som helhet får vi da en liten tilbakegang i ”Program mot ruspåvirket kjøring” og en økning i samfunnsstraff. Inkludert EK (med 252 hel- og 33 delgjennomførere) gjennomførte region sør 318 flere tiltak utenfor fengsel i prosjektperioden.

Rogaland og region sørvest (Rogaland, Agder)

For Rogaland er det registrert en nedgang i iverksatte tiltak med samfunnsstraff på 15 domfelte, sterkest for vold. Det har vært en økning for domfelte for ruspåvirket kjøring, fart og narkotikaomsetning.

Undersøker vi for Agder, finner vi en økning i antall domfelte i samfunnsstraff på 103. Økningen er sterkest for narkotikaomsetning, vold, ruspåvirket kjøring og fart. Det er også en økning i antall domfelte til program mot ruspåvirket kjøring. For Agder under ett er det en økning på 123 domfelte som soner straff i samfunn.

Undersøker vi for region sørvest, finner vi en økning i gjennomførte straffer utenfor fengsel på 494, hvor 421 av disse gjennomførte med EK. Den sterkeste økningen var i Agder for samfunnsstraff og ”Program mot ruspåvirket kjøring”.

Hedmark og region nordøst (Hedmark, Akershus og Oppland)

For Hedmark er det en liten økning i samfunnsstraff. Den sterkeste økningen her er for brudd på vegtrafikkloven, mens det er en tilbakegang for vold. Det var 165 domfelte som gjennomførte EK i perioden 2008–2010, 10 av dem som delgjennomførere.

I region nordøst finner vi Akershus med en nedgang i antall dømte til samfunnsstraff, hovedsakelig dømt for bedrageri / økonomisk utroskap, vinning, narkotikaomsetning og vold. Det er en økning av dømte for fart. Det er en nedgang i antall dømte til ”Program mot ruspåvirket kjøring”.

I Oppland er det nedgang i antall dømte til samfunnsstraff. Det er ellers små endringer periodene imellom. Samlet for region nordøst er det en nedgang for samfunnsstraff, særlig for økonomisk kriminalitet og vold. Det er nedgang for prøveløslatelser, særlig for vold og narkotikaomsetning.

Sogn og Fjordane og region vest (Sogn og Fjordane, Hordaland og Møre og Romsdal)

I Sogn og Fjordane har 102 domfelte gjennomført EK i perioden. 8 gjennomførte som delgjennomførere. Det var en nedgang i gjennomførte dommer med samfunnsstraff og med ”Program mot ruspåvirket kjøring”. Nedgangen i samfunnsstraff omfattet alle lovbruddskategorier.

I region vest for øvrig finner vi en økning i antall prøveløslatelser i Hordaland, samtidig som det er en reduksjon i hjemmesoning. For samfunnsstraff er det en reduksjon, sterkest for bedrageri / økonomisk utroskap, vinning og vold. Det har vært en økning av samfunnsstraff for dømte for ruspåvirket kjøring. Det har også vært en økning i ”Program mot ruspåvirket kjøring” i Hordaland.

I Møre og Romsdal er det også en nedgang i antall dømte som avslutter soningen med hjemmesoning. Det er også en nedgang for samfunnsstraff. Her er det vinning og bedrageri / økonomisk utroskap som går mest tilbake. Det er en økning for narkotikaomsetning og vold. For regionen under ett ser vi en økning i antall dømte for ruspåvirket kjøring, men en nedgang i samfunnsstraff. Her er nedgangen størst for bedrageri / økonomisk utroskap, vinning og vold.

Troms og region nord (Troms, Nordland og Finnmark)

I Troms er det en økning av prøveløslatelser med 35 domfelte, mange for vold og vinning. Det er en liten nedgang i bruk av hjemmesoning og samfunnsstraff, hvor den største gruppen er domfelte som er dømt for økonomisk kriminalitet. I Troms var det i perioden 2008–2010 197 som gjennomførte EK, 177 som hel- og 20 som delgjennomførere.

I region nord ser vi at det i Sør-Trøndelag også er en nedgang i bruk av hjemmesoning og en liten nedgang i samfunnsstraff; nedgangen er størst for økonomisk kriminalitet og bedrageri / økonomisk utroskap. Det er en økning for narkotikaomsetning og vold.

I Nord-Trøndelag er det kun små endringer periodene imellom. Det er noen færre som overføres til § 16.1 for narkotikaomsetning og vinning, og det er noen færre som får samfunnsstraff for vinning og for økonomisk kriminalitet / bedrageri / økonomisk utroskap. Ellers ingen vesentlige endringer periodene imellom.

I Nordland er det en økning i overføring til hjemmesoning. De fleste for vold, vinning og narkotikaomsetning. På motsatt side er det en nedgang i antall prøveløslatelser, flest for vinning, vold og narkotikaomsetning. Det var en økning i antall domfelte i samfunnsstraff. Økningen var sterkest for økonomi og bedrageri / økonomisk utroskap. Det var en nedgang i antall domfelte til samfunnsstraff for vinningskriminalitet.

I Finnmark var det en økt bruk av hjemmesoning, de fleste av disse er dømt for vold. Det var en nedgang i antall overført for prøveløslatelse. Det var også en nedgang i antall samfunnsstraffer, flest for bedrageri / økonomisk utroskap og narkotikaomsetning.

Region nord sett under ett har en nedgang i prøveløslatelser og samfunnsstraff og en økning i bruk av hjemmesoning og ”Program mot ruspåvirket kjøring”. Totalt var det 153 flere som gjennomførte straff i samfunn i region nord i perioden 2008–2010.

2.7: Tilbakefall

I forbindelse med denne rapporten er det gjennomført en foreløpig tilbakefallsmåling for alle som gjennomførte straff med EK i 2008. Uttrekket er gjort i kriminalomsorgens fagsystemer¹⁹. Undersøkelsen ble gjennomført 24. oktober 2011 kl. 10.00. Et senere uttrekk vil kunne gi et annet resultat.

Tilbakefall er målt for ny dom som er oversendt kriminalomsorgen for gjennomføring etter endt straffgjennomføring med EK. Det innebærer at dommen er ny. Forholdet som er idømt kan likevel ligge forut for straffgjennomføring med EK eller ha skjedd i gjennomføringstiden. Ved innvilgelse av EK blir det kontrollert for nye lovbrudd / ny siktelse. En slik siktelse vil utelukke straffgjennomføring med EK.

- Utvalget omfatter 99 domfelte som startet opp med EK i 2008. 6 domfelte ble overført fengsel etter brudd. Disse inngår i undersøkelsen.
- Gjennomsnittsalder ved iverksettelse var 36 år. Den yngste var 17 år, den eldste 72 år. 13 av de domfelte var kvinner.
- Gjennomsnittslengde på dom var 30 dager for de som gjennomførte EK. Fire gjennomførte EK som del av en lengre fengselsstraff (delgjennomførere).
- 26 domfelte hadde tidligere dom som var ført i Kompis. Det innebærer dom nyere enn 10 år. Av disse var ni tidligere dømt for narkotikalovbrudd, seks for ruspåvirket kjøring.
- 10 domfelte har nye dommer registrert i Kompis på undersøkelsestidspunktet. Av disse var fire av de nye dommene fra 2009, fem var fra 2010 og en fra 2011. Tre av dommene var for økonomisk kriminalitet (bedrageri / økonomisk utroskap), to for narkotikalovbrudd og to for ruspåvirket kjøring. De tre siste var for andre forhold.

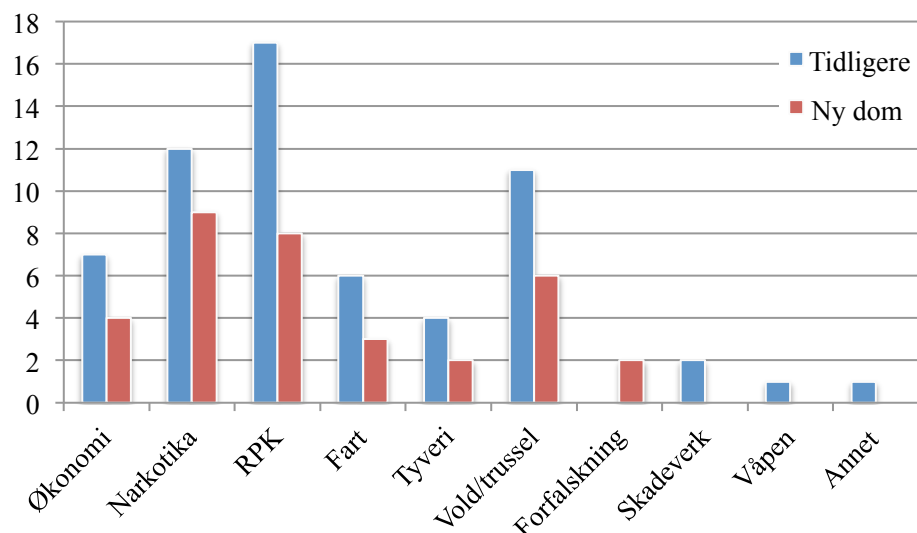
Første halvår 2009

For å kvalitetssikre resultatene for 2008 ble det også gjennomført en undersøkelse av alle domfelte i EK for 1. halvår 2009 som omfattet 401 domfelte. 12 ble overført til fengsel etter brudd på vilkår. Disse inngår i undersøkelsen. Undersøkelsen ble gjennomført 3. november 2011 kl. 13.00.

- Gjennomsnittsalder ved pålenking var 36 år. 61 av de domfelte var kvinner (15 prosent).
- Gjennomsnittslengde på dom var 32,5 dager, modus i fordelingen 26 dager, korteste dom var på 10 dager og lengste dom på 120 dager (delgjennomføring).
- 61 domfelte hadde tidligere dom som var ført i kriminalomsorgens fagsystem. Dette utgjør 15,2 prosent. Det var flest dommer for ruspåvirket kjøring med 17 dommer, narkotika med 12 dommer og vold og trusler med 11 dommer. Se figur 43 på neste side.
- 36 hadde pådratt seg nye dommer på undersøkelsestidspunktet. Dette utgjør 9 prosent av alle. 4 av de nye dommene var fra 2009, 18 dommer var fra 2010 og 14 dommer var fra 2011. For nye dommer var de dominerende lovbruddskategoriene narkotika med 9 dommer, ruspåvirket kjøring med 8 dommer og vold/trussel med 6 dommer.

¹⁹ Uttrekk hentet fra Kompis KIF og kontrollert mot Kompis KIA og Kompis Booking for alle domfelte.

Figur 43: Sammenligning for tidligere og nye dommer for 401 deltagere i EK 1. halvår 2009 målt per 3. november 2011 fordelt for hovedlovbrudd.

Målingen for 2009 bekrefter langt på vei resultatet fra 2008 om et tilbakefall på ca. 10 prosent. Det viser også at hoveddelen av tilbakefall skjer innenfor en tidsperiode på 2 år. Dette er også det tidsvinduet som brukes i den nordiske tilbakefallsmålingen (Kristoffersen m.fl., 2010).

Faktorer som påvirker tilbakefall etter EK.

Det avgjørende for tilbakefall er kjennetegn ved det utvalget som inngår i målingen. For EK inngår alle som har gjennomført EK i målingen, både hel- og delgjennomførere. Delgjennomførerne er foreløpig for få og har for kort tid etter endt straffegjennomføring for en egen måling av tilbakefall for denne gruppen. Det vil anbefales å gjennomføre en egen måling på denne gruppen senere.

For helgjennomførere er det også mange som har korte dommer og hvor dette er første dom. Det er ofte domfelte for økonomisk kriminalitet eller ruspåvirket kjøring som kjennetegnes av lavt tilbakefall. En mer omfattende tilbakefallsundersøkelse bør inkludere et større antall domfelte, eksempelvis 2008 og hele 2009, for også å kunne kontrollere for alder/kjønn, tidligere dommer og lovbruddskategori. På denne måten er undersøkelsene som er beskrevet i denne rapporten for små til å kunne finne forskjeller for bakgrunnsfaktorer for EK sammenlignet med gjennomføring i fengsel. Det vil også være hensiktsmessig å gjennomføre en måling som omfatter andre reaksjoner enn dom for å få et bedre bilde å analysere tilbakefallet med. Dette bør omsette andre straffereaksjoner, betinget dom, vilkår, bøter og forelegg i tillegg til eventuelle andre konsekvenser av lovbruddet (tap av førerrett, oppsigelse, karantene, innkreving av gevinst osv.).

Det er imidlertid lite trolig at resultatene vil variere vesentlig fra det vi har funnet for 2008 og 1. halvdel 2009. På den ene siden vil kriminalomsorgen bli flinkere til å velge ut hvem som passer til å gjennomføre straff med EK. Dette vil kunne redusere tilbakefallet. På den andre siden vil utvidelse til nye målgrupper kunne øke tilbakefallet.

Om et tilbakefall på omtrent 10 prosent er høyt eller lavt, er også et vanskelig spørsmål. Sett i forhold til tilbakefallstall for mange andre land eller i forhold til enkelte former for lovbrudd, så er tallene svært lave. I den nordiske residivrapporten oppgis tilbakefallet for løslatte i Norge å være 20 prosent, høyere for tyveri og narkotika, lavere for brudd på vegtrafikkloven og voldskriminalitet. Økonomikriminalitet skårer rundt gjennomsnittet. Det spiller også inn i hvilken grad tilbakefallet skjer til samme eller ny hovedkriminalitet.

Dømte for brudd på vegtrafikkloven eller voldskriminalitet gjentar like ofte samme type kriminalitet. De som er dømt for økonomisk kriminalitet vil oftere begå en annen form for kriminalitet neste gang. På samme måte er det variasjon i tilbakefallsprosenten etter gjennomføring av ulike straffereaksjoner. I de svenske tallene som inngår i den nordiske residivmålingen, gjengis residivtall for EK i Sverige fra 12 til 13 prosent, litt høyere for kvinnene.

Det er en kombinasjon av ulike faktorer som inngår i en vurdering av risiko for tilbakefall. Alder, lengde på dom, lovbruddskategori, antall lovbrudd i dom osv. Blant de gruppene med lavest tilbakefall i den nordiske residivmålingen, finner vi domfelte for økonomisk kriminalitet og brudd på vegtrafikkloven i aldersgruppen 45 år og eldre, som ikke har tidligere dommer og som er dømt til en kort fengselsdom. Mellom 3 og 5 prosent av disse får ny dom. Blant de med høy risiko for tilbakefall finner vi domfelte for vold eller narkotika med tidligere dom, alder 25–44 år og med kort fengselsstraff. Her er tilbakefallet mellom 50 og 60 prosent.

Den mest hensiktsmessige måten å bruke tilbakefallstallene på dette tidspunktet er for å få en indikasjon på om man har valgt ut en målgruppe som kan nyttiggjøre seg tiltaket (lavt antall overføring til fengsel etter brudd) og som har et lavt tilbakefall til ny kriminalitet. En undersøkelse som omfatter et større utvalg vil kunne gi mer informasjon som kan brukes til bedre utvelgelse av målgruppe og bedre tilpasse innholdet bedre til de målgruppene som får gjennomføre straff med EK.

3: Brukerundersøkelser for domfelte med elektronisk kontroll og innsatte i fengsel

Det ble gjennomført to brukerundersøkelser som en del av evalueringen av straffegjennomføring med elektronisk kontroll (EK). Den første omfattet deltagere som gjennomførte straff med elektronisk kontroll og den andre innsatte som gjennomførte straff i fengsel. Brukerundersøkelsen var tilgjengelig på bokmål og nynorsk og i engelsk oversettelse. Skjemaer vedlagt.

Begge undersøkelsene ble utformet som kvalitetsmålinger for å få et uttrykk for domfeltes fornøydhet med ulike tiltak og tilbud under soningen. Skjema for EK ble delt ut ved avlenking, dvs. når domfelte hadde avsluttet sin soning. Tilsvarende ble skjema i fengslene delt ut ved avslutningssamtale siste dag eller dagen før løslatelse fra anstalten. Sammen med skjemaet fikk domfelte en ferdig frankert konvolutt for innsending av skjema til forskeren. Skjema kunne også leveres EK-konsulenten eller i fengselet i lukket konvolutt for å bli sendt uåpnet til forskeren.

Begge skjemaene inneholder en kort orientering om formålet med undersøkelsen og informasjon om EK. Det ble også delt ut en kort rettleiding til utfylling av skjemaene og orientering om hvordan svarene behandles videre. Det ble opplyst om at det er frivillig å delta i undersøkelsen, at domfelte kunne hoppe over et eller alle spørsmålene og at det ikke skulle skrives navn på skjema. Skjemaet inneholdt ellers fire hoveddeler:

1. Om domfelte og situasjonen ved/før soningsstart.
2. Om elektronisk kontroll og informasjonen domfelte har fått om dette.
3. Om innholdet under straffegjennomføring med elektronisk kontroll / soning i fengsel.
4. Domfeltes egne vurderinger av tilbudet.

Undersøkelsen av EK ble gjennomført fra mai 2009 til november 2010, en periode på halvannet år. Det er sendt inn 782 svarskjemaer. Svarandelen er beregnet til 55,3 prosent.

For undersøkelsen i fengslene ble det valgt ut tre fengsler som deltok i tre ulike perioder. De tre fengslene var alle enheter med lavere sikkerhetsnivå, som vanligvis har innsatte som soner kortere dommer. Det ble sendt inn 148 skjemaer fra undersøkelsesperioden som omfattet et utvalg på 264 innsatte. Her er svarandelen beregnet til 56 prosent.

Under presenteres undersøkelsene og resultatene hver for seg før de oppsummeres samlet mot slutten av kapitlet.

3.1: Kvalitetsmålinger for straffegjennomføring med elektronisk kontroll

Brukerundersøkelsen var presentert som en kvalitetsmåling hvor formålet med undersøkelsen var å *utvikle tiltaket og gjøre en bedre jobb*.

I oppstarten ble det mottatt mange skjemaer uten påført navn på enhet. Det ble derfor valgt å påføre enhetsnavn og dato for utlevering av skjema i forkant, selv om dette kunne påvirke svarprosenten. Da hensikten med skjemaene var å bidra til utvikling av tiltaket og gjøre en bedre jobb i prosjektiden, var det viktig å vite hvilken enhet domfelte tilhørte så resultatene kunne tilbakeføres til riktig enhet. Resultatene ble tilbakeført til prosjektet i prosjektiden. Dette ble gjort gjennom oppsummeringer av resultater som ble presentert på prosjektledermøter, på konferanser og som ble distribuert som interne rapporter. Denne tilbakeføringen av resultater bidro til en positiv oppmerksomhet omkring brukerundersøkelsene, og ble et redskap for prosjektutvikling.

3.2: Brukerevalueringer for straffegjennomføring med EK

I den perioden undersøkelsen pågikk var det 1315 domfelte som gjennomførte straff med EK. 88,7 prosent av disse var menn, 11,3 prosent kvinner.

776 domfelte som svarte på undersøkelsen. Dette utgjør 55,3 prosent av alle som gjennomførte EK i den perioden undersøkelsen pågikk. Kvinner er overrepresentert blant de som svarte på skjema med 64 prosent. Det er forskjeller enhetene imellom, fra over 60 prosent for noen enheter til under 40 prosent for andre. Dette kan indikere at det var egenskaper ved enheten som påvirket svarprosenten. Fra de to fylkene med flest domfelte i perioden – Oslo og Rogaland med hhv. 417 og 385 domfelte i perioden – var det flere svar fra Rogaland, som hadde en dobbelt så høy svarprosent som Oslo.

Det er sammenlignet for de som har svart på undersøkelsen som helhet og for hver enhet. Oppgitt hovedlovbrudd for dom sonet med EK oppgis å være brudd på vegtrafikkloven, for en av enhetene er lovbruddet høy fart, for de resterende er det ruspåvirket kjøring. Det samme gjelder forkvinner, men dokumentfalsk er mest representert i et av fylkene. Undersøker vi hvilken lovbruddsgruppe som er høyest representert i forhold til faktisk lovbruddsfordeling, så er bildet litt mer variert. Her er det vinningskriminalitet som har relativt flere svar generelt, dessuten er bedrageri / økonomisk utroskap og vold overrepresentert i et par av fylkene.

Med hensyn til aldersgruppe er det relativt flere blant de yngste aldersgruppene og de over 60 år som har svart. Lavest svarprosent finner vi i aldersgruppen 30–39 år med 46 prosent. Her er det variasjon enhetene imellom.

Skjemaene fordeler seg jevnt over hele perioden oktober 2009–oktober 2010, men for oppstarts- og avslutningsmånedene er antallet svar lavt. Det samme gjelder for sommermånedene i 2009. Dette skyldes trolig at det ikke var gode rutiner for påføring av dato på skjemaene. Sammenlignes periodene mai–november 2009 med perioden mai–november 2010, er antallet svar stabilt (hhv. 253 og 242).

3.2.1: Hvem har svart og hvem har ikke svart

Den første delen av undersøkelsen etterspør personinformasjon fra den domfelte. Her er det spurt om et minimum av variabler for å ivareta personvernet når informasjonen ble fordelt på de enhetene med færrest deltagere. Samtidig var det viktig å få informasjon som kunne brukes for å sammenligne de som svarte med det totale utvalget.

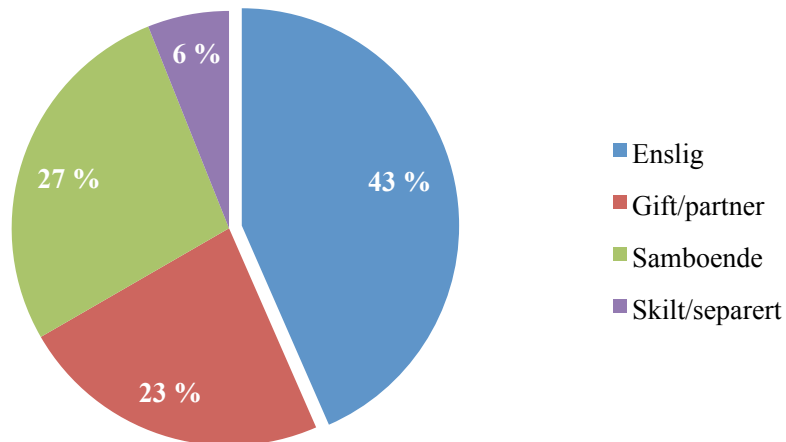
12 prosent av dem som svarte var kvinner. Dette er en litt høyere andel enn i utvalget, som var 11 prosent. Det er likevel høyere enn andelen kvinner i fengsel, som i 2009 var 9,5 prosent. For 2010 var antall kvinner i fengsel redusert til 8,8 prosent. I samfunnsstraff var andelen kvinner 16 prosent i 2009.

Gjennomsnittsalder blant dem som har svart er 35,5 år. Median (alder som er midt i utvalget) er 33 og modus (alder som oppgis oftest) er 21 år. De yngste var 18 år (5 personer) og de eldste var 73 år (2 personer). De eldste domfelte finner vi i Oslo, som har et gjennomsnitt på 39 år. De yngste domfelte finner vi i Sogn og Fjordane, som har et gjennomsnitt på 29 år.

3.2.2: Om de som svarer på undersøkelsen

Sivilstand (N=764)

Figur 44: Fordeling på sivilstand i prosent for de som har svart. 18 har ikke svart på spørsmålet. N=764.

Samlet oppgir nær 30 prosent at de er eller har vært gift, ytterligere 27 prosent at de er samboende, mens 43 prosent oppgir at de var enslige. Det er flere enslige og færre gifte enn i normalbefolkningen hvor 60 prosent lever i parforhold og to av tre som lever i parforhold er gift (SSB, 2011). Det er likevel vanskelig å sammenligne med et befolkningsgjennomsnitt da de som svarer er yngre, det er en overvekt av menn, og de bor i ulike deler av landet. I befolkningen er det stor variasjon i sivilstand avhengig av alder, kjønn og bosted.

Voksne som du bor sammen med (N=759)

På spørsmål om voksne samboende var svaralternativene: ingen, dine foreldre, samboer/ektefelle eller venner. Av de som svarte, svarte:

- 31,5 prosent at de bor alene.
- 18,5 prosent at de bor med sine foreldre.
- 43 prosent at de bor med samboer/ektefelle.
- 7 prosent at de bor med venner.

Undersøker vi for dem som oppgav at de var enslige på spørsmålet over, finner vi at 55 prosent av de enslige bor alene, 32 prosent hos sine foreldre og 13 prosent sammen med andre (venner eller samboer). 72 prosent av de som er skilt/separert oppgir at de bodde alene under straffegjennomføringen (33 domfelte).

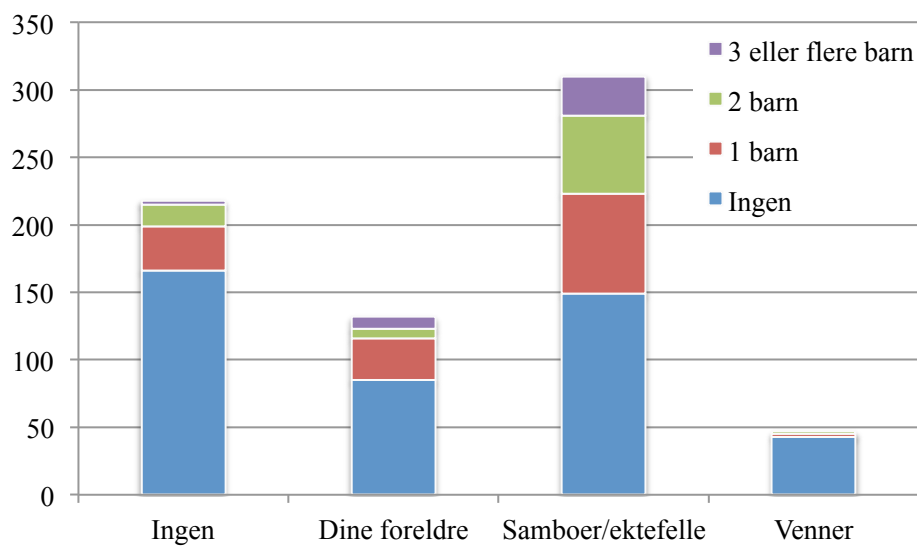
Barn under 16 år som du bor sammen med (N=714)

På dette spørsmålet kunne domfelte svare: ingen barn, 1 barn, 2 barn eller 3 eller flere barn.

- 62 prosent oppgir at de ikke bor sammen med barn.
- 20 prosent bor med 1 barn.
- 12 prosent bor med 2 barn.
- 6 prosent bor med 3 eller flere barn.

I figuren under er svar fra spørsmål om samboende voksne og barn kombinert, slik at vi får et mer helhetlig bilde av bosituasjonen. Her ser vi at tre av fire voksne som bor alene, heller ikke har barn. 15 prosent har et barn, 7 prosent har to barn og 1,4 prosent har tre eller flere barn. Totalt 54 domfelte oppgir at de bor alene med barn under soning, 35 av disse er menn. 35 prosent som oppgir at de bor hos sine foreldre, oppgir også at de bor med barn: 24 prosent at de bor med et barn, 5 og 6 prosent at de bor med hhv. to og tre eller flere barn. Flere enn 60 prosent av barna bor i familier med andre voksne (ektefelle/samboer).

Figur 45: Bor med barn i forhold til bosituasjon med voksne. N=714.

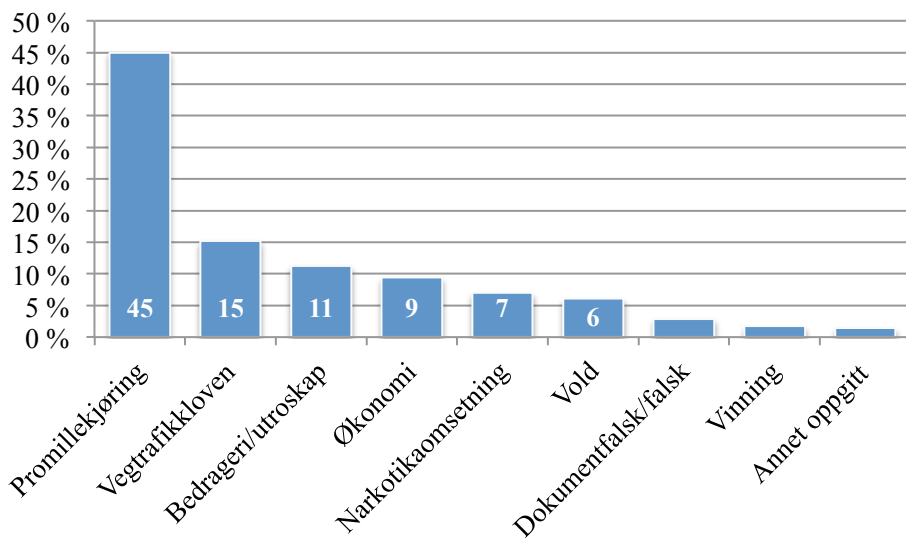

Hva er du dømt for i denne dommen? (N=724)

På dette spørsmålet skulle domfelte svare hvilket lovbrudd han/hun gjennomfører straff for. I skjemaet bes lovbruddet oppgis i tekst (og ikke som valgalternativer det skal krysses av for), og da oppgis lovbruddet ofte gjennom beskrivelse og uten referanse til lovhjemmel ", og kategoriseringen av lovbruddet kan derav bli upresis. De oppgitte svarene skiller seg ikke vesentlig fra fordelingen av faktiske lovbrudd i undersøkelsesperioden eller lovbruddsfordeling for hele prøveperioden. Det er litt flere som oppgir vinning enn det som går frem i utvalget. Det er også innbyrdes forskjeller mellom ruspåvirket kjøring og annen trafikkriminalitet.

45 prosent oppgir at de er dømt for ruspåvirket kjøring, 15 prosent oppgir brudd på vegtrafikkloven (fart), 11 prosent bedrageri / økonomisk utroskap. De tre oppgitte formene for økonomisk kriminalitet (bedrageri / økonomisk utroskap, økonomisk kriminalitet og dokumentfalsk / falsk forklaring) omfatter 22 prosent. 3 prosent oppgir annen vinningskriminalitet og 6 prosent oppgir vold.

Figur 46: Oppgitt dom for denne dommen i prosent. N=724.

Lengde på dom i denne dommen (samlet antall dager) (N=769)

Oppgitt gjennomsnittlig domslengde er 39 dager. Dette er 5 dager lengre enn gjennomsnitt for alle domfelte i prøveperioden. Årsaken til denne forskjellen kan være at delgjennomførere opplyser om sin totale domslengde. 72 personer har oppgitt dommer på lengre tid enn 120 dager (120 dager er maksimal gjennomføringstid med elektronisk kontroll). Median i fordelingen er 25 dager. Den domslengden som oppgis hyppigst er 21 dager.

Ble innkalt til personundersøkelse (PU) før du fikk denne dommen (N=691)

Spørsmålet var ment å avklare om domstolen har gjort undersøkelser (rekvirert personundersøkelse) for å undersøke forhold om den domfelte før dom ble avsagt. Det kan være flere forhold som utløser dette. Svaralternativene var ja eller nei.

26 prosent (168 domfelte) oppgir at det ble gjennomført personundersøkelse før denne dommen. 55 av disse ble dømt for ruspåvirket kjøring, 15 prosent for andre brudd på vegtrafikkloven, 17 prosent for økonomisk kriminalitet, 5 prosent for narkotika og 4 prosent for voldskriminalitet.

Er tidligere dømt for samme eller andre type forhold (N=758)

164 domfelte, 21 prosent av dem som har svart, oppgir at de tidligere er dømt for samme type forhold. Ytterligere 99 domfelte, 13 prosent av dem som har svart, oppgir at de tidligere er dømt for andre typer forhold. Krysser vi de to spørsmålene, er det nesten 34 prosent som oppgir at de enten er dømt for samme eller annen type lovbrudd tidligere. 3 prosent er dømt for både samme og annen type lovbrudd.

Domfelte i undersøkelsen oppgir flere tidligere lovbrudd enn hva som er gjenfunnet i systemet. Dette kan skyldes flere ting: både at domfelte oppgir alle tidligere lovbrudd uavhengig av om disse har ført til en straff i kriminalomsorgen (f.eks. bøter, forelegg osv.) og/eller at disse forholdene går lengre tilbake enn 10 år, som er maksimal grense for å få opplyst om tidligere lovbrudd.

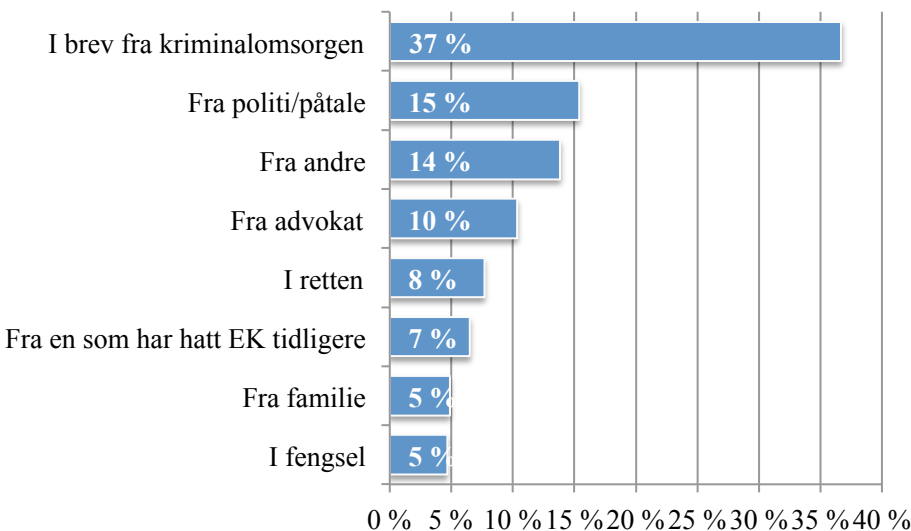
3.2.3: Informasjon til domfelte

I dette kapitlet gjennomgås spørsmål om informasjonen som domfelte fikk før søknad om EK og om motivasjonen for å søke om EK. Her er også spørsmål om informasjon som ble gitt til samboende.

Hvor fikk domfelte først informasjon om straffegjennomføring med EK (N=856)

Informasjon gjennom brev til domfelte var den viktigste kanalen for å nå potensielle helgjennomførere. I brevet, som sendes alle potensielle helgjennomførere etter rettskraftig dom, opplyses det om at de har 14 dager til å søke om EK. Denne søknadsfristen overholdes strengt og innlevering av søknad etter fristen er avslagsgrunn.

Figur 47: Hvor fikk domfelte først informasjon om straffegjennomføring med elektronisk kontroll. N=856.

Figuren over viser at 37 prosent av de domfelte fikk sin første informasjon i brev fra kriminalomsorgen. Denne andelen har sunket gjennom undersøkelsesperioden. Per 1. desember 2009 var denne andelen 47 prosent. Merk at flere domfelte her har angitt flere informasjonskilder (N=856). Det kan være interessant å se på de lokale forskjellene og hvordan politi/påtale og advokater i noen fylker synes mer aktive i å informere om ordningen. Dette kan påvirke andelen som søker EK og hvilken informasjon som gis.

Informasjon om innholdet i soningen og hva som var forventet var god nok / riktig (N=766)

Domfelte skal svare om han/hun er fornøyd med den informasjonen han/hun har fått på en firedelt skala fra helt uenig til helt enig. Om informasjon svarer 85 prosent at de er helt enig i at de fikk god nok / riktig informasjon om innholdet i soningen og hva som var forventet av ham/henne. Ytterligere 9 prosent var litt enig. 6 prosent var litt eller helt uenig i dette.

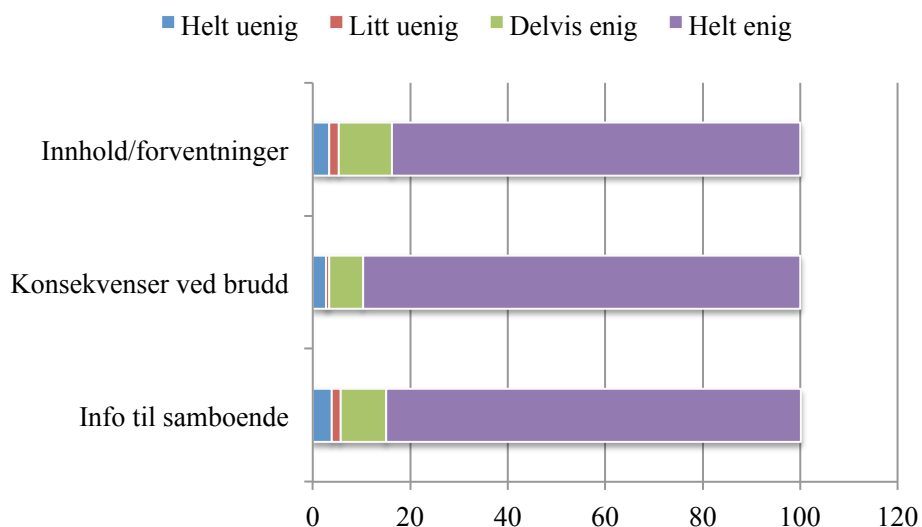
Informasjon om konsekvenser ved brudd var god nok/riktig (N=764)

Her svarer hele 90 prosent at de er helt enig i dette, og ytterligere 7 prosent at de er litt enig. Kun 3 prosent er litt eller helt uenig i dette.

Informasjon til voksne jeg bor sammen med var god nok (N=616)

Her svarer 84 prosent at de er helt enig i dette, og ytterligere 11 prosent at de er litt enig. 5 prosent er enten helt eller litt uenig i at informasjonen til voksne samboere var god nok.

Figur 48: Fornøydhetsgrad med informasjon om innhold/forventninger, konsekvenser ved brudd og informasjon til samboende voksne under gjennomføring av EK. N = hhv. 766, 764 og 616.

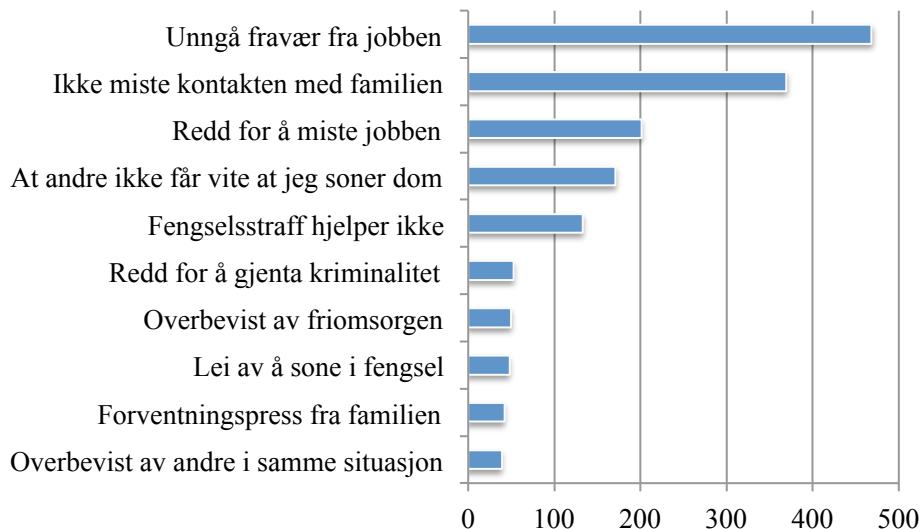
I kommentarfeltet under spørsmål om god nok informasjon til samboende har 342 ført inn kommentarer. Over kommentarfeltet er det etterspurt hvilken informasjon de mener er viktig at dine pårørende / personer som du bor sammen med får om EK. De vanligste kommentarene omfatter behov for informasjon om konsekvenser, vilkår som viktighet av overholdelse av tidspunkter, rusforbud osv. Noen etterlyser informasjon om ansvar for å følge opp eller støtte domfelte under straffegjennomføringen.

Hva var den viktigste motivasjonen for å søke om å få EK? (N=1574)

Dette spørsmålet inneholdt både avkrysningsbokser og mulighet for å kommentere valgene. Det var også mulig å krysse av flere bokser. Se figur 49 neste side.

Høyest skåre finner vi for å unngå fravær på jobben, som får nær 30 prosent av alle svarene. Nær 25 prosent oppgir motivasjon som å ikke miste kontakten med familien, mens 13 prosent oppgir frykt for å miste jobben. Nær 11 prosent oppgir også at andre ikke skal få vite at han/hun soner dom som motivasjon.

Figur 49: Viktigste motivasjon for å søke EK. N=1574.

Det er 120 som svarer "annet". Kategorien "annet" inneholder ofte en spesifisering av de over nevnte kategoriene, f.eks. viktig jobboppgaver i perioden, trenger penger for å betale boten eller har syke barn/pårørende osv. Andre uttrykker frykt for hva fengsel er og/eller hva andre vil tenke om dem hvis de skulle sone straff i fengsel. Det siste gjelder særlig i forhold til barn.

3.2.4: Kontakt med friomsorgen og innholdet i soningen

Denne delen av spørreskjema omfatter tiltak og tilbud domfelte hadde under soningen. Her etterspørres informasjon om sysselsetning samt behandlings-, oppfølgings- og kvalifiseringstiltak i samarbeid med andre.

Spørsmålene tok utgangspunkt i begrunnelsene om individuelt differensierte tiltak og føringer i Stortingsmelding nr. 37 (2007–2008), og samarbeidsavtaler og strategier i kriminalomsorgen, som vektlegger lokalt forvaltningssamarbeid og at de domfelte har de samme rettigheter og plikter som andre innbyggere i kommunene. For domfelte som gjennomfører straff i EK er det også mulig å tilrettelegge ulike former for tiltak som en del av sysselsetningen og/eller erstatte et av de faste oppmøtene for friomsorgen med avtale hos behandler.

I forbindelse med innsøking i EK vil det også være naturlig med kontakt mellom kriminalomsorgen og forvaltningssamarbeidspartnere for de domfelte som mottar tiltak eller tilbud under straffegjennomføringen i EK.

Sysselsetning under straffegjennomføringen (713)

Første spørsmål skal avklare hvilken sysselsetning domfelte hadde i perioden under straffegjennomføring med EK. Her var det ikke brukt kategorier, men et åpent kommentarfelt.

Den vanligste kommentaren er ”jobb”, ”min vanlige jobb” eller ”fast jobb”. Noen oppgir skole eller kombinasjoner av skole og jobb. Noen oppgir annen form for sysselsetning; ”pleid min syke far”, ”dagsenter og passet hunden”. Det er vanskelig å avgjøre hvorvidt sysselsetningen er opprettet for formålet, enten av domfelte eller i samarbeid med friomsorgen, eller om dette er domfeltes ordinære sysselsetning. Mange ganger er sysselsetningen beskrevet med navn på arbeidsplass og/eller oppgaver.

Det er grunn til å anta at de fleste har hatt sysselsetning i den jobben de hadde før straffegjennomføringen. Noen kan ha valgt en annen og midlertidig arbeidsplass i perioden for å unngå oppmerksomhet om at de gjennomførte straff. Det kreves en kontaktperson på sysselsetningsstedet. Noen har skaffet seg nytt arbeid som sysselsetning etter kontakt med NAV Arbeid. Andre har fått tilbud om sysselsetning gjennom friomsorgen hos oppdragsgivere som ellers brukes i forbindelse med samfunnsstraff eller frigang.

Sysselsetning regnes som en fast og avgrenset aktivitet som kontrolleres. For noen omfatter dette også studier, rehabilitering eller andre aktiviteter med et fremtidig mål for den domfelte. Hva som omfattes som sysselsetning vurderes også i forhold til målsetning i gjennomføringsplan som eventuelt inkluderer andre samarbeidspartnere som har kontakt om dette ut over gjennomføringstiden i EK. Krav til sysselsetningen er at den har et omfang på mellom 20 (15) og 40 timer per uke og at den er kontrollerbar.

Tiltak domfelte har kontakt med i gjennomføringstiden (N=263)

Spørsmålet handler om hvilke etater, organisasjoner eller tiltak domfelte har hatt kontakt med i gjennomføringstiden; NAV Arbeid, NAV Trygd, sosialkontor, behandling for fysisk helse, behandling for psykisk helse/rus, frivillige organisasjoner, skole/kurs og økonomirådgiver. Det er 263 domfelte som har krysset av for en eller flere av tiltakene. Dette utgjør 34 prosent av alle som har svart:

- 84 har krysset av for NAV Arbeid. Dette utgjør 11 prosent av alle. Av de som har krysset av for kontakt med NAV Arbeid, er det 5 domfelte som også har hatt kontakt med NAV Trygd, 5 andre har også vært i kontakt med sosialkontoret, mens 2 også har hatt kontakt med behandler for fysisk helse. 4 personer har både vært i kontakt med behandler for psykisk helse/rus, trygd/sosialkontor og NAV Arbeid.
- 42 domfelte har krysset av for kontakt med NAV Trygd. Dette utgjør 5,4 prosent av alle. Her er det 5 som også har hatt kontakt med NAV Arbeid, 1 med sosialkontor, 2 med behandling for fysisk helse og 5 med behandling for psykisk helse/rus.
- Det er 25 domfelte som oppgir kontakt med sosialkontor. Dette utgjør 3,2 prosent av alle. Her er det 5 som også har hatt kontakt med NAV Arbeid og 3 med behandling for fysisk helse samt 4 med behandling for psykisk helse/rus.
- 36 oppgir kontakt med behandling for fysisk helse. Dette utgjør 4,6 prosent av alle. Blant dem som har hatt kontakt med behandling for fysisk helse, er det 2 som også har hatt kontakt med NAV Arbeid, 2 med NAV Trygd og 3 med sosialkontor. 4 oppgir at de også har hatt kontakt med behandling for psykisk helse/rus.
- 35 oppgir at de har kontakt med behandling for psykisk helse/rus. Dette utgjør 4,5 prosent av alle. Her oppgir 5 at de også har hatt kontakt med NAV Arbeid, 4 at de også har hatt kontakt med NAV Trygd, 3 at de også har hatt kontakt med sosialkontor og 4 at de har hatt kontakt med behandling for fysisk helse.
- På spørsmål om kontakt med frivillige organisasjoner svarer 45 domfelte ja på dette. Dette utgjør 5,8 prosent. Blant disse inngår 5 som også har hatt kontakt med NAV Arbeid, 5 med NAV Trygd, 4 med sosialkontor, 2 med behandling for fysisk helse, 4 med behandling for psykisk helse/rus.

- 43 domfelte oppgir å ha hatt kontakt med skole/kurs i gjennomføringstiden. Dette utgjør 5,5 prosent av alle. Av disse er det 5 som også oppgir kontakt med NAV Arbeid, 1 med NAV Trygd, 1 med sosialkontor, 2 har hatt kontakt med behandling for fysisk helse, 3 har hatt kontakt med behandling for psykisk helse/rus. 3 oppgir kontakt med frivillige organisasjoner.
- 11 domfelte oppgir kontakt med økonomirådgiver. Dette utgjør 1,4 prosent av alle. 1 av disse har også hatt kontakt med NAV Arbeid, 3 med sosialkontor, 2 med behandling for fysisk helse, 1 med behandling for psykisk helse/rus, 2 med frivillige organisasjoner og 1 med skole/kurs.

Som et oppfølgingsspørsmål bes den som svarer om å krysse av for eventuelle andre tiltak (f.eks. oppfølgingsklasser, samarbeid med andre etater, ansvarsgrupper osv.). Domfelte bes om å spesifisere dette i et kommentarfelt.

Her er det 19 domfelte som har oppgitt tiltak som ikke er spesifiseringer av tiltakene som er listet i spørsmålet før. Av disse er det 7 som oppgir de individuelle samtalene med kriminalomsorgen. 1 har ført inn LAR-tiltak, 1 har opplyst om bruk av psykolog. Andre har ført inn treningsaktiviteter, bibliotek osv.

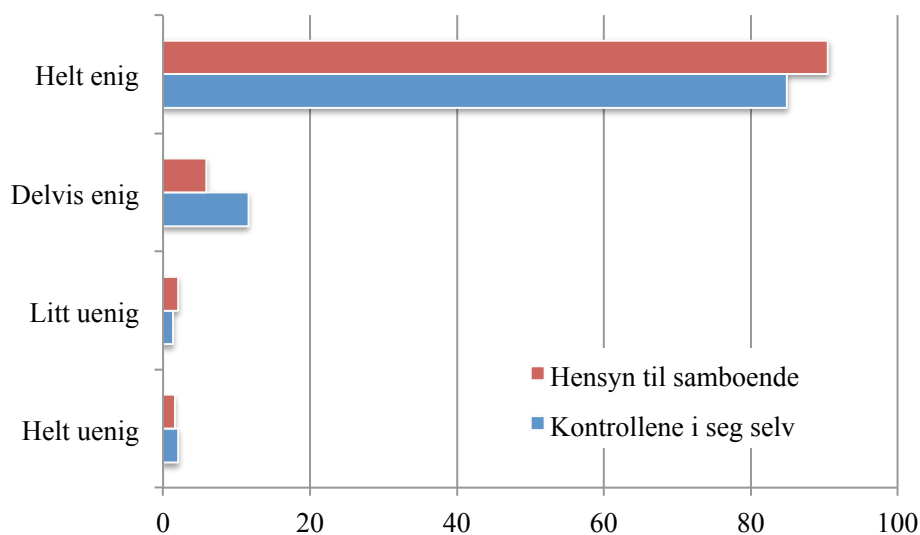
Ser vi oppgitte tiltak samlet, er det en gruppe på seks personer som oppgir at de har hatt kontakt med flere tiltak samtidige og ut fra dette har et behov for koordinerte tjenester eller vurdering for individuell plan. Dette utgjør mindre enn en prosent av alle. 36 oppgir kontakt med behandling for fysisk helse, og 35 kontakt med behandling for psykisk helse/rus. Det er et overlapp mellom disse gruppene på fire personer. Det innebærer at 67 personer har hatt kontakt med en eller annen form for behandlingstiltak under gjennomføringen. Dette utgjør 8,6 prosent av alle.

3.2.5: Kontroller

Domfeltes opplevelse av gjennomføringen av kontroller (N=707)

Her var det to fornøydhetsspørsmål med en firedelt skala fra *helt uenig* til *helt enig*. Det første spørsmålet handlet om kontrollene i seg selv, det andre om hvordan domfelte opplevde at pårørende, samboende og kolleger ble tatt hensyn til under kontrollene. Det var også et åpent kommentarfelt under spørsmålene.

Figur 50: Fornøyd med hvordan kontrollene er blitt gjennomført / hensyn til pårørende, samboende og kolleger. N=682.

Som figur 50 på forrige side viser, var de aller fleste helt eller delvis enig i påstanden om at de er fornøyd med måten kontrollene har blitt gjennomført på og at pårørende, samboende og kolleger er blitt tatt hensyn til under kontrollene. 15 personer er helt uenig og ytterligere 10 er litt uenig i at de er fornøyd med kontrollene. 11 personer er helt uenig og ytterligere 14 personer er litt uenig i påstanden om at de er fornøyd med måten pårørende, samboende og kolleger er blitt ivaretatt på. Det er 14 domfelte som både er helt/litt misfornøyd med kontrollene og helt/litt misfornøyd med hvordan pårørende/samboende og kolleger er blitt ivaretatt på.

Den domfelte ble i spørreskjemaet bedt om å kommentere måten kontrollene har blitt gjennomført på. Her svarer 330 med en kommentar. Av disse er svarene positive fra 277, som utgjør 84 prosent av alle som har svart. Eksempler på slike kommentarer er:

- Hjemme fekk jeg kontrollene i gongen son at ungene slap å se de de va veldi greit.
- Innvending på synlig sort veske båret inn foran nysgjerrig nabo ble tatt hensyn til. Bra. En ryggsekk er alt som skal til.
- Det ble tatt hensyn til meg feks. Hvis jeg har besøk hos meg av venner/familie, da slapp jeg å bli kontrollert inne men jeg gikk ut til EK-kontroller, mens gjestene var inne hos meg.
- Alle har vært veldig høflige og snille og blide. Jobb-kontrollene har vært veldig diskre.
- Meget fornøyd. Som forespurt svært diskret u/hjemmekontroller.

Av de 53 negative kommentarene uttrykker en tredel om ønske om hyppigere kontroller, f.eks.:

- Alt for lite kontroller. Slik som i helgene og høytider kunne egentlig tatt med ei eller 2 pils uten at det ble oppdaget. Men av sikkerhetsmessige grunner turte jeg det ikke. Men ser man tilbake, ser man det.
- Hadde forventet oftere kontroll, især hjemme. Om jeg hadde hatt behov for å ruse meg, ville det vært ganske lett å føle en falsk trygghet og gi etter. Var ikke aktuelt, men tenker på andre.

Noen kommenterer at man varsles for sent før kontrollen kommer (rutine er ca. 5 minutter før):

- Kunne ringt litt lenger i forveien enn 5 min. 15–20 min. kanskje? (før alkotest).

Det er noen kommentarer om plassering av tidspunkt for kontrollene:

- IOM at jeg har ett barn på 9 år kunne kontroller hjemme blitt tatt noe senere på kvelden for å unngå spm om hvem/hva/hvorfor! :)
- Litt leit å bli vekket tidlig i helgen for promille kontroll når en jobber hardt hele uken.
- Jeg fikk kontroll på min bursdag, det synes jeg var unødvendig for jeg ville ikke at andre skulle vite at jeg sonet.

Og igjen var det noen som opplevde selve besøket som konfliktfylt:

- Litt for ufyselig og få besøk av tidligere speidere av meg.
- Kunne kanskje ha vært en mer individuell vurdering av behov for alkotest.
- Føles alltid ukomfortabelt å bli kontrollert i hjemmet.

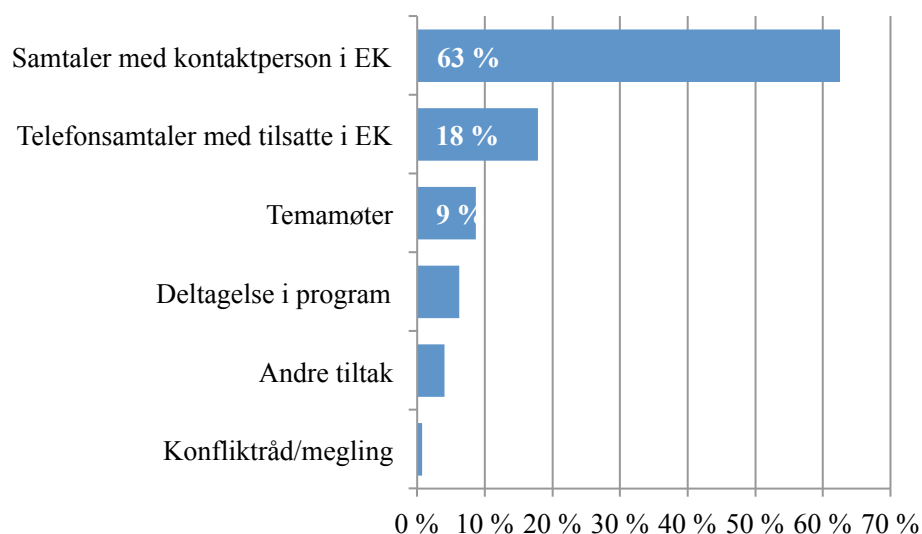
De aller fleste opplever kontrollene som positive og har positive kommentarer til gjennomføringen av kontrollene. En liten gruppe er negative og har også gitt negative tilbakemeldinger. Av de 53 negative kommentarene er det 11 som også har gitt negative skårer på spørsmål om de var fornøyd med måten kontrollene har blitt gjennomført på og 8 som har gitt negative skårer på spørsmål om hvordan pårørende, samboer og kolleger ble tatt hensyn til under kontrollene. Dette utgjør hhv. 1,6 og 1,2 prosent av de som har svart.

3.2.6: Tilbud

Tilbud som har vært viktigst for domfelte (N=724)

Igjen har domfelte mulighet for å krysse av for en eller flere alternativer fra en valgmeny og skrive inn egne kommentarer om valgmulighetene:

Figur 51: Tilbud som har vært viktigst for domfelte i EK. Relativ fordeling av svar. N=724.

Som vi ser av figuren er samtaler med kontaktpersonen i EK det de fleste trekker frem som viktigst under straffegjennomføring med EK. Her svarer mer enn 60 prosent at samtaler er det viktigste tilbudet. Samtaler kan omfatte flere ulike tilbud som individuelle samtaler ved oppmøter, generelle samtaler ved oppmøter og kontroller, av- og pålenking osv. Tilbudet om samtaler over telefon er også en form for samtaler, og skårer også høyt med 18 prosent av alle svar. Muligheten for å ta kontakt på telefon 24 timer i døgnet, 7 dager i uken, gjør at domfelte alltid kan kontakte noen om sin egen straffegjennomføring. Det kan innebære endring av avtaler i aktivitetsskjema eller spørre om andre forhold. Slår vi sammen disse to samtalemulighetene omfatter de mer enn 80 prosent av alle svar.

Relasjonelt arbeid er en av de prioriterte områdene i innholdsarbeidet. Samtalemotodikken Motiverende samtale (Motivational Interviewing) er en felles metode for legge til rette for domfeltes *endningsprat*. Samtaleformen skal bidra til å motivere til og skape ønske om endring, og tilsatte skal bistå den domfelte i å ta egne valg og finne veier i eget liv.

Temamøter er krysset av for ni prosent av svarene. Noen enheter har praktisert ulike former for temamøter. Det kan være gruppetilbud til deltagere som møter på friomsorgskontoret, eller i andre lokaler, en til to ganger per uke for et tema, f.eks. økonomi, rus, om å være under straffegjennomføring osv.

Deltagelse i program er valgt for seks prosent av svarene. Noen enheter bruker kognitive programmer som ”Trafikk og rus”, ”Trafikk og fart” eller ”En-til-en”. Dette er programmer som også brukes i andre sammenhenger i friomsorgen. Programdeltagelse er noen steder organisert sammen med domfelte i andre straffereaksjoner i friomsorgen. Andre tiltak er det krysset av for i 29 svar, og alternativet er kommentert med ulike tilbud: Samtale med *sykepleier*, *sosionom* eller *jobb*, *kurs*, *utdanning*. Noen har svart *ingen* eller *ønsker ikke barnevakt*.

Det er også spurt om hvilke tilbud domfelte selv ville velge. Her er det et flertall som svarer trening, eller konkrete treningsaktiviteter. Andre ønsker å være mer på jobb, mens noen ville ha mer mulighet for besøk til familie, venner osv. Noen begrunnelser er generelle, andre spesifikke i forhold til den enkeltes livssituasjon:

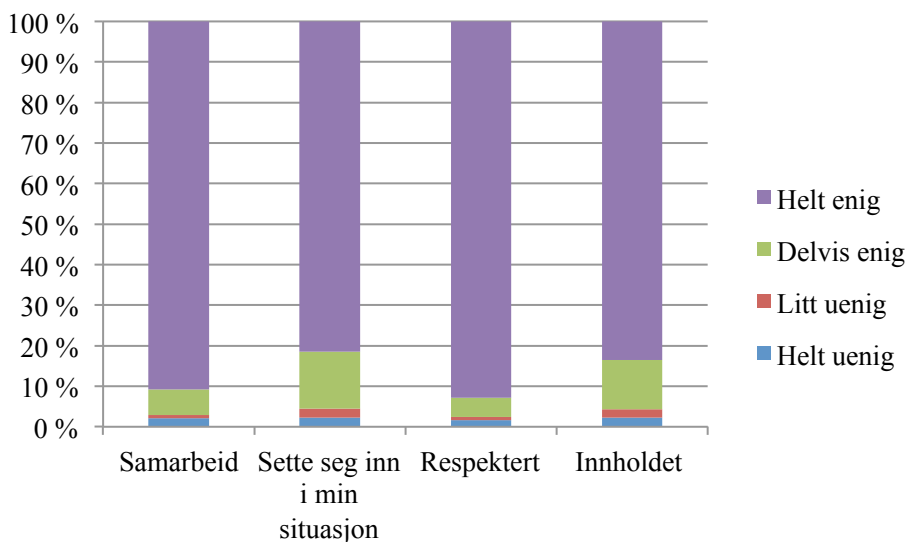
- Litt mer utetid, slik at jeg kunne fått trent ved siden av skole, og sånn at jeg kunne gått på butikken når jeg hadde tvungen innetid.
- Tiltakene må bedre tilpasses den enkelte. Tid til å gå tur med bikkja.
- Mulighet til å trene. Enten med mer permisjon ut over de 5 t i uken, eller egen permisjon 3 t i uken til trening. (...) Egen permisjon (eks 2 t bare med familien). Ta ungene ut på kino, spise eller andre aktiviteter. (...).
- Ingen! Man soner hjemme, kontra fengsel. Fint slik det er. Tross alt har man utført en ulovlig handling.
- Mer tid til å dyrke hobbyer. Som meg jeg er ivrig fisker. Og om høsten er min beste tid. Og med 5 timer perm er for lite.

3.2.7: Oppfatning om straffegjennomføringen

Siste del av skjema omhandler domfeltes oppfatninger av straffegjennomføringen. Denne delen består i hovedsak av påstander om ulike forhold ved soningen på en firedelt skala hvor domfelte kan svare fra *helt uenig* til *helt enig*:

Om domfelte er fornøyd med samarbeidet med friomsorgen under gjennomføring av EK (N=763):

Figur 52: Om domfelte er fornøyd med samarbeidet med friomsorgen, de ansatte har vært flinke til å sette seg inn i min situasjon, respekt for mitt hjem og privatliv og samarbeid om innholdet i EK. N=hv. 763, 763, 745 og 736.

Som vi ser av figuren, første søyle i diagrammet, svarer mer enn 90 prosent av de domfelte at de er fornøyd med samarbeidet med friomsorgen under straffegjennomføring med EK. Kun 3 prosent sier seg helt eller litt uenig.

Om de ansatte har vært flinke til å sette seg inn i domfeltes situasjon (N=763):

Søyle to i fig. 53 viser den relative fordelingen for spørsmål om hvordan domfelte er fornøyd med om ansatte i EK er flinke til å sette seg inn i domfeltes situasjon. Her ser vi at noen flere er delvis enig, men at mer enn 95 prosent er helt eller delvis enig i dette. 4,5 prosent svarer at de er helt eller delvis uenig i dette.

Respekten for hjem og privatliv, respektert og samarbeid om innhold under soning (N=745):

Det er to fornøydhetsspørsmål som omhandler hvor fornøyd domfelte er med ivaretagelse av hjem/privatliv og hvordan hun/han har opplevd samarbeid med de tilsatte i EK om innholdet under soningen. I likhet med det forrige spørsmålet er det mange som er svarer at de er helt enig i påstanden med 93 prosent. Ytterligere 4,5 prosent er delvis enig, mens 1 prosent er delvis uenig. Kun 1,5 prosent er helt uenig i påstanden.

Dette er et positivt resultat for ordningen og viser hvordan tilsatte og kontrollører i EK i hovedsak klarer å ivareta domfeltes hjem og privatliv. Sett sammen med høy grad av fornøydhet med informasjon om EK til domfelte og samboende voksne og at domfelte er fornøyd med måten kontrollen er gjennomført på, er det en overveldende positiv tilbakemelding i forhold til hvordan domfelte har opplevd straffegjennomføringen.

Tilsatte og domfeltes samarbeid om hva innholdet under soningen skulle være (N= 736):

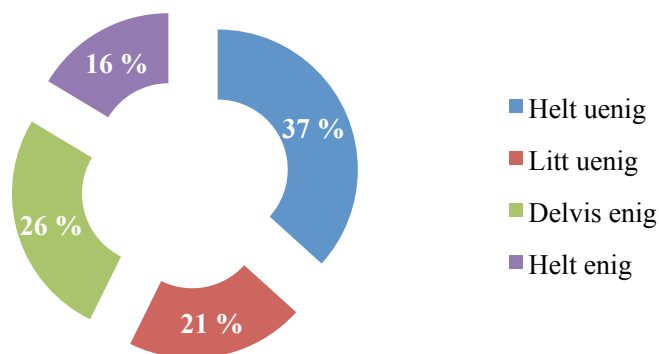
Her er det også 95 prosent som svarer at de enten er helt eller delvis enig i påstanden om at det var et godt samarbeid, mens 4,5 prosent er uenig i påstanden om godt samarbeid om innholdet.

For de fire fornøydhetsspørsmålene over er det en samvariasjon mellom besvarelsene. De som er helt eller delvis enig i en av påstandene, er også enig i de øvrige.

Jeg synes EK har vært krevende å gjennomføre (N=763):

Spørsmålet om EK har vært krevende å gjennomføre er i seg selv et krevende spørsmål fordi begrepet *krevende* kan oppleves ulikt. Det er derfor ikke lett å vite om påstanden er ment positivt eller negativt i forhold til å gjennomføre straff med EK. På den ene siden skal straff være krevende, på den andre siden legges det til rette for at straffegjennomføringen i minst mulig grad skal oppleves krevende. I dette oppstår tolkninger av begrepet krevende og/eller ulike måter å reflektere om straffen på.

Figur 53: Domfelte synes EK har vært krevende å gjennomføre. Relativ fordeling. N=763.

58 prosent svarer at de helt uenig eller litt uenig i påstanden, hvor 37 prosent er helt uenig og 21 prosent er litt uenig. 26 prosent er delvis enig og 16 prosent er helt enig i påstanden om at EK er krevende å gjennomføre.

I gjennomgang av brukerundersøkelser 1. januar 2010 ble det foretatt en sammenligning mellom svar på spørsmål om domfelte syntes EK hadde vært krevende å gjennomføre og en klassifisering av utsagn om fordeler og ulemper med EK (spørsmål under). På denne måten ble det forsøkt å finne ut hvordan domfelte forstod spørsmålet om EK opplevdes som krevende. I gjennomgangen ble positive og negative utsagn og klasset antall utsagn og retningen på disse (positiv vs. negativ). Gjennomgangen viste ikke noe entydig bilde, men det var en liten overvekt av positive utsagn om EK for domfelte som også svarte at de var helt uenig i at EK var krevende å gjennomføre.

Det er også gjort en sammenligning mellom spørsmålet om EK opplevdes som krevende og spørsmål om straffegjennomføring med elektronisk kontroll har bidratt til å endre min situasjon. Det er også et spørsmål med god spredning i svarene. Her viser sammenligningen at de som opplever at EK har bidratt til å endre deres situasjon oftere er helt uenig i at EK er krevende. Mange opplever derfor det at tiltaket ikke er krevende, er det som fører til endring. Dette gir mening i en pedagogisk sammenheng.

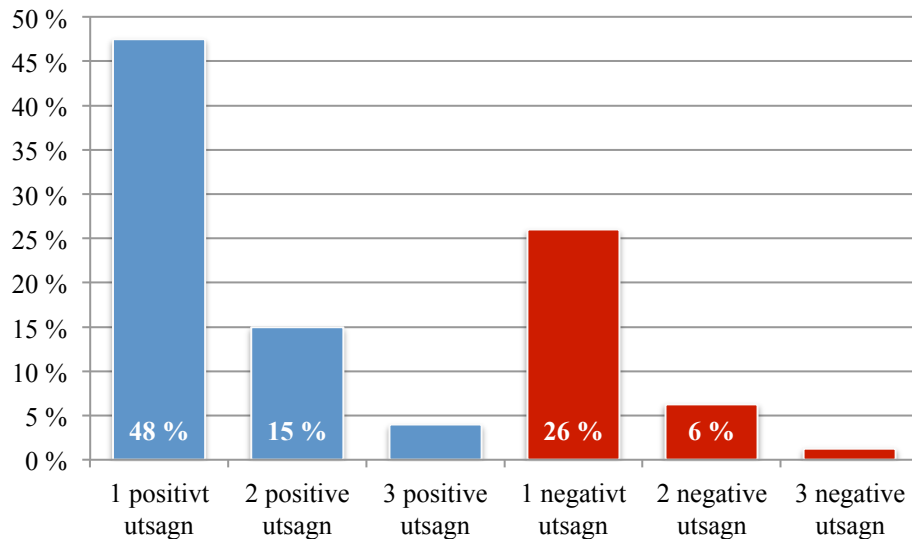
Jeg vil anbefale en venn å søke EK (N=754):

Her svarer mer enn 90 prosent at de er helt enige i at de ville anbefale en venn å søke EK, og ytterligere syv prosent at de er delvis enig i påstanden. Kun 3 prosent er enten litt uenig eller helt uenig i påstanden om at de ville anbefale en venn å søke EK.

Fordeler og ulemper med EK: Hvordan har det vært å sone med fotlenke? (N=627):

Her svarer domfelte med positive og/eller negative utsagn på spørsmålet om fordeler og ulemper med EK:

Figur 54: Klassifisering av positive og negative utsagn om EK. Relativ fordeling (N=400).

Figur 54 viser fordeling for 400 utsagn gjort av hele utvalget per 1. januar 2010. Figuren viser en relativ fordeling av utsagnene etter antall utsagn og retning i utsagnene. To av tre utsagn er positive (66 prosent), 48 prosent består av et positivt utsagn, 15 prosent av to positive utsagn og fire prosent av tre eller flere positive utsagn. En av tre utsagn er negative, 26 prosent av disse består av et negativt utsagn, 6 prosent består av to negative utsagn og 1 prosent består av tre eller flere negative utsagn.

Eksempel på positive utsagn er:

- At du kan fortsette arbeidet er den viktigste saken. Alt annet er uproblematisk og ulemperne har vært små.
- For: beholde jobb, samvær med barn/kjæreste.
- Fordelene er jo at man kan være hjemme blant familie og venner.
- Hovedsakelig - bra fordi jeg ble ikke borte fra mine hverdagsrutiner. Ekstra bra for personer (som meg) m/familie. Ulemper -> ingen.
- Ingen rus. Har fått hodet på plass igjen :)

Eksempel på negative utsagn er:

- Litt klaustrofobisk følelse, skulle gjerne hatt en "slankere" utgave.
- Vanskelig å holde tidsfrister/klokkesletter, mht. bruk av buss som fremkomstmiddel.
- Ulempe: forholde seg til tidene, spesielt om morgenen (B-menneske).
- Det har vært veldig vanskelig da jeg har vært for det meste alene - ENSOMHET.
- Litt misfornøyd med innetid etter arbeid. Ble ofte venting ved ytterdøren. Burde vært mulig å gå inn før.

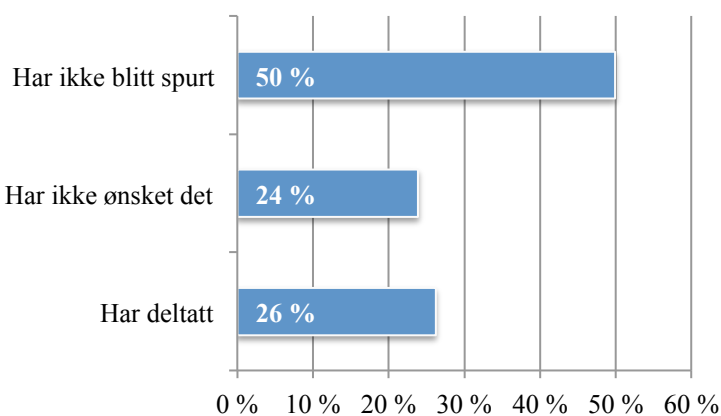
Om domfelte har deltatt i utvikling av fremtidsplan / individuell plan (N=687):

Her spørres det om domfelte har vært involvert i utvikling av fremtidsplan / individuell plan, om han/hun har ønsket dette og om han/hun er blitt spurt. I tillegg handler spørsmålene herunder om hvilke mål som er viktig for domfelte i denne planen. Det er domfeltes deltagelse i planlegging av endringstiltak under straffegjennomføringen som er sentralt. Denne type planer betinger deltagelse fra brukeren.

”Fremtidsplan” er kriminalomsorgens planverktøy for planlegging og gjennomføring av endringsarbeid under straffegjennomføring. Det er utviklet et eget planleggings skjema for å kartlegge/planlegge for endring i EK, men dette er i liten grad brukt.

”Individuell plan” (IP) er et planverk innenfor samordning av statlige og kommunale tjenester i helse- og sosialsektoren. Her er det helsetjenesten og sosialtjenesten som etter sine respektive lovverk skal delta i koordinering av ulike samtidige tiltak som brukeren deltar i. I den grad domfelte har en slik plan med seg inn i straffegjennomføring eller deltar i utviklingen av en slik plan, så er det et ønske at kriminalomsorgen skal delta i dette arbeidet.

Figur 55: Domfeltes deltagelse i planlegging av fremtidsplan / individuell plan i gjennomføringstiden. N=687.

Som vi ser av figuren svarer halvparten av de domfelte at de ikke er blitt spurt om å delta i planarbeid. Ytterligere 24 prosent har ikke ønsket slik plan, mens 26 prosent har deltatt i slikt planarbeid.

Dette spørsmålet kan ses i sammenheng med spørsmål om tiltak og tilbud under straffegjennomføringen. At mange ikke er spurt eller ikke har ønsket slik plan, styrker bildet av at få domfelte har vært involvert i slikt endringsarbeid under straffegjennomføringen med EK. Det betyr ikke at det ikke har skjedd et endringsarbeid. Alle domfelte skal ha tilbud om en fremtidsplan under straffegjennomføringen. Delgjennomførere og domfelte med dommer på over 72 dager skal ha deltatt i utviklingen av en fremtidsplan.

281 domfelte har skrevet om mål i sin plan. De fleste av disse målene er konkrete, som f.eks.:

- Bli ferdig med straff. Få tilbake sertifikat.
- Å fortsette i fast jobb, kanskje huskjøp etter hvert, mer utdanning. Og familie.
- Slutte med harsj, gjøre ferdig utdanning, begynne å trene, gjøre oppussing i leiligheten og få meg dame og "nye" venner.
- Ta norsk kurs. Bli produksjonsleder.
- Mål som er langsiktige og jeg har hatt lenge: Ta et kurs (skifte jobb), kjøp av bolig, og få lappen igjen, få økonomien i orden.

Andre har mer langsiktige og overordnede målsetninger:

- Jobbe seg sakte å sikkert mot målet. Da er det lettere å se om det er rette veien.
- Fortsette i jobb og være en god far.
- Det er 7 år siden dette forholdet var. Har ingen kriminalitet etter det. Og fortsetter med det.)
- Da ble jeg så perfekt behandlet at jeg føler ansvar for videre utvikling.
- Important is time. Ofte smile.

De neste to spørsmålene forutsetter at slikt planarbeid er blitt gjort, og domfelte blir spurt om å ta stilling til de følgende påstandene:

Saksbehandleren har hjulpet meg å utarbeide fremtidsplan / individuell plan (N=302):

Her svarer en av tre at de er helt eller delvis uenig i påstanden. To av tre er delvis enig i at de har fått hjelp i planarbeidet (202 domfelte).

Fremtidsplanen / individuell plan har vært viktig for meg for å planlegge hva jeg skal gjøre etter endt soning (N=294):

Her svarer 41 prosent at de er helt uenig i at planen er viktig etter endt soning. 39 prosent svarer at de er helt enig i at planen er viktig for tiden etter endt soning.

Felles for disse to spørsmålene er at det er færre enn halvparten av de domfelte i undersøkelsen som har svart på dem. Dette kan ses i lys av den lave andelen som sier at de har deltatt i utviklingen av en slik plan (se spm. over).

Hva domfelte tenker er viktigst for å leve et liv uten kriminalitet (N=493):

493 domfelte har svart på spørsmål om hva som er viktigst for tiden etter soning for å leve et liv uten kriminalitet. Her er det ulike utsagn – noen er knyttet til lovbruddet, mens andre er knyttet til andre forhold ved domfeltes livssituasjon:

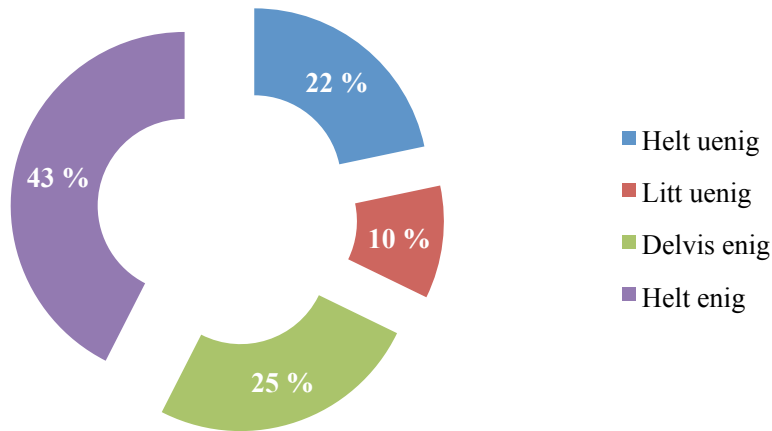
- Unngå dårlig miljøer, tenke seg om før man gjør noe, tenke på konsekvensene av det du gjør.
- Leve livet som jeg alltid har gjort. Men gjøre alt riktig, selv under psykisk belastning, (jobb, allergi, omsorg etc.).
- Holde fartsgrensene, føler meg ikke som en kriminell person, selv om jeg brøt fartsgrensen. Så å leve et liv uten kriminalitet ser jeg ikke på som noe problem.
- Ha det bra med venner og familie. Å ha en jobb å gå til. Kommer aldri til å gjenta seg dette.
- Jeg er den minst kriminelle personen du kan tenke deg (og overhodet ikke voldelig), men som var på feil sted til feil tid. Ikke noe problem å leve et liv uten kriminalitet.

Mange av spørsmålene kommenterer også begrepet 'kriminell', og hvorvidt en selv er kriminell eller har begått kriminelle handlinger.

Om straffegjennomføring med EK har bidratt til å endre domfeltes situasjon (N=621):

Her etterspør vi i hvilken grad domfelte er enig eller uenig i påstanden om at EK har bidratt til å endre domfeltes situasjon.

Figur 56: Straffegjennomføring med EK har bidratt til å endre domfeltes situasjon. N=621.

Figuren viser hvordan 47 prosent er enig i at EK har forandret hans/hennes situasjon, ytterligere 25 prosent er delvis enig i dette. Totalt er det litt flere enn to av tre som opplever at hans/hennes situasjon er endret etter EK. En av tre svarer at de enten er litt uenig i dette (10 prosent) eller helt uenig (22 prosent).

På spørsmål om domfelte hadde tilbakemeldinger til EK-teamet, svarer 331 domfelte med kommentarer som:

- Så sant det er praktisk mulig burde de fleste med dommer få fotlenke istedenfor fengsel. Sparer samfunnet for mye penger og den domfelte for mye sjenanse og økonomiske problemer.
- Mer urinprøver og alkotester. Får dårlig slik det var med meg.
- Min livssituasjon er ikke blitt endret som følge av soningen. Er nå i en stabil familieforhold og akter å fortsett med det.
- Kutt ut sinne og aggresjon kurset. Det varte en time og var bare tull. Skal det være et kurs, så bør det være lengre og bedre.
- Har møtte et ek-team som fremmer hjemmesoning og de målsetninger den har på en god måte. Å videreføre denne må etter mine begreper være en fremtidsrettet måte å ivareta kortere soningsforhold på.

Om domfelte har tro på et liv uten kriminalitet de nærmeste fem årene (N=644):

Her svarer mer enn 90 prosent av de domfelte at de er helt enig i påstanden om at de har tro på et liv uten kriminalitet de neste fem årene. Ytterligere 6 prosent svarer at de er litt enig i påstanden, mens bare 2 prosent er litt eller helt uenig i påstanden om at de har tro på et liv uten kriminalitet de neste fem årene.

Er det spørsmål som domfelte savner eller andre ting som skulle vært spurt om i denne undersøkelsen (N=181):

De fleste som har svart på dette kommenterer EK som alternativ straffegjennomføring. Andre hadde spørsmål til skjema, og mange av disse opplevde at skjema var rettet for mye mot domfelte som hadde problemer eller var ”kriminelle”.

Noen hadde imidlertid innspill til spørsmålene i skjema:

- Spørsmål: Har EK følt som en straff? Mitt svar: Absolutt!
- Se litt på den omstendelige prosessen i forkant av soningen. Tjener ikke personen med masse juridisk tøy. Vurder bedre om hvilken person dere snakker med. Alle er ikke ute etter å sabotere.
- Å sone min straff med EK er en stor psykisk påkjenning hvilket bør settes større fokus på.
- Virker som skjemaet er laget for/til personer med lange dommer, fremfor andre som hadde uflax og fikk en kort dom. Få spørsmål om betydning av EK ovenfor jobb, familie, sosiale engasjementer som f.eks. FAU.
- Nå klipper dem lenka for fem minutter siden da, så nå er jeg lykkelig!

3.2.8: Forskjeller og likheter mellom pilotenhetene

De største forskjellene enhetene imellom er knyttet til fordeling av lovbruddskategori og alder. Det er imidlertid god sammenheng mellom forskjellene i kvalitetsmålingene og forskjellene i utvalgene i de forskjellige fylkene:

Vestfold (N=87)

I Vestfold inngår 205 domfelte i utvalget, med 87 returnerte skjema. Dette gir en svarprosent på 42,5 prosent. Det er ruspåvirket kjøring som er hyppigst representert med 44,5 prosent. Det er 21 kvinner som har svart, som utgjør en relativ svarprosent på 48 prosent.

Vestfold	17	18–20	21–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60+
Relativ prosent besvart	0	93,33	42,42	59,38	39,22	18,18	14,29	25
Prosent av total som ikke er besvart	-0,85	6,84	16,24	15,38	27,35	20,51	10,26	4,27

Oslo (N=164)

I Oslo omfatter utvalget 417 domfelte, med 164 returnerte skjema. Dette gir en svarprosent på 39 prosent. Brudd på vegtrafikkloven er høyest representert med 23 prosent. Av de totalt 417 domfelte i Oslo, er 369 menn og 48 kvinner. Den relative svarprosenten for kvinner er 54,17.

Oslo	18–20	21–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60+
Relativ prosent besvart	27,27	34,55	43,1	30,83	41,05	31,48	66,67
Prosent av total som ikke er besvart	3,07	13,79	12,64	31,8	21,46	14,18	3,07

Rogaland (N=210)

I Rogaland inngår 358 domfelte med 210 returnerte skjema. Dette gir en svarprosent på 58,66. I Rogaland er ruspåvirket kjøring den gruppen som er høyest representert med 62,5 prosent. Det er 318 menn og 40 kvinner som har svart på undersøkelsen i Rogaland. Den relative svarprosenten for kvinner er 55 prosent.

Rogaland	18–20	21–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60+
Relativ prosent besvart	64,1	64,38	61,82	45,26	44,07	65,38	81,82
Prosent av total som ikke er besvart	8,92	16,56	13,38	33,12	21,02	5,73	1,27

Hedmark (N=76)

I Hedmark inngår 128 domfelte, og 76 returnerte skjema. Dette gir en svarprosent på 59,38 prosent. Igjen er det ruspåvirket kjøring som er høyest representert med nær 60 prosent. Vinningskriminalitet og narkotikaomsetning er lavest representert. I utvalget i Hedmark inngår 111 menn og 17 kvinner. Den relative svarprosenten for kvinner er 70.

Hedmark	18–20	21–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60+
Relativ prosent besvart	61,54	48	73,33	50	61,9	50	58,33
Prosent av total som ikke har svart	8,93	23,21	7,14	23,21	14,29	14,29	8,93

Sogn og Fjordane (N=31)

I Sogn og Fjordane er det fra 67 domfelte returnert 31 skjema. Dette gir en svarprosent på 46,27 prosent. Det er de som er dømt for ruspåvirket kjøring som hyppigst har svart (56,5 prosent). Av de totalt 67 domfelte i EK i Sogn og Fjordane, er 62 menn og 5 kvinner. Den relative svarprosenten for kvinner er 60 prosent.

Sogn og Fjordane	18–20	21–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60+
Relativ prosent besvart	30,77	58,33	54,55	52,94	50	14,29	0
Prosent av total som ikke er besvart	24,32	13,51	13,51	21,62	8,11	16,22	2,7

Troms (N=85)

I Troms er det 140 domfelte i utvalget og 85 returnerte skjema. Dette gir en svarprosent på 60,71 prosent. Det er igjen ruspåvirket kjøring som er høyest representert med 52 prosent. Av de totalt 140 domfelte i EK Troms, er 123 menn og 17 kvinner. Den relative svarprosenten for kvinner er 70,59 prosent.

Troms	18–20	21–24	25–29	30–39	40–49	50–59	60+
Relativ prosent besvart	53,33	63,64	75	61,76	50	44,44	42,86
Prosent av total som ikke er besvart	11,86	13,56	8,47	22,03	20,34	16,95	6,78

3.3: Brukerevalueringer for gjennomføring av straff i fengsel

Gjennom 2009 og 2010 ble det gjennomført en brukerundersøkelse i tre åpne fengsler (fengsler med lavere sikkerhetsnivå). Fengslene ligger i tre ulike regioner og har også relativt forskjellig geografisk plassering i forhold til det fylket i regionen som gjennomfører EK. De tre fengslene er valgt fordi de tradisjonelt har dekket den målgruppen som omfattes av helgjennomføring i EK, med kortere dommer for ruspåvirket kjøring og fart (brudd på vegtrafikkloven), økonomisk kriminalitet, vold og korte dommer for narkotikaomsetning. Alle de tre fengslene har hatt gruppebaserte tilbud rettet mot de som er dømt for ruspåvirket kjøring ("Trafikk og rus") og tilbud til voldsdømte (sinnemestringskurs o.l.), i tillegg tradisjonell arbeidsdrift, kurs i samarbeid med skoler osv.

- Verdal fengsel ligger i Verdal kommune i Nord-Trøndelag fylke. Fengselet er underlagt region nord hvor Tromsø er prøv fylke for EK. Fengselet har ordinær kapasitet på 60 plasser.
- Ilseng fengsel ligger i Stange kommune i Hedmark fylke. Fengselet er underlagt region nordøst med Hedmark som prøv fylke for EK. Fengselet har ordinær kapasitet på 80 plasser.
- Nordre Vestfold fengsel, avdeling Hof ligger i Hof kommune i Vestfold fylke. Fengselet er underlagt region sør med Vestfold som prøv fylke for EK og har ordinær kapasitet på 109 plasser.

3.3.1: Hvem har svart på brukerevaluering av fengsel

Gjennomsnittlig belegg i undersøkelsesperioden var 264 innsatte, som returnerte 148 evalueringsskjema, en svarprosent på 56 prosent. Det er de som er dømt for vold som hyppigst er representert med 34 prosent og færrest av de som er dømt for narkotikaomsetning.

Tabell 11: Nøkkeltall for fengselsutvalg for hvert fengsel og for alle. N=264.

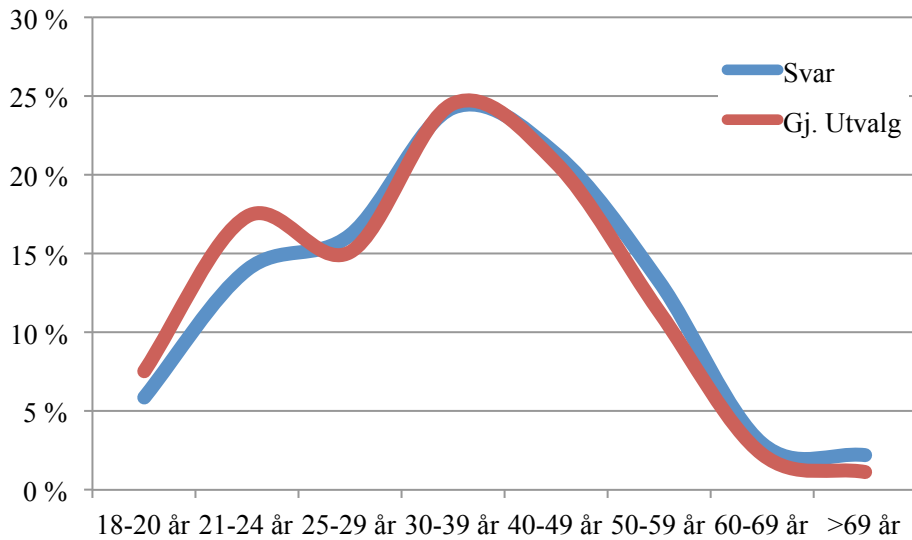
	Hof	Ilseng	Verdal	Alle
Gjennomsnittlig utvalg	119	85	50	264
Antall svar	38	76	28	148
Svarprosent	32 %	89,50 %	47 %	56 %
Differanse	68 %	10,50 %	53 %	44 %
Lovbrudd oftest representert i svar	Annen	Vold	Vold	Vold
Lovbrudd relativt oftest representert i svar	Dokument-falsk	Vold	Narkotika	Narkotika

Nøkkeltall for fengselsutvalgene over viser utvalgets størrelse, antall svar, svarprosent og differanse mellom utvalg og svar. I tillegg viser skjema ovenfor hvilket lovbrudd som er oftest forekommende blant svarene og hvilke lovbrudd som er relativt oftest forekommende i svarene i forhold til sammensetning i utvalget.

3.3.2: Hvordan opplever innsatte det å gjennomføre straff i fengsel?

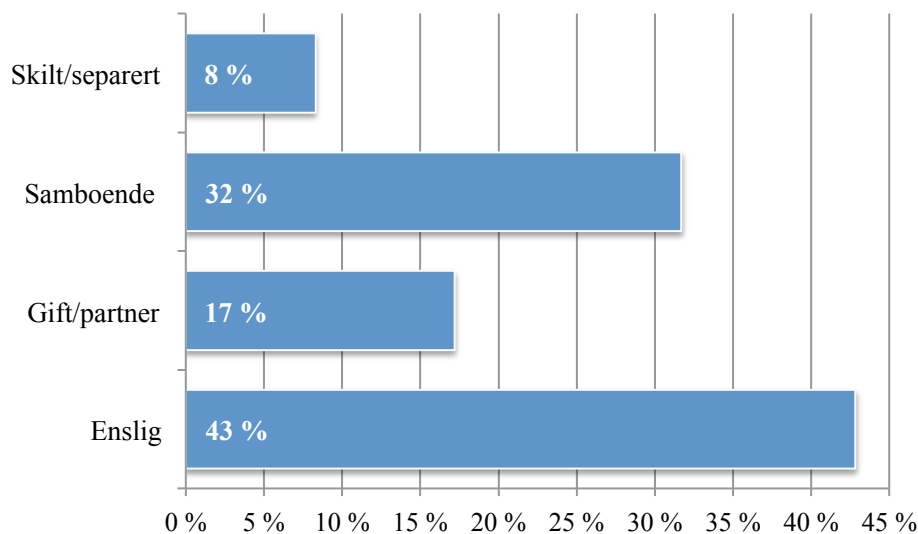
Det er 148 som svarte i undersøkelsesperioden. Av disse var 145 menn, 2 kvinner og 1 som har ikke svart for kjønn.

Figur 57: Gjennomsnittlig utvalg for alle fengsler og svar for alder. Relativ fordeling N = hhv. 265 og 136.

Figuren over viser relativt godt samsvar mellom innsatte i utvalget og antall svar i undersøkelsen med unntak av aldersgruppen 21–24 år. Disse er underrepresentert blant svarene. Sammenlignet med EK er det også aldersgruppen 21–24 år som representerer den største forskjellen mellom de to undersøkelsene.

Figur 58: Sivilstand for innsatte i utvalget. N=145.

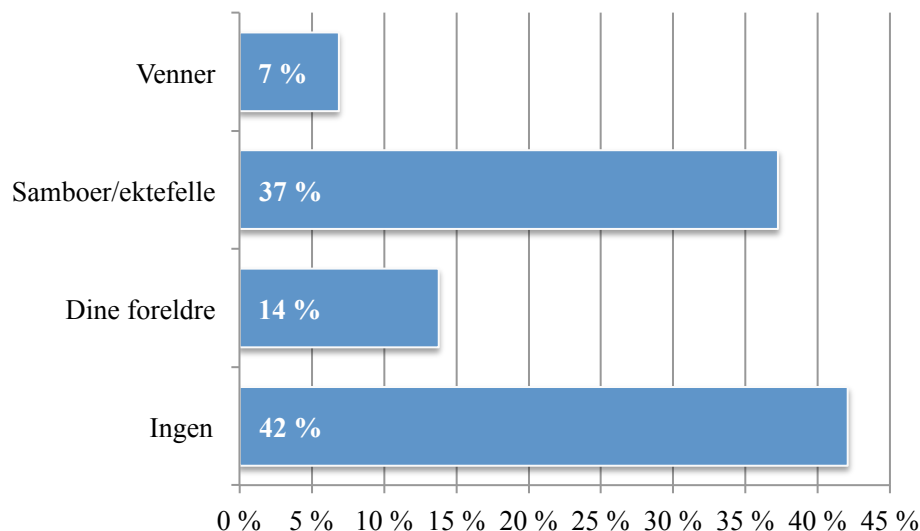

Sammenligner vi sivilstand for fengselsutvalget og domfelte i EK, finner vi en stor grad av samsvar. Blant innsatte er noen flere samboende og noen færre gift enn blant domfelte i EK. I EK er noen flere enslige og noen færre skilt/separert. Dette kan skyldes at gruppen innsatte er noe eldre enn de som soner med EK.

Bosituasjon med voksne før innsatt i fengsel (N=145):

Her ble det i skjema spurt om innsattes bosituasjon før innsettelse i fengsel. 145 innsatte har svart.

Figur 59: Innsattes bosituasjon med andre voksne før innsettelse i fengsel. Relativ fordeling. N=145.

Vi ser av figuren at 42 prosent av de innsatte oppgir at de bodde alene, 37 prosent med samboer/ektefelle. Sammenlignet med EK er det 10 prosent flere av de innsatte som bodde alene, men færre som bodde hos foreldre. Det er også noen færre av de innsatte som bor med ektefelle/samboer. En like stor andel bor med venner.

Bosituasjon med barn før innsatt i fengsel (N=139):

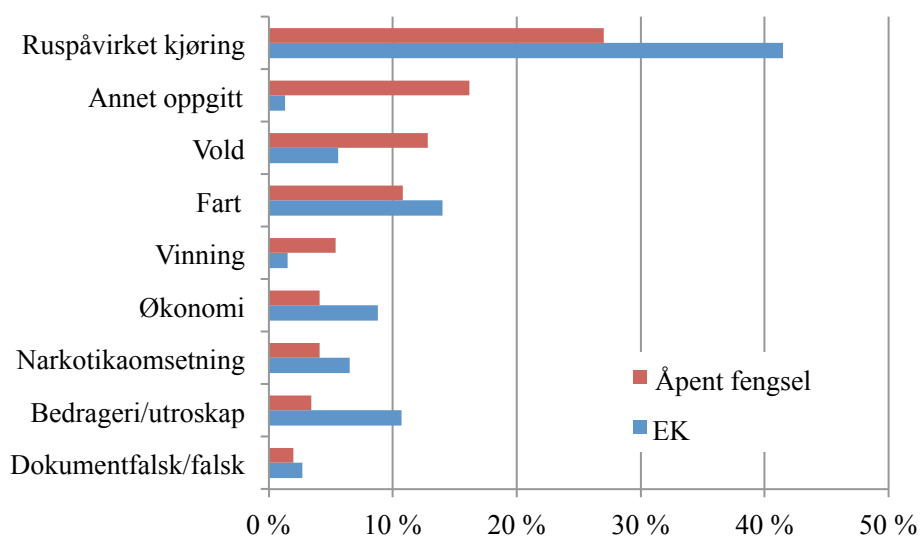
3 av 4 innsatte bodde ikke med barn før innsettelse. 12 prosent bodde med et barn, 8 prosent med to barn og 4 prosent med tre eller flere barn. Blant de som gjennomførte straff med EK var det til sammenligning 62 prosent som ikke bodde med barn og hele 20,5 prosent som bodde med et barn.

Domfeltes rapporterte lovbrudd (N=127):

Brudd på vegtrafikkloven er også den dominerende lovbruddskategorien i de utvalgte fengslene, med 27 prosent for ruspåvirket kjøring og 11 prosent for fart. For EK var andelen hhv. 45 og 15 prosent. Ellers er det en høy andel økonomilovbrudd (økonomi, bedrageri / økonomisk utroskap og dokumentfalsk). Sammenligningen viser at det er forskjell utvalgene imellom. En av årsakene til denne forskjellen er bl.a. at EK rekrutterer fra samme målgruppe, som igjen endrer sammensetningen av domfelte i fengslene. Her finner vi bl.a. annet mange som har oppgitt skadeverk, ran, seksuallovbrudd og straffegjennomføring for lengre lovbrudd etter overføring fra lukket enhet (fengsel med høyere sikkerhetsnivå).

I beregningen av utvalget ved de tre fengslene har vi beregnet et gjennomsnittlig antall innsatte i perioden mellom startdato og sluttdato for måleperioden. Denne varierer fra fire til ni måneder for de tre enhetene. Vi kan også bruke differansen mellom disse to datoene for å få et bilde av utviklingen i en kortere periode; for alle enhetene er det en økning av andel vold og narkotikaomsetning mht. lovbruddskategorier samt en økning i aldersgruppene 30–39 og 40–49 år.

Figur 60: Sammenligning av fordeling på lovbruddskategorier i brukerundersøkelse av EK og i tre åpne fengsler. N=hhv. 727 og 127.

Figuren over viser en sammenligning mellom fordeling på lovbruddskategorier i brukerundersøkelser av EK og i tre åpne fengsler. Innsatte i fengsel har oftere dom for vinningskriminalitet, vold og annet. Domfelte i EK har oftere dom for ruspåvirket kjøring og økonomilovbrudd (økonomi, bedrageri / økonomisk utroskap og dokumentfalsk).

Personundersøkelse før dom (N=141):

9 personer, 6 prosent av alle, oppgir at de ble innkalt til personundersøkelse før avsagt dom. Halvparten av disse ble dømt etter vegtrafikkloven (ruspåvirket kjøring og fart). For domfelte i EK opplyste 26 prosent at de ble undersøkt på slik måte.

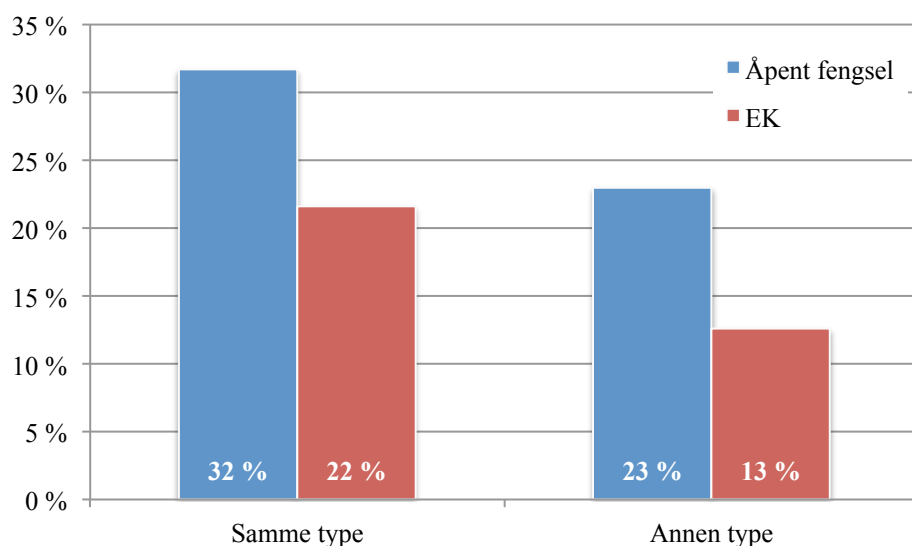
Tidligere dom, samme type forhold (N=145):

31 prosent av de innsatte opplyser at de tidligere er dømt for samme type forhold. Blant domfelte i EK var denne andelen 21 prosent (N=761).

Tidlige dom, annet type forhold (N=148):

23 prosent av de innsatte opplyser at de tidligere er dømt for annet type forhold. Blant domfelte i EK var denne andelen 12,6 prosent (785).

Figur 61: Sammenligning tidligere dom, åpent fengsel vs. EK. N =148.

Viktigste motivasjon for å søke EK vs. største ulempe ved å sone fengselsstraff (N=148):

I skjema for innsatte i åpent fengsel har vi lagt inn spørsmål om hva som er den største ulempen ved å gjennomføre straff i fengsel, som en parallell til spørsmål om viktigste motivasjon for å søke EK på skjema for domfelte i EK. Tabellen under viser sammenstilling i prosent av alle.

Tabell 12: Sammenligning største ulempe ved fengsel vs. viktigste motivasjon for EK. Rangert etter viktigste motivasjon for EK. I prosent av alle.

	Åpent fengsel (N=148)	Elektronisk kontroll (N=785)
Fravær fra jobben	37,2 %	59,6 %
Miste kontakt med familien	35,8 %	47,1 %
Redd for å miste jobben	23 %	25,6 %
Fengselsstraff hjelper ikke	37,8 %	17,1 %
Redd for å gjenta ny kriminalitet	10,8 %	6,8 %
Lei av å sone i fengsel	29,1 %	6,1 %

Som vi ser av oversikten over, representerer fravær fra jobb og frykt for å miste kontakt med familien sterke ulemper ved fengselsstraff og en viktig motivasjon for å søke EK. Påstandene om at fengselsstraff hjelper ikke og frykt for å gjenta ny kriminalitet er sterkere representert blant innsatte i fengsel enn for dem som gjennomfører straff med EK.

Tiltak under straffgjennomføring i fengsel vs. med elektronisk kontroll (N=148):

Oppgitte tiltak under soningsgjennomføring for innsatte i fengsel og domfelte med elektronisk kontroll er sammenlignet for å undersøke forskjeller på de tiltakene som de mottok.

Tabell 13: Sammenligning tiltak under straffegjennomføring i fengsel vs. elektronisk kontroll. I prosent av alle.

	Åpent fengsel (N=148)	Elektronisk kontroll (N=785)
NAV Arbeid	6,1 %	10,7 %
NAV Trygd	9,5 %	5,4 %
Sosialkontor	8,8 %	3,2 %
Behandling fysisk helse	2,7 %	4,6 %
Behandling psykisk helse/rus	6,8 %	4,5 %
Frivillige organisasjoner	2,7 %	5,7 %
Skole/kurs	10,8 %	5,5 %
Økonomirådgivning	1,4 %	1,4 %

Innsattes vurdering av tilbud under straffegjennomføring i fengsel vs. med EK (N=148)

Spørsmålene gir en rangering av viktigste tilbud under straffegjennomføring i fengsel og med EK.

Tabell 14: Sammenligning vurdering av tilbud under straffegjennomføring i fengsel vs. med elektronisk kontroll. I prosent av alle.

	Åpent fengsel (N=148)	Elektronisk kontroll (N=785)
Samtaler med kontaktbetjent / kontaktperson EK	14,9 %	58,1 %
Deltagelse i program	17,6 %	5,7 %
Konfliktråd/megling	1,4 %	0,6 %
Helsetjeneste	14,2 %	-
Skole/bibliotek	12,8	-
Andre tiltak	14,2	3,8

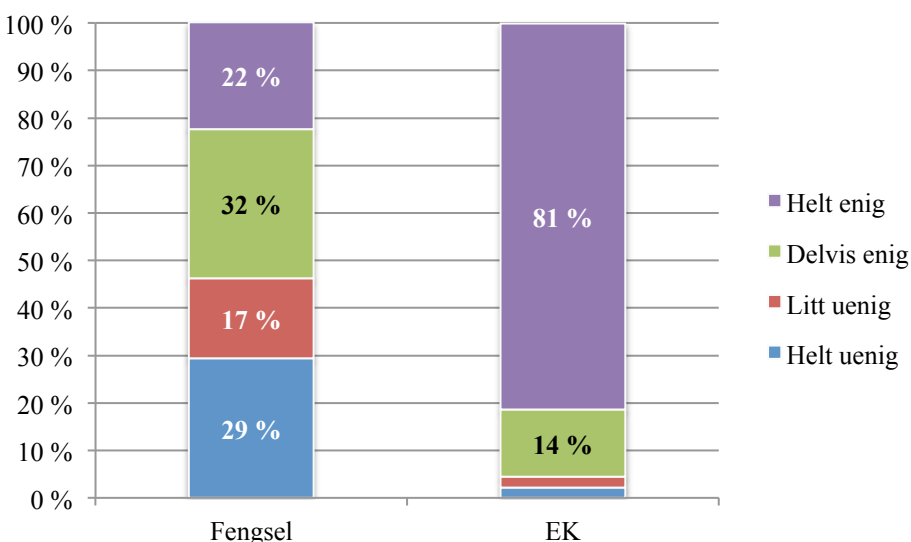
Som man ser av tabellene for tiltak og tilbud under straffegjennomføring i fengsel og med elektronisk kontroll, er det forskjeller i innholdet mellom de to straffegjennomføringsformene. For tiltakene er det noen flere innsatte som har tilbud gjennom NAV Trygd og sosialkontor. Dette kan være pga. innsattes manglende inntekt til egen forsørgelse under straffegjennomføring, mens domfelte med elektronisk kontroll har inntekt fra sysselsetning eller andre inntekter på samme måte som før soning. Innsatte i fengsel bruker i større grad tilbud i forhold til behandling for psykisk helse/rus enn domfelte i EK. Dette kan skyldes at helsetilbudet er lettere tilgjengelig i fengsel og/eller at behovet er større. Dobbelte så mange oppgir at de bruker tilbud om skole/kurs under straffegjennomføringen i fengsel.

Når man sammenligner domfeltes vurdering av tilbudene i fengsel vs. med EK, ser man først hvordan domfelte med EK opplever samtaler med kontaktperson/kontaktbetjent som viktig. Dette kan skyldes at tilgjengeligheten til tilsatte ofte er lav i fengsel og at innsatte med kortere domslengde enn 72 dager ofte ikke tildeles egen kontaktbetjent. Domfelte i EK har direkte tilgang til tilsatte gjennom ukentlige individuelle møter, i telefonsamtaler med tilsatte i EK og gjennom temamøter. Innsatte i fengsel opplever ellers flere gruppebaserte tiltak som program og tilbud fra samarbeidspartnere i fengsel som helsetjeneste, skole/bibliotek og andre tiltak.

Innsattes tilfredshet med tilsattes evne til å sette seg inn i den innsattes situasjon (N=143):

Det er et fornøydhetsspørsmål om de tilsatte i fengselet har vært flinke til å sette seg inn i den innsattes situasjon, som besvares ved å krysse av på en firedelt skala fra *helt enig* til *helt uenig* i påstanden. I figuren under er resultatene sammenlignet med svar på tilsvarende spørsmål for domfelte med EK.

Figur 62: Domfeltes tilfredshet med tilsattes evne til å sette seg inn i den domfeltes situasjon i fengsel (N=143) og i EK (N=766).

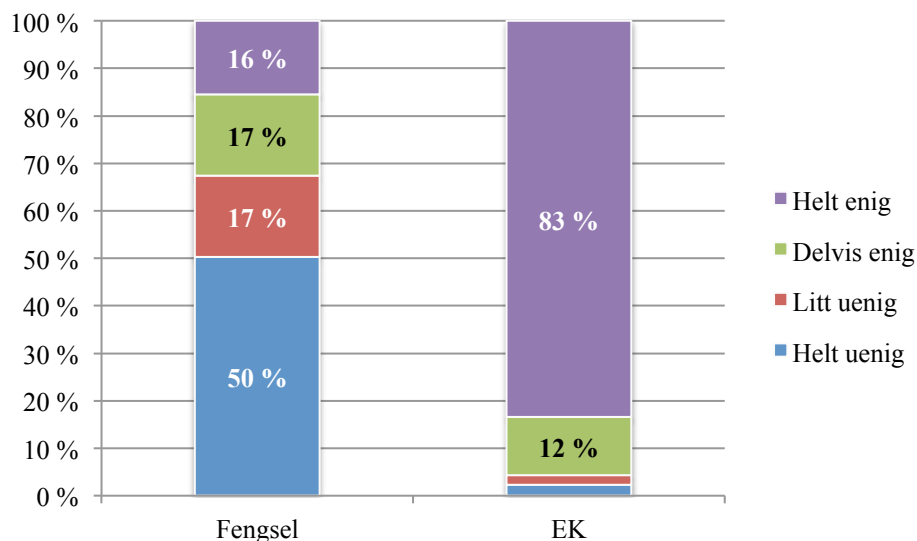

Innsattes tilfredshet med samarbeid om innholdet i soningen (N=129):

Det er et fornøydhetsspørsmål om den domfeltes tilfredshet med samarbeidet om innholdet i straffegjennomføring i fengsel. I figuren på neste side er svarene sammenlignet med svar fra tilsvarende spørsmål for domfelte med elektronisk kontroll.

Figuren på neste side viser at innsatte i fengsel i mindre grad er fornøyd med samarbeidet om innholdet i straffegjennomføringen enn domfelte i EK. Igjen kan noe av årsaken være at planlegging av aktivitet i EK utgjør rammen for straffegjennomføringen. I fengsel er det en lavere bemanning og en prioritering av ressurser i forhold til domslengder for innsatte i fengselet. Det er likevel viktig å se på de lave skårene når halvparten av de innsatte svarer at de er helt uenig i at det er et samarbeid om innholdet i straffegjennomføring i fengsel.

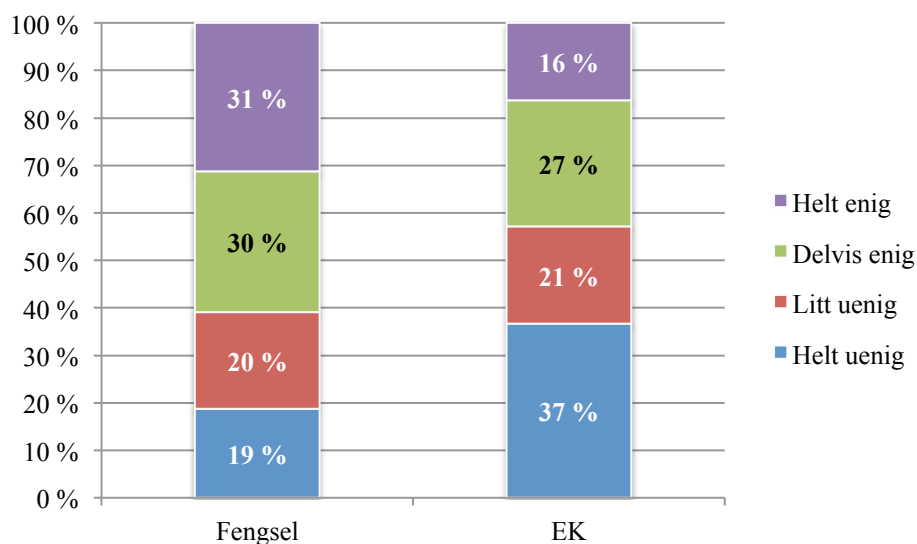
Figur 63: Domfeltes tilfredshet med samarbeid om innholdet i straffegjennomføring i fengsel (N=143) og med EK (N=766).

Innsattes opplevelse av om straffegjennomføringen har vært krevende (N=138):

Innsatte i fengsel ble bedt om å skåre påstanden “Jeg synes det har vært krevende å sone fengselsstraff” på en firedelt skala fra helt enig til helt uenig. I figuren er det sammenlignet med svar for tilsvarende spørsmål for domfelte med elektronisk kontroll.

Figur 64: Domfeltes grad av enighet i om straffegjennomføringen har vært krevende i fengsel (N=138) og med EK (N=766).

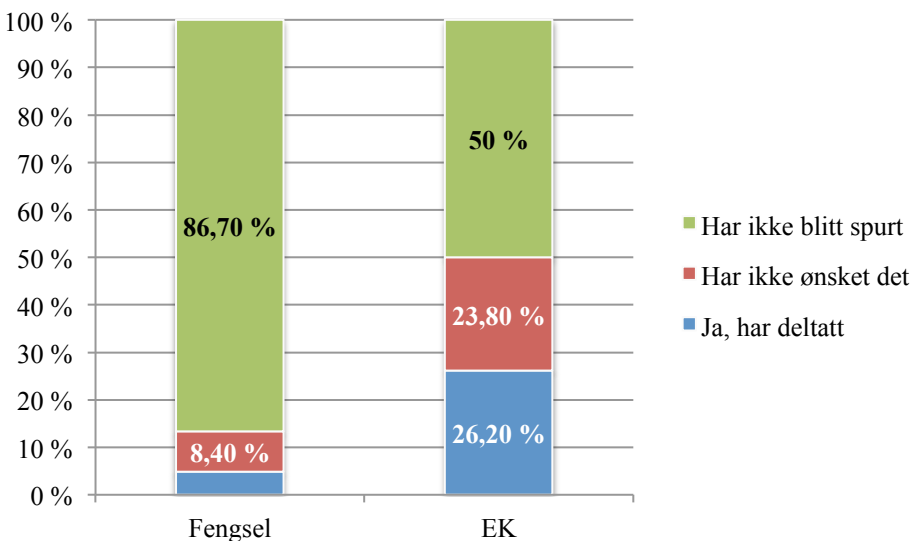

Figuren over viser en sammenligning mellom innsatte i fengsel og domfelte med EK sine opplevelser av om det har vært krevende å gjennomføre straff i fengsel vs. straff med EK. Det er dobbelt så mange domfelte som synes det er krevende å gjennomføre straff i fengsel enn som synes det er krevende å gjennomføre straff med EK.

Om Innsatte har deltatt i utviklingen av fremtidsplan / individuell plan i fengsel (N=143):

Skjema spør om innsatte har deltatt i utviklingen av en fremtidsplan / individuell plan under straffegjennomføringen i fengsel. Figuren under sammenligner svarene med svar på tilsvarende spørsmål for domfelte med elektronisk kontroll (N=690).

Figur 65: Domfeltes deltagelse i utvikling av fremtidsplan / individuell plan i fengsel (N=143) og med EK (N=690).

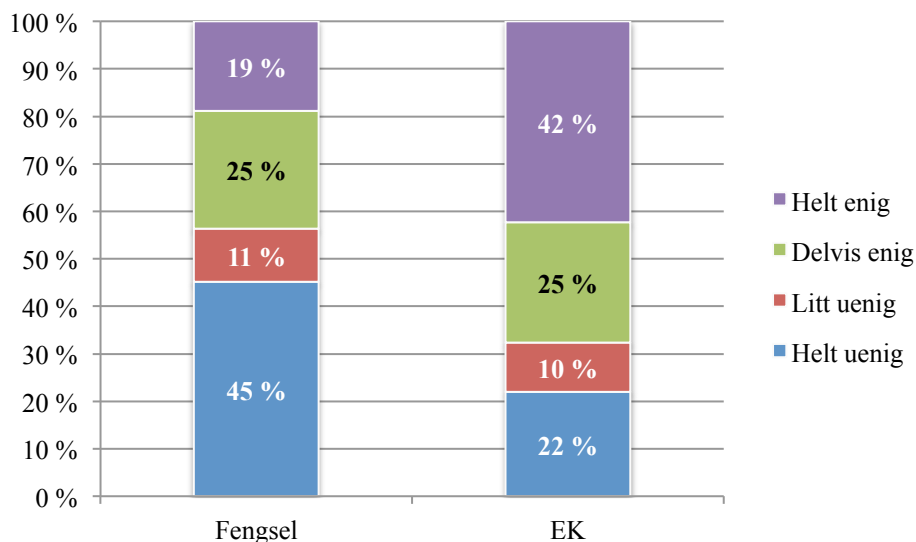

Figuren over viser at de fleste innsatte i fengsel ikke opplever å ha blitt spurt om delta i utviklingen av en fremtidsplan eller individuell plan under straffegjennomføring. Dette er en høyere andel enn for tilsvarende spørsmål for domfelte som gjennomfører straff med EK. Andelen som har deltatt i utviklingen av en fremtidsplan / individuell plan under straffegjennomføring i fengsel er i underkant av 5 prosent. I EK er tilsvarende andel 26 prosent.

Om innsatte i fengsel mener fengsel har endret ens situasjon (N=133):

Dette er et fornøydhetsspørsmål hvor skjema spør den innsatte om det å gjennomføre straff i fengsel har bidratt til å endre den enkeltes situasjon. I figuren under er svarene sammenlignet med svar for tilsvarende spørsmål for domfelte med elektronisk kontroll (N=624).

Figur 66: Om innsatte mener straffgjennomføring i fengsel har endret deres situasjon (N=133) og tilsvarende for domfelte som gjennomfører straff med EK (N=624).

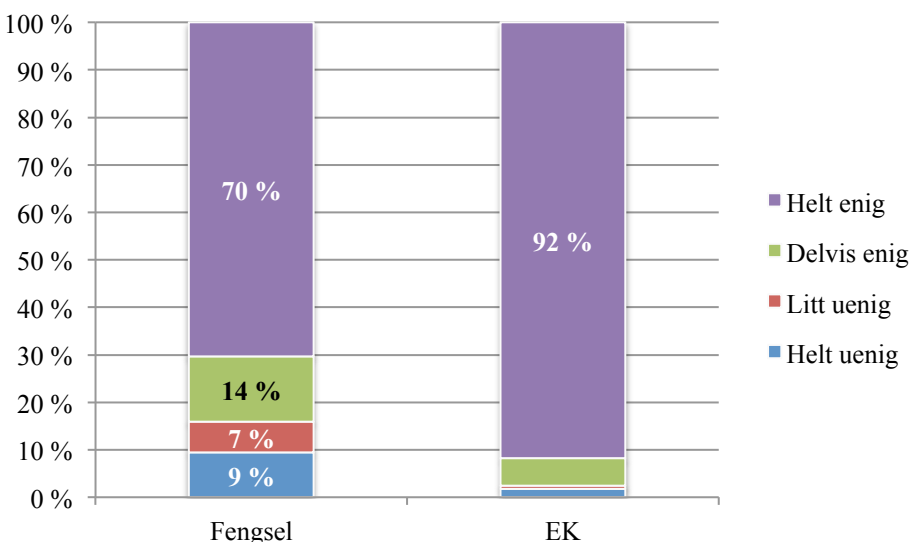

Som figuren over viser er det dobbelt så mange innsatte i fengsel som er uenig i at straff i fengsel har endret deres situasjon enn tilsvarende for domfelte som har gjennomført straff med EK.

Om innsatte har tro på et liv uten kriminalitet etter fengsel (N=138):

Den innsatte ble bedt om å skåre for påstanden om *jeg har tro på et liv uten kriminalitet de nærmeste fem årene* på en firedelt skala fra helt uenig til helt enig. I figuren under sammenlignes svarene med svar for tilsvarende spørsmål for domfelte med elektronisk kontroll (N=647).

Figur 67: Om innsatte tror på et liv uten kriminalitet de nærmeste fem årene etter fengsel (N=138) og tilsvarende for domfelte som gjennomfører straff med EK (N=647).

Figuren over viser hvordan flere domfelte i EK tror på et liv uten kriminalitet etter avsluttet EK enn innsatte etter gjennomført straff i fengsel. 9 prosent er helt uenig og 7 prosent delvis uenig i påstanden om et liv uten kriminalitet etter fengsel. Tilsvarende for EK er hhv. 1 og 2 prosent.

3.3.3: Forskjeller og likheter mellom fengslene

Verdal Fengsel: Hvem har svart?

Ved Verdal Fengsel var det 58 og 61 innsatte, hhv. den 21. april og 29. november 2010. Av dette vi får et snitt på 60 innsatte, og med 28 returnerte skjema en svarprosent på 47 prosent. Lovbruddskategorien vold er hyppigst representert med 26 prosent.

Ilseng Fengsel: Hvem har svart?

Ved Ilseng fengsel var det 88 og 82 innsatte, henholdsvis den 1. mars og 29. november 2010. Dette gir et gjennomsnitt på 85 innsatte, og med 76 returnerte skjema en svarprosent på 89,41 prosent. Igjen er det vold som er høyest representert med 47 prosent.

Hof fengsel: Hvem har svart?

Ved Hof fengsel var det 117 og 121 innsatte henholdsvis den 20. juli og 29. november 2010. Av dette vi får et snitt på 119. 41 returnerte skjema gir en svarprosent på 34,5 prosent. Narkotikaomsetning er høyest representert med 21 prosent.

3.4: Hva er forskjellen mellom å gjennomføre straff i fengsel og med elektronisk kontroll?

Det er forskjeller mellom å gjennomføre straff i fengsel og med elektronisk kontroll. Det er to forskjellige former for gjennomføring av ubetinget fengselsstraff.

Fengsel med lavere sikkerhet (åpne fengsler) omfatter totalt 27 enheter i Norge i dag (per januar 2012). Disse enhetene er svært ulike i størrelse, beliggenhet og sammensetning av innsatte.

Noen åpne fengsler er avdelinger tilknyttet lukkede enheter (fengsler med høyere sikkerhetsnivå). De fleste av disse rekrutterer innsatte med mellomlange og lange dommer som gjennomfører den siste delen av straffen i et åpnere regime. Tilbudene er gjerne knyttet til kvalifisering og tilbakeføring med frigang til lokale tiltak. Noen av disse enhetene kan også overføre innsatte til delgjennomføring i EK.

Noen åpne fengsler har spesielle tilbud som gjør dem spesielt egnet som progresjonsenheter for innsatte som gjennomfører lange straffer. Flere av disse enhetene har langsiktige tiltak rettet inn mot opplæring, livsmestring og tilbakeføring. Mange av disse er geografisk plassert nær en by eller tettsted, og for flere er delgjennomføring med EK et mulig tiltak.

En tredje type åpne fengsler er de gamle arbeidsleirene med et relativt stort antall plasser. Det innebærer en høy gjennomstrømning. Målgruppen er innsatte med korte og mellomlange dommer, hvor de fleste dommene er kortere enn 72 dager. Tilbudet er ofte kortere kurs og programmer kombinert med tradisjonell arbeidsdrift. Flere av disse er geografisk plassert langt fra andre enheter og utenfor tettsted/by. For disse er helgjennomføring med EK et alternativ til hele dommen for noen, og delgjennomføring et mulig tiltak for andre. Blant delgjennomførere er det flere med dommer som er kortere enn 4 måneder.

Det er i hovedsak de to siste typene åpne fengsler som påvirkes av innføring av elektronisk kontroll. De er også mer sensitive for svingninger i kriminalitetsbildet, da det ofte er innen lovbruddskategorier som gir korte straffer at endringer oftest inntreffer. Et eksempel på det er nedgangen i brudd på vegtrafikkloven med nær 6 prosent i 2009, det året som også var EK sitt første driftsår. Kombinasjonen av nedgang i antall domfelte for ruspåvirket kjøring generelt, og det høye antall domfelte som gjennomførte straff for ruspåvirket kjøring i EK, førte til en dramatisk endring for flere åpne fengsler mht. fangesammensetningen. I etterkant av dette ser vi en økning i innsatte dømt for vold, vinnings- og narkotikakriminalitet, som vil føre til at en annen type innsattgruppe vil befestes i de åpne fengslene.

Hva er forskjellen mellom innsatte i åpne fengsler og domfelte med elektronisk kontroll? I EK delrapport 1 om organisasjon, så man på målgruppen for EK ved å undersøke hvem som gjennomførte straff (opp til 90 dager) i åpne fengsler. Sammenligningen ble gjort for en dag i 2009 (09.09.2009) for fengslene (N=905) og for perioden frem til denne dagen for EK (N=650). Denne dagen er det et sammenfall for lovbruddskategori med 62 prosent av alle domfelte i EK og åpne fengsler (omfatter 558 domfelte). Dette sammenfallet er redusert fra 66 prosent i 2008. Ser man på forskjellene, er det særlig tre lovbruddskategorier som er mest representert i EK: ruspåvirket kjøring, fart og økonomisk kriminalitet (inkludert bedrageri / økonomisk underslag). Ser man på hva som kjennetegner de åpne fengslene, er det innsatte dømt for vold (legemsbeskadigelse), seksuallovbrudd og narkotika.

Rapporten spurte også om hva som ville skje med mulighet for å søke helgjennomføring hvis man 1) økte denne fra fire til ni måneder og 2) så bort fra den betingede delen av dommer med både en ubetinget og en betinget del. For økningen av domslengde, ville dette omfatte bare mindre grupper. Det ville øke andelen domfelte for tyveri og vinningskriminalitet, narkotikadommer og vold. Hvis man så bort fra den betingede delen av dommen, ville det føre til noen flere domfelte for tyveri/vinning, vold (legemsbeskadigelse og legemsfornærmelse), narkotikaforbrytelse og bedrageri / økonomisk utroskap.

3.5: Nye utfordringer etter innføring av elektronisk kontroll?

En av de sentrale målsetningene i utprøving av straffegjennomføring med elektronisk kontroll var å øke kvaliteten på straffegjennomføring. En utfordring for denne evalueringen er også å undersøke om kvaliteten er økt, for hvem og på hvilken måte. Det enkleste er å slutte ut fra brukerevaluering av de som gjennomførte straff med elektronisk kontroll. De har søkt og fått gjennomføre straff hjemme, er fortsatt i jobb, har betalt boten som fulgte med i dommen, fant nye måter å organisere hverdagen på – mye takket være aktivitetsskjema i EK. I forhold til situasjonen før straffegjennomføringen, er kanskje ikke situasjonen vesentlig bedre eller annerledes. Å gjennomføre straff i fengsel er ganske annerledes, både for tilknytningen til jobben, forholdet til familien, økonomi og struktur i hverdagen.

Danske Rockwool-fondens forskningsenhet har undersøkt sysselsetning av og sosial støtte til domfelte som har sonet med fotlænke og samfundstjeneste i Danmark (Rockwool, 2012). Deres konklusjon er at de som gjennomfører straff i hjemmet med fotlænke, eller gjennomfører samfundstjeneste, i mindre grad er avhengig av sosial støtte og er raskere tilbake i arbeidslivet. Det er kanskje ikke så rart ettersom mange av dem ikke har vært avhengig av sosial støtte og de fleste fortsetter i den jobben som de hadde før straffen. Det er også et poeng at selve gjennomføringen av straff med elektronisk kontroll fremmer egenskaper som også verdsettes i arbeidslivet: Struktur, faste inne- og utetider, avhold fra rusmidler og langsiktig planlegging av aktiviteter.

42 av 168 som gjennomførte straff i åpent fengsel hadde bopel frem til straffegjennomføringen i et EK-fylke. Av disse 42 hadde 4 personer en dom som var på lengre enn 4 måneder. 6 andre gjennomførte bøtesoning (ikke i målgruppe for EK). Av de resterende 32 som var igjen i målgruppen for helgjennomføring, var det 8 innsatte som var dømt for vold (2 av disse til en lang straff over 120 dager). 11 var dømt for ruspåvirket kjøring, ytterligere 4 for brudd på vegtrafikkloven og 1 var dømt for bedrageri/underslag. De resterende hadde dom for vinning, tyveri og skadeverk.

Av de 32 som var i målgruppen oppgir 12 innsatte at de har mottatt informasjonsbrev (38 prosent), 7 hadde søkt om EK og totalt 20 av de 32 ville ha søkt hvis de hadde hatt informasjon om muligheten for å søke. 16 av disse er fra Oslo, 10 fra Vestfold, 2 fra Troms og 2 fra Hedmark. 12 oppgir at de eier sin egen bolig, 19 at de leier, mens 1 oppgir annet og 1 er uten bolig. 24 oppgir at de ikke har noen kontakt mht. behandling, 5 har kontakt med behandling for psykisk helse/rus, 2 har kontakt med behandling for fysisk helse. 12 oppgir at de er tidligere dømt for samme type lovbrudd, 7 oppgir at de er dømt for annen type lovbrudd. Totalt er det 14 som er tidligere dømt. Dette utgjør 44 prosent av gruppen. Det er 10 prosent flere enn blant dem som gjennomførte straff med EK.

De sterkeste trekkene ved innsattgruppen er at relativt få har jobb og at få har familie med barn:

- 14 oppgir at de har fast jobb, 3 har midlertidig jobb, mens 1 er student. De resterende oppgir ingen jobb. 7 av de uten jobb har kontakt med NAV, 1 av disse er i kvalifiseringsprogram.
- 9 har barn, 7 av disse har 1 barn. 6 av dem som oppgir at de har barn, oppgir også at de bor med ektefelle/samboer. De resterende oppgir sin sivilstand som enslig eller separert/skilt.

Det er interessant at den gruppen innsatte som ikke har søkt eller fått gjennomføre straff med EK i hovedsak ligner på den domfelte i EK, men med tre unntak:

- 1) Flere har tidligere erfaring fra fengsel: 44 prosent i denne gruppen mot 34 prosent i EK.
- 2) Færre har jobb: 53 prosent i denne gruppen, opp til 100 prosent i EK.
- 3) Færre bor i familie med barn/voksen: 28 prosent i denne gruppen, 38 prosent i EK.

De aller fleste i denne gruppen tror uansett det går bra etter endt straffgjennomføring i fengsel. 24 av 32 har svart at de tror på et liv uten kriminalitet de nærmeste 5 årene, mens 6 innsatte tror ikke på det.

Stortingsmelding nr. 37 (2007–2008) ser også på EK som et av flere tiltak for å styrke alternativer til tradisjonell straffgjennomføring i fengsel. Igjen begrunnes dette med individuell differensiering (Stortingsmelding nr. 37 (2007–2008), s. 10):

Innsatte i fengsel er ingen homogen gruppe, og mange har behov for spesiell tilrettelegging. I meldingen drøftes rehabiliteringstiltak for særlig grupper innsatte. Dette gjelder varetektsinnsatte, forvaringsdømte, barn og unge, samiskspråklige innsatte og domfelte, innsatte med utenlandsk statsborgerskap herunder innsatte domfelt av Jugoslavia-domstolen og den internasjonale straffedomstolen (ICC), og innsatte med psykiske problemer og store atferdsavvik. Kvinnelige innsatte omtales også særskilt fordi de tallmessig utgjør en så liten andel av de innsatte.

Det som kjennetegner gruppen som gjennomfører straff med EK er det motsatte av hva som beskrives over. Det er ikke avviket, men det normale som kjennetegner målgruppen. De ligner på oss andre og passer inn i en modell for gjennomføring av straff i samfunn. Dette har flere fordeler:

- For den domfelte selv: jobb, familie, at ikke andre vet at jeg gjennomfører straff, økonomi, ny struktur.
- For familien: som får ha mor eller far hjemme, finne nye strukturer i hverdagen.
- For samfunnet: skatteinntekter, laver kostnader ved gjennomføring, mindre skadevirkninger.

På den andre siden mister fengselet noe av det normale og blir i større grad gjenstand for det som er avvikende og annerledes. Det er derfor en fare for at den individuelle retorikken i begrunnelsen for alternative tiltak kan føre til at de som mest trenger tilrettelagte tiltak i samfunnet og under straffe-gjennomføring, ikke passer inn i de alternative tiltakene for straffgjennomføring.

Fengsel har også flere fordeler som innsatte trekker frem i brukerundersøkelsene fra de åpne fengslene:

- Tilgang til helsetjeneste og skoletilbud som har tilrettelagte tilbud for kartlegging, vurdering og tiltak.
- Tilbud om undervisningsgrupper og endringsprogrammer i regi av fengselet.
- Tilgang til et fellesskap, et oppgjør med skam og en avstand til negative miljøer.
- Forutsigbarhet.

Som en del av denne evalueringen er det undersøkt for forholdet mellom EK og andre former for straffgjennomføring i samfunn. Det er undersøkt for sammensetningen av domfelte som gjennomfører hele dommen med samfunnsstraff eller med ”Program ruspåvirket kjøring” i perioden 2 år før prøveprosjekt med EK og under EK-perioden. Det er også sett på antall domfelte med prøveløslatelse/hjemmesoning før og under EK i forhold til delgjennomføring. Her har imidlertid antallet gjennomføringer vært så lavt at det er vanskelig å vite om endringer skyldes EK eller andre årsaker.

Tabellen under viser endringer for straffegjennomføring i samfunn, ”Program mot ruspåvirket kjøring” og samfunnsstraff og straffegjennomføring i fengsel for differansen for perioden 2008–2010 i forhold til perioden 2006–2008 sett i forhold til EK helgjennomføring. Her er det sammenlignet for hovedlovbrudd, kjønn og alder for hver straffereaksjon/gjennomføringsform for differansen mellom de to periodene. For Vestfold er det f.eks. en nedgang i ”Program mot ruspåvirket kjøring” med 16,8 prosent for hovedlovbruddet ruspåvirket kjøring og 6,5 prosent for brudd på vegtrafikkloven (fart) fra perioden 2006–2008 til perioden 2008–2010. Her finner man domfelte med samme hovedlovbrudd/kjønn og alder i EK for perioden 2008–2010. En nedgang i samfunnsstraff for vold og bedrageri kan forklares på samme måte. Kategorien ”fengsel” innebærer at det er en tilstrekkelig nedgang i hovedlovbrudd/kjønn/alder for å forklare EK i 2008–2010.

Tabell 15: Endringer for straffegjennomføring i samfunn/fengsel ift. EK helgjennomføring 2008–2010 sammenlignet med tilsvarende periode 2006-2010. Prosent angir endring for domfelte etter gjennomføringsform.

	Program mot ruspåvirket kjøring	Samfunnsstraff	Fengsel
Vestfold	16,8 % ruspåvirket kjøring 6,5 % veitrafikk	65,2 % vold 19,4 % bedrageri	Dekket utenom ruspåvirket kjøring og dokumentforfalskning
Oslo	Økning	73,8 % bedrageri 3,3 % narkotika	Dekket utenom fart, narkotika og dokumentforfalskning
Rogaland	Økning	45 % økonomi 14,3 % dok.forfalsk 2,2 % bedrageri	Dekket utenom økonomi og fart
Hedmark	7,1 % ruspåvirket kjøring 9,1 % vegtrafikkloven	Økning	Dekket utenom dokumentforfalskning
Sogn og Fjordane	42,9 % ruspåvirket kjøring	87,5 % narkotika 80 % bedrageri 50 % økonomi 10,5 % vold	Dekket
Troms	3,3 % vegtrafikkloven	35,7 % bedrageri 17,6 % vold	Dekket

Det er to enheter (Oslo og Rogaland) som har en økning i ”Program mot ruspåvirket kjøring” mellom de to periodene. I Hedmark er det en økning for alle kategorier samfunnsstraff. Det er størst endringer for økonomi og vold. I Sogn og Fjordane er det også stor endring for narkotika. Dette kan skyldes flere forhold, men under ellers uendrede forhold ville variasjonen kunne skyldes innføring av EK.

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll er en form for fengselsstraff og skal ikke påvirke andre straffereaksjoner direkte. Det er imidlertid mulig å tenke seg at det kan skje endringer i dom for spesielle grupper domfelte på kort sikt eller for lovbruddskategorier på lang sikt. Imidlertid ser det også ut som om økt oppmerksomhet om friomsorgen og straffegjennomføring i samfunn genererer flere dommer til ”Program mot ruspåvirket kjøring” (Oslo og Rogaland) og samfunnsstraff (Hedmark).

Etablering av straffegjennomføring med elektronisk kontroll har konsekvenser for hvem som blir igjen i fengslene, og sammen med andre svingninger som påvirker sammensetning av domfelte, påvirker det hvem som gjennomfører straff hvor. I tråd med Stortingsmelding nr. 37 (2007 - 2008) gjennomføres nå en kapasitetsberegning for å kunne planlegge for morgendagens behov for straffegjennomføring. I de siste årene har andelen åpne fengselsplasser økt fra 30 prosent i 1997 til nær 40 prosent i dag. Med EK vil færre gjennomføre hele straffen sin i fengsel, og flere vil kunne bruke de åpne anstaltene i en progresjonsoning.

De som gjennomfører hele straffen med EK har som oftest korte dommer, oftest for ruspåvirket kjøring, økonomisk kriminalitet eller narkotika. Delgjennomføring med elektronisk kontroll representerer også et skjevt utvalg i forhold til de som sitter i fengsel. Mer enn 30 prosent av de som gjennomfører deler av straffen i EK har en økonomidom (bedrageri / økonomisk utroskap / dokumentfalsk). Ytterligere 27 prosent har en dom for narkotika, som oftest også omfatter økonomi. 20 prosent er dømt for vold.

En planlegging av fremtidens tiltak for straffegjennomføring kan bli enklere med EK. Fleksibiliteten i systemet gjør at kapasiteten lett kan økes. Problemet oppstår når etterspørselen er lav og prosjektet står med ubrukt kapasitet i form av tilsatte. I fire av de seks prøvefylkene har kapasiteten i perioden vært under halvparten av planlagt. Bemanningen i prøveperioden var knyttet til en turnusordning med to skift som betinget en grunnbemanning på 6-7 personer.

Litteraturliste:

18 dager hjemmesoning. (En "dagbok" som er skrevet av en som soner hjemme med elektronisk kontroll i 18 dager). Hentet fra <http://hjemmesoning.blogspot.com/>.

Bakosgjelten, A. (2010). "*Det er jeg som har gjort hovedjobben*": *Å sone med fotlenke*. Masteroppgave i kriminologi, Institutt for kriminologi og retts sosiologi, Juridisk fakultet, Universitetet i Oslo.

Bonta J., Wallace-Capretta S., Rooney J. (2000). *Can electronic monitoring make a difference? An evaluation of three Canadian programs*. I P. Villettaz, M., Killias & I. Zoder (Eds.), *The effects of Custodial vs. Non-Custodial Sentence on Re-Offending: A Systematic Review of the State of Knowledge* (Campbell Systematic Reviews 2006:14).

Foucault, M. (1995). *Discipline and punish: the birth of the prison*. London. Penguin Social Sciences.

Hammerlin, Y. (2008). *Om fangebehandling, fange- og menneskesyn i norsk kriminalomsorg i anstalt 1970-2007*. Doktorgradsavhandling, Det juridiske fakultet, Universitetet i Oslo.

Innst. 420 S (2010–2011). *Fra finanskomiteen om revidert nasjonalbudsjett for 2011, tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet for 2011 og endringer i avgiftsvedtak*.

Innst. O. nr. 82 (2006–2007) *Innstilling til Odelstinget fra justiskomiteen*.

Justisdepartementet (Udatert notat). *Innføring i elektronisk kontroll i Norge – avklaring av enkelte sentrale spørsmål*. (Hentet fra hovednotat).

Justisdepartementet (2006). *Rask reaksjon – tiltak mot soningskø og for bedre innhold i soningen*. (Plan 15.05.2006). Oslo: Justisdepartementet.

Jørgensen, T.T. (2011). *Avsoning i hjemmet. En effektevaluering af fotlænkeordningen*. København. Justitsministeriets Forskningskontor.

KSF. (15.5.2008). *Oppdragsbrev om evaluering av prøveprosjekt straffegjennomføring med elektronisk kontroll*. Oslo: Kriminalomsorgens sentrale forvaltning.

Kriminalomsorgens årsstatistikk 2008, 2009 og 2010. Oslo: Kriminalomsorgens sentrale forvaltning KSF. Tilgjengelig på internett: <http://www.kriminalomsorgen.no>

Kristoffersen, R. (2010). *Correctional Statistics of Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden 2004–2008*. Oslo. KRUS

Kristoffersen, R. m.fl. (2010). *RETUR - En nordisk undersøgelse af recidiv blandt klienter i kriminalforsorgen*. Oslo. KRUS

Marklund, F. & Holmberg, S. (2009). Effects of Early Release From Prison Using Electronic Tagging in Sweden. *Journal of Experimental Criminology* 5(1), 41–61.

NOU 1988:37 *Ny fengselslov. Utredning fra et utvalg oppnevnt 10. oktober 1080*. Justis- og politidepartementet. Oslo: Forvaltningstjeneste Statens trykningskontor

Ot.prp. nr. 31(2006–2007). *Om lov om endringer i straffegjennomføringsloven mv*. Oslo: DSS.

Prop. 135 L (2010–2011). *Endringer i straffeloven, straffeprosessloven, straffegjennomføringsloven, konfliktrådsloven m.fl.* Oslo: DSS.

Rockwool (2012). *Nyhetsbrev fra Rockwool fondens forskningsenhet 1/2012*. Hentet fra <http://www.swiflet.com/satsen/nyhedsbreve/15/1/>

Soria Moria-erklæringen 2005–2009. Plattform for regjeringssamarbeidet mellom

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet 2005-09. Tilgjengelig på internett: http://www.regjeringen.no/upload/.../regjeringsplattform_SoriaMoria.pdf

SSB (2011). *SSB Befolkningsstatistikk. Familier og husholdninger, 1. januar 2011*. Hentet fra <http://www.ssb.no/familie/>.

SSB (2009). *Fengslinger, 2009. Mer varetekt og mindre soning av dom*. Tilgjengelig på internett: <http://www.ssb.no/emner/03/05/fengsling/arkiv/>

Stortingsmelding nr. 27 (1997–98). *Om kriminalomsorgen*. Oslo, DSS.

Stortingsmelding nr. 37 (2007–2008). *Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn*. Oslo: DSS.

Vedlegg:

- Liste over figurer og tabeller.
- Sammendrag av delrapport 1: Organisering.
- Sammendrag av delrapport 2: Ressurser.
- Sammendrag av delrapport 3: Kompetanse.
- Sammendrag av delrapport 4: Teknologi.
- Begreper og definisjoner knyttet til straffegjennomføring med elektronisk kontroll.
- Kvalitetsmåling om straffegjennomføring med elektronisk kontroll. Spørreskjema.
- Quality assessment of the serving of a sentence with electronic monitoring. Questionnaire.
- Evaluering av EK: Kvalitetsmåling om soning i åpne fengsler. Spørreskjema.

Figurer:

Figur 1: Straffereaksjoner, etter type reaksjon og lovbruddskategori. 1997–2010. (Kilde: SSB, tabell 26).

Figur 2: Doms lengde for innsettelse i fengsel (n=8537), innsatte (n=2404) og løslatelse (n=8540) i 2009.

Figur 3: Lovbruddskategori for innsatte per 1.1. 2009 (n=2611) og innsettelse i 2009 (n=11864). (Tall fra SSB, 2009, tabell 64 og 65).

Figur 4: Straffegjennomføring i fengsel og i samfunn for ruspåvirket kjøring i 2009. N=2278.

Figur 5: Forholdet mellom målgruppe og søknader til helgjennomføring i prøveperioden 2008–2010.

Figur 6: Andel søknader i forhold til utsendte informasjonsbrev 2008–2010 fordelt på prøvefylker. Antall informasjonsbrev ut er 3921, antall søknader inn er 3098, andel for alle enheter / alle år er 79 prosent.

Figur 7: Avslag på søknader etter vurdering første instans i prosent per år. N=1041.

Figur 8: Avslag på oversendte søknader etter vurdering i andre instans i prosent per år. N=314.

Figur 9: Andel innvilgede søknader om helgjennomføring i forhold til antall informasjonsbrev sendt ut. N=3921.

Figur 10: Søkere og pålenkede for perioden 2008–2010 fordelt på EK-enhetene. N= hhv. 397 og 180.

Figur 11: Antall innvilgede søknader om delgjennomføring for årene 2008–2010 per fylke. N=180.

Figur 12: De 10 fengslene som initierer flest søknader om delgjennomføring i perioden 2008–2010. N=112.

Figur 13: Fordeling av lovbruddskategorier for delgjennomførere 2008–2010 etter enhet i EK. N=200.

Figur 14: Forholdet mellom aldersgrupper og lovbruddskategori. N=200.

Figur 15: Doms lengde for ubetinget dom for delgjennomførere i EK. N=198.

Figur 16: Fordeling av lovbrudd fordelt på avgivende enhet >10 delgjennomførere i EK. N=127.

Figur 17: Alder fordelt på kjønn, alle. Relativ fordeling. N=1476 menn, 197 kvinner.

Figur 18: Alder fordelt på hovedlovbrudd for kvinner. Absolutt fordeling. N=197.

Figur 19: Hovedlovbrudd fordelt på alder i EK. Absolutte tall. N=1673.

Figur 20: Hovedlovbrudd fordelt på enhet i EK. Absolutte tall. N=1673.

Figur 21: Hovedlovbrudd fordelt på enhet i EK. Relativ fordeling. N=1673.

Figur 22: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Oslo EK. Absolutt fordeling. N=509.

Figur 23: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Vestfold EK. Absolutt fordeling. N=285.

Figur 24: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Hedmark EK. Absolutt fordeling. N=164.

Figur 25: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Rogaland EK. Absolutt fordeling. N=416.

Figur 26: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Sogn og Fjordane EK. Absolutt fordeling. N=102.

Figur 27: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Troms EK. Absolutt fordeling. N=197.

Figur 28: Fordeling av nyinnsettelse i eller utenfor fengsel i 2010, alder og kjønn. N=6883.

Figur 29: Gjennomsnittlig doms lengde for hver enhet og for alle enheter i prøveperioden. N=1777.

Figur 30: Doms lengde aktive saker i prøveperioden 2008–2010 for alle enheter. N=1777.

Figur 31: Fengsel >90 dager i perioden 2006–2008 (n=12074) og 2008–2010 (n=9893), helgjennomføring med EK 2008–2010 (n=1673). Absolutte tall.

Figur 32: Differanse mellom ant. domfelte >90 dg. 2006–2008 vs. 2008–2010. Absolutte tall. N=-2181.

Figur 33: Fengsel i region øst >90 dager i perioden 2006–2008 (n=1911) og 2008–2010 (n=1628), helgjennomføring med Oslo EK 2008–2010 (n=509). Absolutte tall.

Figur 34: Fengsel i region sør >90 dager i perioden 2006–2008 (n=2132) og 2008–2010 (n=1935), helgjennomføring med Vestfold EK 2008-10 (n=286). Absolutte tall.

Figur 35: Aldersfordeling i region sør >90 dager i perioden 2006–2008 (n=1988) og 2008–2010 (n=1481), aldersfordeling for helgjennomføring med Vestfold EK 2008–2010 (n=416). Absolutte tall.

Figur 36: Fengsel i region sørvest > 90 dager i perioden 2006–2008 (n=1988) og 2008–2010 (n=1481), helgjennomføring med Rogaland EK 2008-10 (n=416). Absolutte tall.

Figur 37: Fengsel i region nordøst >90 dager i perioden 2006–2008 (n=2435) og 2008–2010 (n=1952), helgjennomføring med Hedmark EK 2008–2010 (n=164). Absolutte tall.

Figur 38: Fengsel i region vest >90 dager i perioden 2006–2008 (n=1484) og 2008–2010 (n=1306), helgjennomføring med Sogn og Fjordane EK 2008-10 (n=102). Absolutte tall.

Figur 39: Fengsel i region nord > 90 dager i perioden 2006–2008 (n=2122) og 2008–2010 (n=1591), helgjennomføring med Troms EK 2008–2010 (n=197). Absolutte tall.

Figur 40: Sammenligning av ulike former for straffegjennomføring i samfunn 2002–2010 (KSF, 2010).

Figur 41: Differanse mellom helgjennomføring med EK og samfunnsstraff i prøveperioden 2008–2010 og perioden 2006–2008 for alle fylker. N EKH = 1520 og N SMS = -195.

Figur 42: Sammenligning i differanse mellom helgjennomføring med EK (EKH) og samfunnsstraff i fylker med og fylker uten EK for EK prøveperiode 2008–2010 med tilsvarende periode 2006–2008 for alle fylker.

Figur 43: Sammenligning for tidligere og nye dommer for 401 deltagere i EK 1. halvår 2009 målt per 3. november 2011 fordelt for hovedlovbrudd.

Figur 44: Fordeling på sivilstand i prosent for de som har svart. 18 har ikke svart på spørsmålet. N=764.

Figur 45: Bor med barn i forhold til bosituasjon med voksne. N=714.

Figur 46: Oppgitt dom for denne dommen i prosent. N=724.

Figur 47: Hvor fikk domfelte først informasjon om straffegjennomføring med elektronisk kontroll. N=856.

Figur 48: Fornøydhet med informasjon om innhold/forventninger, konsekvenser ved brudd og informasjon til samboende voksne under gjennomføring av EK. N = hhv. 766, 764 og 616.

Figur 49: Viktigste motivasjon for å søke EK. N=1574.

Figur 50: Fornøyd med hvordan kontrollene er blitt gjennomført / hensyn til pårørende, samboende og kolleger. N=682.

Figur 51: Tilbud som har vært viktigst for domfelte i EK. Relativ fordeling av svar. N=724.

Figur 52: Om domfelte er fornøyd med samarbeidet med friomsorgen, de ansatte har vært flinke til å sette seg inn i min situasjon, respekt for mitt hjem og privatliv og samarbeid om innholdet i EK. N=hhv. 763, 763, 745 og 736.

Figur 53: Domfelte synes EK har vært krevende å gjennomføre. Relativ fordeling. N=763.

Figur 54: Klassifisering av positive og negative utsagn om EK. Relativ fordeling (N=400).

Figur 55: Domfeltes deltagelse i planlegging av fremtidsplan / individuell plan i gjennomføringstiden. N=687.

Figur 56: Straffegjennomføring med EK har bidratt til å endre domfeltes situasjon. N=621.

Figur 57: Gjennomsnittlig utvalg for alle fengsler og svar for alder. Relativ fordeling N = hhv. 265 og 136.

Figur 58: Sivilstand for innsatte i utvalget. N=145.

Figur 59: Innsattes bosituasjon med andre voksne før innsettelse i fengsel. Relativ fordeling. N=145.

Figur 60: Sammenligning av fordeling på lovbruddskategorier i brukerundersøkelse av EK og i tre åpne fengsler. N=hhv. 727 og 127.

Figur 61: Sammenligning tidligere dom, åpent fengsel vs. EK. N =148.

Figur 62: Domfeltes tilfredshet med tilsattes evne til å sette seg inn i den domfeltes situasjon i fengsel (N=143) og i EK (N=766).

Figur 63: Domfeltes tilfredshet med samarbeid om innholdet i straffegjennomføring i fengsel (N=143) og med EK (N=766).

Figur 64: Domfeltes grad av enighet i om straffegjennomføringen har vært krevende i fengsel (N=138) og med EK (N=766).

Figur 65: Domfeltes deltagelse i utvikling av fremtidsplan / individuell plan i fengsel (N=143) og med EK (N=690).

Figur 66: Om innsatte mener straffegjennomføring i fengsel har endret deres situasjon (N=133) og tilsvarende for domfelte som gjennomfører straff med EK (N=624).

Figur 67: Om innsatte tror på et liv uten kriminalitet de nærmeste fem årene etter fengsel (N=138) og tilsvarende for domfelte som gjennomfører straff med EK (N=647).

Tabeller:

Tabell 1: Informasjonsbrev ut og søknader inn i antall og prosent fordelt på år og totalt.

Tabell 2: Informasjonsbrev, søknader og avslag i region (avslag 1) og avslag etter egnethetsvurdering (avslag 2) samt omgjøring av søknader (klagesaker, søknader trukket osv.) i antall.

Tabell 3: Kvinner som delgjennomførere i antall og andel av alle delgjennomførere. Siste kolonne angir andel kvinner som gjennomfører straff med EK totalt. N totalt EK = 1673.

Tabell 4: Fordeling av lovbruddskategorier for delgjennomførere 2008–2010 etter enhet i EK. N=200.

Tabell 5: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Oslo EK. Absolutt fordeling. N=509.

Tabell 6: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Vestfold EK. Absolutt fordeling. N=285.

Tabell 7: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Hedmark EK. Absolutt fordeling. N=164.

Tabell 8: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Rogaland EK. Absolutt fordeling. N=416.

Tabell 9: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Sogn og Fjordane EK. Absolutt fordeling. N=102.

Tabell 10: Hovedlovbrudd fordelt på alder for Troms EK. Absolutt fordeling. N=197.

Tabell 11: Nøkkeltall for fengselsutvalg for hvert fengsel og for alle. N=264.

Tabell 12: Sammenligning største ulempe ved fengsel vs. viktigste motivasjon for EK. Rangert etter viktigste motivasjon for EK. I prosent av alle.

Tabell 13: Sammenligning tiltak under straffegjennomføring i fengsel vs. elektronisk kontroll. I prosent av alle.

Tabell 14: Sammenligning vurdering av tilbud under straffegjennomføring i fengsel vs. med elektronisk kontroll. I prosent av alle.

Tabell 15: Endringer for straffegjennomføring i samfunn/fengsel ift. EK helgjennomføring 2008–2010 sammenlignet med tilsvarende periode 2006-2010. Prosent angir endring for domfelte etter gjennomføringsform.

Sammendrag av delrapport 1: Organisering

Den første delrapporten ser på forskjeller og likheter i praksis ved de seks ulike prøvefylkene. En tidligere kartlegging av ressursbruk i friomsorgen viser store forskjeller for gjennomføringsformer og ressursbruk per gjennomføring. Det er også forskjell i størrelse, organisering i hoved- og underkontorer, organisering av arbeidsmåter osv.

Prosjektet brakte med seg en ny kultur inn på friomsorgskontorene: Teamorganisering, døgkontinuerlig ansvar for gjennomføring av straff, kontrollbesøk, urinprøver og utåndingsprøver, egnethetsvurderinger og høyere krav til samarbeid med regionsadministrasjonen om saksbehandling ved inntak osv. I tillegg fikk friomsorgen 50 nye stillinger, halvparten av disse med fengselsfaglig bakgrunn. Vestfold friomsorgskontor fikk det faglige ansvaret for nattjeneste når det lokale kontoret ikke er på vakt etter kl. 22 om kvelden og før kl. 07 (kl. 10 i helger) om morgenen. Det innebar ekstra utfordringer i forhold til etablering av turnustjeneste i denne enheten, selv om turnus er en ny utfordring for alle de seks friomsorgskontorene. Rapporten har også et fokus på organisering på kontoret og mellom hovedkontor og eventuelt underkontor. Dette er praktisert på ulike måter enhetene imellom, som også gir tilgang til ulike erfaringer.

Rapporten setter søkelys på saksbehandling ved inntak og forskjeller i samarbeidet mellom regionen og friomsorgskontoret. I perioden uke 1–38 i 2009 (N=408) skjedde 95 prosent av avslagene som ble gitt for søknader om helgjennomføring i Rogaland før egnethetsvurdering, 5 prosent fikk avslag etter egnethetsvurdering. I Troms skjedde 55 prosent av avslagene før egnethetsvurdering, 45 prosent etter.

Rapporten så også på hvem som fikk straffegjennomføring med EK i de seks prøvefylkene og fordelingen på lovbruddskategorier, kjønn og alder i fylkene. For lovbruddskategorier så rapporten på hvordan brudd på vegtrafikkloven (ruspåvirket kjøring og fart), økonomisk kriminalitet og narkotikakriminalitet forklarte 80–90 prosent av alle lovbrudd i EK, men også hvordan disse var fordelt ulikt i prøvefylkene. Denne ulikheten hang også sammen med forskjeller i aldersgrupper.

Med utgangspunkt i domfeltes hovedlovbrudd så rapporten på sammensetningen av domfelte i EK sammenlignet med kriminalitetsbildet og sammensetning av straffedømte i andre former for straffegjennomføring. På denne måten var det også mulig å lage en modell for forskjellene prøvefylkene imellom og lage scenarier for fylker som ikke hadde EK. Det var også mulig å lage fremskrivninger for å se konsekvenser av endringer i forhold til lengde på gjennomføringstid med EK eller endringer i forhold til den ubetingede delen av dommen, til forskjell fra å se på den totale domslengden. Rapporten viste også hvilke lovbrudds- og alderskategorier som ble inkludert i målgruppen ved ulike vurderinger av søkekriterier. Spesielt var rapporten opptatt av å se på lovbruddskategorien vold, som i hovedsak var unntatt fra målgruppen. Rapporten viste hvordan voldskriminalitet ofte omfatter yngre domfelte og førstegangsdømte. Det har skjedd en oppmykning i vurdering av domfelte med voldslovbrudd som søker EK gjennom perioden, særlig for de yngste.

Sammendrag av delrapport 2: Ressurser

Den andre delrapporten hadde fokus på ressurser, og så på ressursbruk og kostnadsfordeling i prøvefylkene. Her undersøkes hvordan variasjoner i søknadsutviklingen skaper utfordringer for planlegging og ressursbruk i enhetene. I alle fylkene var det svingninger i antall oversendte saker til kriminalomsorgen som førte til forskjeller i søknadsutviklingen i EK.

Rapporten så på regnskapstall for første driftsår 2009 og beregnet kostnader fordelt på enhet etter antall domfelte dette året. I regnskapet for 2009 var det en budsjettoverskridelse på 2 millioner av et samlet budsjett på nær 44 millioner (4,5 prosent). Nær 80 prosent av kostnadene var lønnskostnader. For noen enheter var andelen av lønnskostnadene høyere pga. natt-turnus, tilsettelse av koordinator og bruk av kontrollører.

I prosjektplanen var alle enheter gitt de samme rammene for ansettelse og anskaffelse. Årsaken til dette var behovet for en grunnbemanning for drift av 2 arbeidsskift med oppetid fra kl. 07.00 til 22.00 på hverdager og fra kl. 10.00 til 22.00 i helgene. Antall domfelte som var pålenket påvirket i liten grad kostnadene i prosjektet. For kostnader per gjennomføring spiller derimot antall domfelte inn som den viktigste faktoren og førte til at en gjennomføring av straff med EK i Sogn og Fjordane kostet opptil fire ganger så mye som i en Oslo.

Rapporten beregner totale kostnader inkludert felleskostnader til kontrollsentral og infrastruktur fordelt på antall domfelte i 2009 til kr. 2.146,- per døgn per EK-gjennomfører. Hvis regnestykket kun skal inkludere kostnader i enheten, beregnes kostnaden per gjennomføring til kr. 1553,67 per døgn i første driftsår. Kostnader for Oslo alene er på samme måte beregnet til 672,30 per døgn. Selv om hoveddelen av kostnadene er lønnskostnader, vil trolig kostnadene i prosjektet reduseres ved ordinær drift. Disponering av ledige personalressurser til andre oppgaver i friomsorgen må også tas inn i regnestykket. Dette vil gi en lavere kostnad per straffegjennomføring i EK.

Sammendrag av delrapport 3: Kompetanse

Delrapporten om kompetanse inneholder en kartlegging av medarbeidernes utdanning og bakgrunn og undersøker om tilsatte i EK opplever å få brukt sin utdanning og jobberfaring i arbeidet. Hovedfunn i denne undersøkelsen peker på at mange med sosialfaglig bakgrunn i mindre grad opplever at de får brukt sin kompetanse i jobben med EK. Det samme gjelder tilsatte med høyere akademisk utdannelse.

I undersøkelsen kartlegges aktiviteter over to arbeidsuker for å se hvilke oppgaver som er knyttet til arbeidet som kriminalomsorgskonsulent i EK. Rapporten innfører et skille mellom direkte personrettede aktiviteter og ikke personrettede aktiviteter, og finner at de to arbeidsområdene er like store. I de ikke personrettede aktivitetene inngår saksbehandling (30 prosent), møter (6 prosent), overlapping (6 prosent) og bilkjøring (3 prosent). Blant de personrettede aktivitetene inngår individuelle samtaler (9 prosent), pålenking (8 prosent), kontroll på bopel (7 prosent) og obligatorisk oppmøte (7 prosent). De mest omfattende aktivitetene er knyttet til saksbehandling, dokumentbehandling, føring av fagsystemer, føring av arkiv som til sammen utgjør nær 30 prosent. Innholds faglig arbeid utgjør det nest største området og omfatter individuelle samtaler, egnethetsvurdering, oppstartmøter, obligatorisk oppmøte og grupper. Dette utgjør 23 prosent. Kontroll på bopel og på sysselsetningssted samt alarmhåndtering utgjør til sammen 17 prosent. Møter og overlapping utgjør 13 prosent.

Rapporten tar også opp forhold knyttet til eksterne kontrollører som er engasjert for å gjennomføre kontroller med domfelte på steder og/eller tider som det er ressurskrevende å gjennomføre på andre måter. Det er igangsatt et arbeid for å kvalitetssikre tilsetningsforhold rundt kontrollører i Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD). Det er varierende erfaringer med bruk av eksterne kontrollører i prøvefylkene. Forskjeller i organisering av eksterne kontrollører er også knyttet til demografiske og geografiske forhold i fylket. I noen områder har det også vært prøvd ut andre modeller for gjennomføring av straff for domfelte som bor langt fra friomsorgskontoret. En slik modell er å utsette oppstart av gjennomføring innen et område for å samle opp og gjennomføre flere på samme tid (Bornholm-modellen).

Sammendrag av delrapport 4: Teknologi

Rapporten om teknologi ser på teknologi som system og forholdet mellom teknologi og mennesker, både tilsatte som bruker teknologi som hjelpemiddel og domfelte som blir kontrollert ved hjelp av teknologi. I EK er det et aktivitetsskjema som regulerer inne- og utetidene for domfelte. Overtredelse av disse tidene vil føre til en alarm som håndteres gjennom fastsatte prosedyrer. Rapporten diskuterer i hvilken grad teknologi som en dynamisk del av straffegjennomføringen og hvordan teknologien tilpasses den enkelte domfeltes behov.

Hver dag registreres rundt 150 alarmer i EK. Rundt 60 prosent av disse er alarmer med høy eller middels viktighet. De fleste av disse handler om at domfelte har forlatt boligen eller kommet tilbake på et annet tidspunkt enn avtalt i avtaleskjema. Det er forskjell mellom EK-enhetene i andel slike alarmer, særlig når det gjelder sen ankomst til bolig. Her er det også forskjell på rutiner for endring og oppdatering av aktivitetsskjema som skaper forskjeller. Noen alarmer skjer i serier, gjerne ved pålenking eller andre endringer.

Rapporten ser også på bruk av teknologi på andre områder i prosjektet. Som et delprosjekt ble det gjort forsøk med fjernaksess med tilgang til fagsystemene for å undersøke eller føre oppdateringer når konsulentene var ute hos domfelte ved på-/avlenking eller på kontroll. Gjennom dette delprosjektet ble alle tilsatte utstyrt med bærbar PC og utstyr for sikker tilkobling til kriminalomsorgens systemer. En annen måte å bruke teknologi på er som kommunikasjon. Tilgang til tilsatte via telefon er et av de tiltakene som domfelte fremhever som positivt i evaluering av ordningen.

Sikkerheten i EK er i stor grad knyttet til bruk av teknologi. Både tilsatte og domfelte må ha tillit til at teknologien fungerer som den skal. Samtidig er det samspillet mellom gjennomføringsplanen (aktivitetsskjema), teknologi og kontroller som sammen ivaretar sikkerheten i ordningen. Færre enn fem prosent har brutt vilkårene og blitt overført fengsel i prosjektperioden. De aller fleste av disse etter bruk av rusmidler. Svært få domfelte er overført fengsel etter brudd på andre vilkår. Dette tolkes som en suksess for ordningen.

Begreper og definisjoner i straffegjennomføring med elektronisk kontroll:

Avlenking: Prosedyre for nedkobling av basestasjon, avmontering av fotlenke, avslutning av straffen.

Basestasjon: Enhet plassert i boligen til den domfelte som definerer kontrollsonen.

Delgjennomfører: Domfelte som gjennomfører deler av straffen med elektronisk kontroll, som en utslusing den siste perioden frem mot løslatelse.

Domfelt: Person idømt straff. Kan kun få innvilget straffegjennomføring med elektronisk kontroll dersom personen tilfredsstillende bestemte krav.

EK-gruppe: Organisatorisk gruppe av kriminalomsorgskonsulenter ved friomsorgskontoret i det geografiske området domfelte er underlagt elektronisk kontroll. Friomsorgslederen er også leder av EK-gruppen.

EK-konsulent: Saksbehandler/kontaktperson i kriminalomsorgen (kriminalomsorgskonsulent) med ansvar for oppfølging av den domfelte underlagt elektronisk kontroll. EK-konsulentene utarbeider planer og følger opp den domfelte med kontroller og samtaler.

Eksterne kontrollører: Personer som er spesielt innleid for å gjøre uanmeldte kontrollbesøk og andre oppgaver.

EK-utstyr (kontrollutstyr): Samlebetegnelse på basestasjon og fotlenke og eventuelt annet utstyr som benyttes ute i felten.

Fotlenke: Enhet festet til benet eller armen til den domfelte, som sammen med basestasjonen avgjør om domfelte er innenfor kontrollsonen eller ikke.

Helgjennomfører: Domfelte som gjennomfører hele straffen med elektronisk kontroll.

Inngang: Domfelte ankommer kontrollsonen/kommer hjem.

IT-løsning: Omfatter all nødvendig programvare og utstyr sentralt, herunder utstyr som besørger kommunikasjon mellom basestasjon, kontrollenheter og vaktentral.

Kontrollsentral: kontrollsentralen for mottak av alarmer etableres i KITT kundesenter i Horten. Begrepet brukes om kontrollsentralfunksjonen inkludert bruker- og driftsstøttefunksjonene.

Kontrollsentralvakt: Personell ved kontrollsentralen i KITT med oppgaver å følge med på alarmer og lignende.

Kontrollsonen: Det avgrensede området hvor domfelte må oppholde seg på bestemte tider av døgnet når vedkommende er under elektronisk kontroll. Vil normalt være innendørs i domfeltes bolig.

Løsning: Hele løsningen som skal anskaffes. Inneholder IT-løsning sentralt og EK-utstyr.

Programvaren: All programvare som leveres med IT-løsningen.

Pålenking: Prosedyre for montering av fotlenke, installering av basestasjon og iverksetting av straffen.

Straffgjennomføring: Fellesbetegnelse på at en domfelt gjennomfører den forpliktelse som følger av en rettskraftig straffedom. Kan innebære opphold i fengsel eller å etterleve pålegg og begrensninger ute i samfunnet.

Utgang: Domfelte forlater kontrollsonen/drar hjemmefra.

Skjemaer

Dato: (mm/åå):

--	--	--	--	--

EK-team/kontor:

--

KRIMINALOMSORGEN

Kvalitetsmåling om straffegjennomføring med elektronisk kontroll

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll er eit toårig prøveprosjekt i seks fylker i Noreg. I denne prosessen er prosjektet avhengig av tilbakemeldingane dine for å utvikle tiltaket og for å gjere ein betre jobb.

Svar på spørsmåla og kryss av for påstandane på dei neste sidene. I kommentarboksane kan du også skrive inn dine kommentarar eller synspunkt om du har meir på hjartet.

Saman med skjemaet får du ein ferdig frankert konvolutt som du kan bruke for å sende skjema til Kriminalomsorgens Utdanningscenter KRUS, som har ansvaret for evaluering av prøveprosjektet. Du kan elles levere skjema til EK-konsulenten, som vil sende skjemaet vidare.

Det er frivillig å svare på skjemaet, og du kan hoppe over spørsmål som du ikkje ønskjer å svare på. Alle opplysningar vil bli behandla på ein slik måte at dei ikkje kan knyttast til deg som person. Opplysningane vil bli oppbevart på ein forsvarleg måte.

Takk for hjelpa!

Ikkje skriv namn på skjema

Bruk vedlagde ferdigfrankerte konvolutt, eller lever skjema til EK-konsulenten.

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS

v/Tore Rokkan

Postboks 6138 Etterstad

0602 Oslo

1) Om deg under straffegjennomføringa

Kjønn Mann Kvinne Alder År

Sivilstand Einsleg Gift/partner Sambuande Skilt/separert

Vaksne som du bur saman med Ingen Foreldra dine Sambuar/ektefelle Vener

Barn under 16 år som du bur saman med Ingen barn 1 barn 2 barn 3 eller fleire barn

Kva er du dømd for denne dommen?

Kor lang dom har du i denne dommen (samla dom i tal på dagar): dagar

Blei du kalt inn til personundersøking (PU) før du fekk denne dommen? Ja Nei

Er du tidlegare dømd for same type forhold? Ja Nei

Eller andre forhold:

2) Informasjonen du har fått om å sone med fotlenkje

Kvar fekk du først informasjon om straffegjennomføring med elektronisk kontroll:

Av politi/påtale Av advokat I retten
I brev frå kriminalomsorga I fengsel Frå familie
Av ein som har gjennomført tidlegare Andre:

Eg fekk god nok/riktig informasjon om innhaldet i soninga, og kva som var forventa av meg.

Heilt ueinig Litt ueinig Delvis einig Heilt einig

Eg fekk god nok/riktig informasjon om konsekvensane ved brot.

Heilt ueinig Litt ueinig Delvis einig Heilt einig

Mine pårørende/personar som eg bur saman med fekk god nok informasjon om kva EK handla om

Heilt ueinig Litt ueinig Delvis einig Heilt einig

Kva informasjon er det viktig at dine pårørende/personar som du bur saman med får om EK?

Kva var den viktigaste motivasjonen for deg for å søkje om å få EK. Set kryss og/eller kommenter:

Kommentarar:

Fengselsstraff hjelp ikkje	☐	
Unngå fråver på jobben	☐	
Ikkje miste kontakt med familie	☐	
Overbevist av friomsorga	☐	
Overbevist av andre i same situasjon	☐	
Lei av å sone i fengsel	☐	
Forventingspress frå familie	☐	
Redd for å gjenta ny kriminalitet	☐	
Redd for å miste jobben	☐	
At ikkje andre får vite at eg sonar dom	☐	
Annan motivasjon for å søkje EK	☐	

3 Kontakta di med friomsorga og innhaldet i soninga

Kva sysselsetting har du hatt under straffegjennomføringa?

Kva tiltak har du hatt kontakt med i gjennomføringstida?

NAV Arbeid (Aetat) NAV Trygd (Trygdekontor) Sosialkontor Skule/kurs

Behandling for rus/psykisk helse Behandling for fysisk helse Frivillig organisasjon Økonomi rådgjevar

Andre tiltak (f eks oppfølgingsklasser, samarbeid med andre etatar som NAV, i ansvarsgruppe osv)

Spesifiser andre tiltak:

Eg er nøgd med måten kontrollane har blitt gjennomført på.

Heilt ueinig Litt ueinig Delvis einig Heilt einig

Eg er nøgd med måten pårørende, sambuande og kollegaer er tatt omsyn til under kontrollane.

Heilt ueinig Litt ueinig Delvis einig Heilt einig

Har du kommentarar til måten kontrollar blei gjennomført på?

Kva av tilboda over har vore viktigast for deg. Set kryss eller kommenter:

Kommentarar:

Samtalar med kontaktperson i EK	☐	
Temamøter	☐	
Deltaking i program	☐	
Konfliktråd/mekling	☐	
Telefonsamtalar med tilsett i EK	☐	
Andre tiltak	☐	

Kva tilbod burde du ha hatt under straffegjennomføringa om du sjølv kunne velge?

--

4 Oppfatningane dine

Kor einig eller ueinig er du i desse påstandane? Set berre eitt kryss i den ruta som du tykkjer passer best for deg?
Eg er nøgd med samarbeidet med friomsorga under gjennomføring av EK.

Heilt ueinig Litt ueinig Delvis einig Heilt einig

Dei tilsette i EK har vore flinke til å setje seg inn i situasjonen min.

Heilt ueinig Litt ueinig Delvis einig Heilt einig

Heimen min, og privatlivet mitt, har blitt respektert av dei tilsette i EK.

Heilt ueinig Litt ueinig Delvis einig Heilt einig

Dei tilsette i EK og eg samarbeidde om kva innhaldet under soninga skulle vere.

Heilt ueinig Litt ueinig Delvis einig Heilt einig

Eg tykkjer EK har vore krevande å gjennomføre.

Heilt ueinig Litt ueinig Delvis einig Heilt einig

Eg ville anbefale ein ven å søkje EK.

Heilt ueinig Litt ueinig Delvis einig Heilt einig

Korleis har det vore for deg å sone med føtlenkje? Fordelar og ulempar med EK:

Har du vore med i utviklinga av ein framtdsplan/individuell plan under gjennomføringstida?

Ja Har ikkje ønskt det Har ikkje blitt spurt

Kva mål er viktigast for deg i framtdsplanen/den individuelle planen din:

Om du har ein framtdsplan/individuell plan, kor einig eller ueinig er du i påstandane:

a) Saksbehandlaren har hjelpte meg i å utarbeide framtdsplanen/individuell plan.

Heilt ueinig Litt ueinig Delvis einig Heilt einig

b) Framtdsplanen/individuell plan har vore viktig for meg for å planlegge kva eg skal gjere etter endt soning.

Heilt ueinig Litt ueinig Delvis einig Heilt einig

Om du tenkjer på tida etter soning; kva er det viktigaste for at du skal leve eit liv utan kriminalitet?

Straffegjennomføring med elektronisk kontroll har vore med på å endre situasjonen min.

Heilt ueinig

Litt ueinig

Delvis einig

Heilt einig

Har du andre kommentarar til EK-teamet eller synspunkt i forhold til soninga?

Eg har tru på eit liv utan kriminalitet dei næraste fem åra.

Heilt ueinig

Litt ueinig

Delvis einig

Heilt einig

Takk for at du tok deg tid til å fylle ut dette skjemaet. Er det spørsmål du saknar eller ting vi skulle spurt om?

Takk for hjelpa!

Ikkje skriv namn på skjema

Bruk vedlagde ferdigfrankerte konvolutt, eller lever skjema til EK-konsulenten

Kriminalomsorgens utdanningsenter KRUS

v/Tore Rokkan

Postboks 6138 Etterstad

0602 Oslo

Date (mm/yy):

--	--	--	--	--

EK-team/office:

--

Quality assessment of the serving of a sentence with electronic monitoring

The serving of a sentence with electronic monitoring is a two-year pilot project in six counties in Norway. In this process, the project depends upon your feedback in order to develop this form of penal measure and to do a better job of conducting it.

Please answer the questions and tick the statements on the following pages. You may also write down comments or opinions in the spaces for commentary if you have something more on your mind.

A franked envelope is attached to this questionnaire, which you may use to post it to KRUS (the Correctional Service of Norway Staff Academy), which is responsible for evaluating the pilot project. As an alternative to posting it, you may deliver this questionnaire to your EK-consultant, who will forward it to KRUS.

Answering this questionnaire is voluntary, and you may skip questions you do not want to answer. All information will be treated in such a way that it cannot be linked to you personally. The information will be kept and stored in a proper manner.

Thank you for your co-operation!

Do not write your name on this questionnaire

Use the attached franked envelope or deliver the questionnaire to the EK-consultant.

Kriminalomsorgens Utdanningscenter KRUS

v/Tore Rokkan

Postboks 6138 Etterstad

0620 Oslo

1) About you during the serving of your sentence

Gender Male Female Age years

Marital status Single Married Cohabiting Divorced/separated

Adults living with you None Your parents Spouse/cohabitant Friends

Number of children under the age of 16 living with you None 1 child 2 children 3 or more children

What have you been convicted of for this sentencing?

How long a sentence do you have for this conviction (total sentence in number of days)? dager

Were you summoned for a social inquiry report (PU – personundersøkelse) before you received this sentence? Yes No

Have you previously been convicted of the same offence? Yes No

Or other criminal offences?

2. About the information you have received about serving your sentence with electronic monitoring

Where did you first get information about serving a sentence with electronic monitoring?:

From the police/prosecution authorities From a legal adviser From the court
 Through a letter from Correctional Service In prison From family
 From someone who has served a sentence previously Others:

I received sufficient and correct information about the content of the serving of the sentence and what was expected of me.

I completely disagree I somewhat disagree I somewhat agree I completely agree

I received sufficient and correct information about the consequences of violation.

I completely disagree *I somewhat disagree* *I somewhat agree* *I completely agree*

I received sufficient and correct information about the consequences of violation.

I completely disagree *I somewhat disagree* *I somewhat agree* *I completely agree*

The adults I live with received sufficient information about the serving of a sentence with electronic monitoring.

I completely disagree *I somewhat disagree* *I somewhat agree* *I completely agree*

What information is significant for your relatives or people you live with to receive about the serving of a sentence with electronic monitoring?

What was the most significant motivational factor for you to apply for serving your sentence with electronic monitoring? Tick and/or comment:

		Comments:
Serving a sentence in prison does not help	☐	
Avoiding an absence at work	☐	
Not losing contact with family	☐	
Convinced by the Probation Office	☐	
Convinced by others in the same situation	☐	
Tired of serving in prison	☐	
Pressure due to expectations of family	☐	
Afraid of committing new crimes	☐	
Afraid of committing repeating the offence	☐	
Afraid of being let go from work	☐	

So that others do not know that I am serving a sentence

Other motivational factors for applying for serving your sentence with electronic monitoring?

--

3 About your contact with the probation service and the content of your serving of the sentence

What set daytime activities have you had during the serving of your sentence?

[Redacted]

Which of the following have you been in contact with during the serving of your sentence?

NAV (Aetat)	☐	NAV health (insurance office)	☐	Social security office	☐	School/courses	☐
Mental health or substance addiction treatment	☐	Physical health treatment	☐	Voluntary organization	☐	Financial adviser	☐

Other activities (i.e. courses or vocational training, collaboration with other departments such as NAV, your case group etc.)

Specify activities: [Redacted]

I am satisfied with how the monitoring was conducted.

I completely disagree I somewhat disagree I somewhat agree I completely agree

I am satisfied with how relatives, cohabitants and co-workers have been taken into consideration during the monitoring.

I completely disagree I somewhat disagree I somewhat agree I completely agree

Do you have any comment about how the monitoring was conducted?

[Redacted]

Which of these services has been the most important to you? Tick and/or comment:

		Comments:
Conversations with your EK contact person	☐	
Theme meetings	☐	
Participation in programme(s)	☐	
Conflict resolution board or mediation	☐	
Telephone conversations with EK staff	☐	
Other services or measures taken	☐	

If it were up to you, what services should you have had during your serving of the sentence?

4 From your point of view

To what degree do you agree or disagree with the following statements? Tick the alternative you find the most representative of your opinion (one tick only per statement):

I am satisfied with the collaboration between the probation service and myself while serving with electronic monitoring.

I completely disagree *I somewhat disagree* *I somewhat agree* *I completely agree*

The EK-staff has been good at seeing things from my point of view.

I completely disagree *I somewhat disagree* *I somewhat agree* *I completely agree*

My home and privacy has been respected by EK-staff.

I completely disagree *I somewhat disagree* *I somewhat agree* *I completely agree*

The EK-staff and I worked out the content of the serving of my sentence in collaboration.

I completely disagree *I somewhat disagree* *I somewhat agree* *I completely agree*

I found serving my sentence with electronic monitoring demanding.

I completely disagree *I somewhat disagree* *I somewhat agree* *I completely agree*

I would recommend a friend to apply for serving his or her sentence with electronic monitoring.

I completely disagree *I somewhat disagree* *I somewhat agree* *I completely agree*

What has it been like for you to serve your sentence with a foot bracelet? The pros and cons of serving a sentence with electronic monitoring:

Have you participated in developing a future plan (FP) or individual plan (IP) while serving the sentence?

Yes Did not want to do so Have not been asked

If you have a future or individual plan, which of the aims in your plan are the most important to you?

If you have a future or individual plan, to what degree do you agree or disagree with the following statements?

a) My executive officer has assisted me in working out the future or individual plan

I completely disagree *I somewhat disagree* *I somewhat agree* *I completely agree*

b) The future or individual plan has been significant to me in planning what to do after the sentence is done

I completely disagree *I somewhat disagree* *I somewhat agree* *I completely agree*

When thinking about life after the sentence is done, what is the most significant factor for you to go on and live a life without crime?

The serving of my sentence with electronic monitoring has contributed to changing my situation

I completely disagree *I somewhat disagree* *I somewhat agree* *I completely agree*

Do you have other comments addressed to the EK-team or points of view regarding the serving of the sentence?

I believe in a life without crime for the next five years.

I completely disagree *I somewhat disagree* *I somewhat agree* *I completely agree*

Thank you for taking the time to fill out this questionnaire. Are there any questions we missed or topics you think we should have asked about?

Thank you for your co-operation!

Do not write your name on this questionnaire

Use the attached franked envelope or hand in the questionnaire to the EK-consultant.

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS
v/Tore Rokkan
Postboks 6138 Etterstad
0602 Oslo

+

+

1) Om deg før straffegjennomføring

Her spør vi deg om situasjonen før påbegynt soning. Om deg, familieforhold og jobb:

1.1 Kjønn Mann Kvinne Alder år

1.2ivilstand Enslig Gift/partner Samboende Skilt/separert

Hvordan var din hjemmesituasjon når du startet soningen:

1.3 Voksne du bor sammen med Ingen Dine foreldre Samboer/ektefelle Venner

1.4 Barn under 16 år du bor sammen med Ingen 1 barn 2 barn 3 eller flere barn

1.5 Boligsituasjon Ingen bolig Eiet bolig Leid bolig Annet

1.6 Arbeidssituasjon Ingen jobb Fast jobb Midlertidig jobb Student

1.7 Tiltak hos NAV Ingen tiltak Tiltak Kvalifisering Trygd

1.8 Behandling Ingen behandling Fysisk helse Psykisk helse/rus Annet

1.9 Hva er du dømt for denne dommen?

1.10 Hvor lang dom har du i denne dommen (samlet dom i antall dager): dager

1.11 Hvor lang tid har du igjen å sone av dommen din? (antall dager) dager

1.12 Ble du innkalt til personundersøkelse (PU) før du fikk denne dommen? Ja Nei

1.13 Er du tidligere dømt for samme type forhold Ja Nei

1.14 Eller andre forhold

1.15 Har du tidligere gjennomført promilleprogram for ruspåvirket kjøring: Ja Nei

1.16 Har du deltatt i kurset Trafikk og rus, eller andre rusprogrammer i fengselet: Ja Nei

+

+

+

+

2) Om elektronisk kontroll

2.1 Bor du i et av fylkene under (prøvefylker for elektronisk kontroll): Ja Nei, annet fylke

2.2 Hvis ja, hvilket fylke bor du i?

Vestfold Oslo Rogaland
Sogn og Fjordane Hedmark Troms

2.3 Har du mottatt brev fra kriminalomsorgen om elektronisk kontroll? Ja Nei

2.4 Har du søkt om å få sone med elektronisk kontroll? Ja Nei

2.5 Ville du søkt om elektronisk kontroll hvis dette var mulig der du bor? Ja Nei

3) Dine tilbud i fengselet og innholdet i soningen

3.1 Hvilken sysselsetting har du hatt under straffegjennomføringen?

3.2 Hvilke tiltak har du hatt kontakt med i gjennomføringstiden?

NAV Trygd (trygdekontor) NAV Arbeid Sosialkontor Behandling fysisk helse
Behandling rus/psykisk helse Økonomirådgiver Skole/kurs Frivillig organisasjon

3.3 Andre tiltak (eks. oppfølgingsklasser, samarbeid med andre etater som NAV, i ansvarsgruppe osv)

3.4 Spesifiser andre tiltak:

3.5 Jeg er fornøyd med hverdagen i fengselet

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

+

+

+

+

3.6 Jeg er fornøyd med mine muligheter for kontakt med familie og venner under straffegjennomføringen

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

3.7 Har du kommentarer til mulighetene du har for å holde kontakt med familie og venner?

3.8 Hvilke av tilbudene under har vært viktigst for deg? Sett kryss og/eller kommenter

Kommentarer:

a) Samtaler med betjent i fengselet	☐	<div style="border: 1px solid black; height: 20px; background-color: #ffffcc;"></div>
b) Deltagelse i program/kurs	☐	<div style="border: 1px solid black; height: 20px; background-color: #ffffcc;"></div>
c) Konfliktråd/megling	☐	<div style="border: 1px solid black; height: 20px; background-color: #ffffcc;"></div>
d) Helsetjenesten	☐	<div style="border: 1px solid black; height: 20px; background-color: #ffffcc;"></div>
e) Skole/bibliotek	☐	<div style="border: 1px solid black; height: 20px; background-color: #ffffcc;"></div>
f) Andre tiltak	☐	<div style="border: 1px solid black; height: 20px; background-color: #ffffcc;"></div>

3.9 Hvilke tilbud burde du ha hatt under straffegjennomføringen hvis du selv kunne velge?

4) Dine oppfatninger

4.1 Jeg er fornøyd med måten fengselsstraffen har blitt gjennomført på

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

4.2 De tilsatte i fengselet har vært flinke til å sette seg inn i min situasjon

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

+

+

+

+

4.3 Jeg har holdt kontakt med min familie og venner mens jeg sonet i fengselet

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

4.4 De tilsatte i fengselet og jeg samarbeidet om hva innholdet under soningen skulle være

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

4.5 Jeg synes det har vært krevende å sone fengselsstraff

Helt uenig Litt uenig Delvis enig Helt enig

4.6 Hva er den største ulempen ved å gjennomføre fengselsstraff:

Kommentarer:

a) Fengselsstraff hjelper ikke	☐	
b) Fravær fra jobben	☐	
c) Miste kontakt med familie	☐	
d) Miste kontakt med venner	☐	
e) Økonomiske problemer	☐	
f) Lei av å sone i fengsel	☐	
g) Forventningspress fra familie	☐	
h) Redd for å gjenta ny kriminalitet	☐	
i) Redd for å miste jobben	☐	
j) Andre ulemper ved fengselsstraff		

4.7 Hvilke fordeler ser du ved å sone i et åpent fengsel :

+

+

+

+

4.8 Har du vært med i utviklingen av en fremtidsplan/individuell plan under gjennomføringstiden?

Ja

Har ikke ønsket det

Har ikke blitt spurt

4.9 Hvilke mål er viktigst for deg i din fremtidsplan/individuell plan:

4.10 Hvis du har en fremtidsplan/individuell plan, hvor enig eller uenig er du i påstandene:

a) Fengselet har hjulpet meg i å utarbeide fremtidsplanen/individuell plan

Helt uenig

Litt uenig

Delvis enig

Helt enig

b) Fremtidsplanen/individuell plan har vært viktig for meg for å planlegge hva jeg skal gjøre etter endt soning

Helt uenig

Litt uenig

Delvis enig

Helt enig

Hvis du tenker på tiden etter soning; hva er det viktigste for at du skal leve et liv uten kriminalitet?

4.11 Å gjennomføre straff i et åpent fengsel har bidratt til å endre min situasjon

Helt uenig

Litt uenig

Delvis enig

Helt enig

4.12 Jeg har tro på et liv uten kriminalitet de nærmeste fem årene

Helt uenig

Litt uenig

Delvis enig

Helt enig

4.13 Takk for at du tok deg tid til å fylle ut dette skjemaet. Er det andre ting vi skulle spurt om?

Takk for hjelpen!

Ikke skriv navn på skjema

Benytt vedlagte ferdigfrankerte konvolutt eller lever konvolutt til fengselet som vil videresende den uåpnet.

+

+